

171.7

๗ 463 ๑

ร. 2

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กับอายุและการศึกษาของคนไทย

ทดแทนเล่มที่ชำรุด

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศิริพร แยมณีล

31 พ.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

กันยายน 2530

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

• 105845

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ
.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างสูงจาก ศาสตราจารย์ ดร. คงเคื่อน พันธุมนาวัน ประธานที่ปรึกษาปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลักดาวัลย์ เกษมเนตร อาจารย์งามตา วรินทร์านนท์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้ คำแนะนำ และตรวจแก้ไขทุกขั้นตอนของการทำวิจัยอย่างใกล้ชิด รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ กรรมการสอบปากเปล่า ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยนี้ รวมทั้งอาจารย์อ้อมเคื่อน สดมณี อาจารย์ทัศนหา ทองภักดี อาจารย์วิลาศลักษณ์ สีคลรัศมี และอาจารย์นกเล็ก สุขถิ่นไทย ที่กรุณาให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ และความช่วยเหลือในการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมาไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. เพ็ญแข ประจวบปัจฉนิก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ และคณาจารย์สถาบันทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ท้ายที่สุดขอโน้มระลึกถึงพระคุณของ คุณแม่ พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกคน ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำปริญญาโทฉบับนี้ด้วย

ศิริพร แยมนิล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	9
ประโยชน์ของการวิจัย	10
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	10
กลุ่มตัวอย่าง	10
ตัวแปร	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ความหมายของจริยธรรม	12
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	14
ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของบุคคลที่ส่งเสริมการพัฒนาเหตุผลเชิง- จริยธรรม	19
การรู้คิด สติปัญญา กับเหตุผลเชิงจริยธรรม	19
ความสามารถในการร่วมรู้สึกกับเหตุผลเชิงจริยธรรม	23
สุขภาพจิตกับเหตุผลเชิงจริยธรรม	23
ลักษณะพื้นฐานทางจิตกับตัวแปรทางชีวสังคม	27
ลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม	32
ระดับการศึกษาและอายุกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	32
เพศกับเหตุผลเชิงจริยธรรม	35
ระดับเศรษฐกิจกับเหตุผลเชิงจริยธรรม	37
การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม	38

นियามปฏิบัติการ	41
สมมติฐาน	44
3. <u>วิธีดำเนินการวิจัย</u>	45
ประชากร	45
กลุ่มตัวอย่าง	45
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	45
เครื่องมือวัดตัวแปร	47
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
4. <u>การวิเคราะห์ผลข้อมูล</u>	57
ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	58
การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน	59
1. การศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมใน บุคคลที่มีระดับการศึกษาและอายุแตกต่างกัน	59
2. การศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมใน บุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน	62
3. การเปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสามารถในการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน กับลักษณะทางจิตเพียงด้านใดด้านหนึ่ง	67
4. การศึกษาปริมาณการทำนายความสามารถในการใช้เหตุผล- เชิงจริยธรรมระหว่างตัวแปร 3 ชุด	71

การวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม	74
1. ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน และการรับสื่อมวลชนที่มี ประโยชน์ของผู้มีการศึกษาและระยะเวลาที่จับต่างกัน	74
2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน	79
3. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะพื้นฐาน ทางจิตทั้งสามด้าน	79
4. ความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย และแบบ เดอะคิโงะอิชิยูกุสทดสอบ	81
5 การสรุปและอภิปรายผล	82
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน	82
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 1	82
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 2	84
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 3	86
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 4	87
การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม	88
ข้อดีและข้อจำกัดในการทำวิจัย	91
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	92
ข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติ	93
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	104

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	16
2	แสดงระดับเศรษฐกิจของครอบครัว	43
3	แสดงกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มย่อย	46
4	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผล- เชิงจริยธรรมในชั้น 4 โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาและระยะ เวลาที่จบในผู้เรียนน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 209 คน	59
5	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผล- เชิงจริยธรรมในชั้น 4 โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 4 ประเภท ตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบไปพร้อมกัน ในกลุ่มผู้เรียน น้อยกว่า 25 ปี	60
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผล- เชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 โดยพิจารณาตามระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบ ในผู้เรียนมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี จำนวน 202 คน	61
7	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผล- เชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 4 ประเภท ตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบไปพร้อมกัน ในกลุ่มผู้เรียนมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี	61
8	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความ สามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบปรนัย และแบบ เคอะดีไพนิงอิชชูล์เฮสต์ โดยเสนอเฉพาะผลตามระดับการศึกษา และ ระยะเวลาที่จบที่ละตัวในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	62

9	เปอร์เซ็นต์การทํานายและลําคับความสําคัญของตัวทํานายต่าง ๆ ของ ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดแบบ ปรนัย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย	68
10	เปอร์เซ็นต์การทํานายและลําคับความสําคัญของตัวทํานายต่าง ๆ ของ การให้ความสําคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย	69
11	เปอร์เซ็นต์ทํานายและตัวทํานายตามลําคับความสําคัญในการทํานาย การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดปรนัย ในกลุ่มรวมและ กลุ่มย่อย	72
12	เปอร์เซ็นต์การทํานายและตัวทํานายตามลําคับความสําคัญในการทํานาย การให้ความสําคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย	73

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาบุคคลเป็นงานที่สำคัญและจำเป็นมากในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะประเทศจะพัฒนาไปได้เพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลในประเทศเป็นอันดับแรก การพัฒนาบุคคลนั้นทำได้โดยการปลูกฝังบุคคลให้มีคุณสมบัติสองประการคือ ความเป็นพลเมืองดี และมีนิสัยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524 : 1) โดยในขั้นแรกจะต้องปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีขึ้นก่อน ซึ่งลักษณะความเป็นพลเมืองดีคือความเป็นผู้มีจริยธรรมสูง นั่นคือมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น และเมื่อประชากรมีความเป็นพลเมืองดีแล้ว จึงค่อยปลูกฝังลักษณะและนิสัยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ อันได้แก่การเป็นผู้ที่มีความต้องการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นผู้นำ และมีความเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งถ้าการพัฒนาบุคคลทำได้อย่างมีขั้นตอนเช่นนี้แล้ว ก็จะประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีนั้นก็คือการศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษามุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมือง ให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์ให้แก่สังคม โดยเน้นความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 5) ดังนั้นเรื่องของการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (ป๋วย อึ๊งภากรณ์ 2508) กล่าวว่า "การจัดการศึกษาแก่ประชาชนเป็นการลงทุนด้านพัฒนาคน และการลงทุนด้านการศึกษาเป็นการลงทุนที่ได้ผลคุ้มค่าที่สุด" ซึ่งรัฐบาลไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญมานานแล้ว ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2464 (วรวิทย์ วสินธุการ 2516 : 17) เพื่อบังคับให้เด็กที่มีอายุในเกณฑ์บังคับเข้าเรียนหนังสือ โดยเริ่มแรกบังคับให้เรียนเพียง 4 ปี ต่อมาก็ขยายเป็น 7 ปี แล้วลดลงเป็น 6 ปี นอกจากนี้รัฐบาลก็ได้ลงทุนเพื่อจัดการศึกษา

เป็นจำนวนมาก โดยหวังว่าจะให้การศึกษาทำหน้าที่สร้างคนให้เป็นพลเมืองดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งเน้นที่จะปลูกฝังด้านจริยธรรมให้เกิดในบุคคล ดังจะเห็นได้จากการจัดการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีต ได้ให้ความสำคัญของจริยศึกษามาตลอด ดังเช่นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 และในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 ได้แบ่งการศึกษาวิชาการทั้งสายสามัญ และสายวิสามัญออกเป็น 3 ส่วนคือ "จริยศึกษาอบรมให้มีศีลธรรมอันดี พุทธศึกษา ให้มีปัญญาความรู้พลศึกษา ฝึกหัดให้มีร่างกายสมบูรณ์" (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 344) แผนการศึกษาชาติฉบับต่อมาคือแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 ได้เพิ่มวิชาหัตถศึกษาเข้าไปในการศึกษาของชาติด้วย ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จึงมี 4 ส่วน คือจริยศึกษา พลศึกษา พุทธศึกษา และหัตถศึกษา สำหรับจริยศึกษานั้นจัดขึ้นเพื่อให้บุคคลมีวัฒนธรรมอันดีงาม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน ในแผนการศึกษาฉบับต่อมาอีกคือ แผนการศึกษา พ.ศ. 2503 ก็ได้เน้นถึงเรื่องจริยศึกษาอีก เพื่อให้บุคคลมีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีหิริโอตตัปปะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว ส่วนในแผนการศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันคือแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 6) ได้กำหนดแนวนโยบายการศึกษาของรัฐ ไว้ในข้อ 13 ว่า "รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วนและกลมกลืนกัน ระหว่างความเจริญงอกงามทางคุณธรรม จริยธรรม และปัญญา กับความเจริญทางวัตถุและความเจริญงอกงามทางร่างกาย และจิตใจ ทั้งนี้เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์และสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา"

จะเห็นว่าแผนการศึกษาของชาติทุกฉบับต่างก็เน้นการจัดจริยศึกษา ไว้เป็นส่วนสำคัญของแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐเสมอมา แต่ปัจจุบันกลับพบว่า สังคมไทยของเรามีปัญหาด้านศีลธรรมและจริยธรรมหลายประการ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ทั้งปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด คอรัปชั่น ตลอดจนความไม่เป็นระเบียบของสังคม เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการเองก็ยอมรับว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร จึงทำให้มีภาวะที่รู้สึกกันโดยทั่วไปว่า คุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคมเสื่อมลงเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรการสอนจริยศึกษาใหม่ ในปี พ.ศ. 2521 โดยมีกำหนดแบบอย่างความประพฤติที่เหมาะสมของคนไทยในปัจจุบัน และอนาคตอย่างชัดเจน

พร้อมทั้งวางหลักการ วิธีการ ตลอดจนหัวข้อจริยธรรมสำหรับใช้อบรมสั่งสอนนักเรียนไว้อย่างชัดเจน คือในระดับประถมศึกษาได้นำจริยธรรม 30 ประการ มาจัดไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และจัดเรื่องของพุทธศาสนาไว้ในหน่วยชาติไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้จัดเนื้อหาเรื่องพุทธศาสนา และศาสนาอื่นแทรกไว้ในวิชาบังคับและวิชาเลือก ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้จัดเนื้อหาเน้นหลักไปในทางศาสนาสากล จริยศาสตร์และปรัชญา แนวการสอนนั้นก็มุ่งให้เกิดความเข้าใจเกิดความคิดทางจริยธรรมอย่างกว้างขวางมีเหตุผล มีใจกว้าง เน้นการปฏิบัติให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสอดคล้องกับปัญหาชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ในด้านการเรียนการสอน ก็มุ่งให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา รักการทำงาน สนใจที่จะมีส่วนร่วมในการกิจของส่วนรวมตามวิถีทางของระบบประชาธิปไตย (ชาเลื่อง วุฒินันท์ 2524 : 26) ทั้งนี้เพราะได้ตระหนักว่าการที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงว่าค้อยจริยธรรมนั้น ก็เนื่องมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่แพร่เข้ามาอย่างรวดเร็วด้วย จึงมีผลกระทบต่อศีลธรรมวัฒนธรรมไทยอย่างมาก ดังเช่นพระราชวรณีย์ (พระราชวรณีย์ 2523 : 66 - 67) ได้กล่าวว่า "ความเจริญทางเทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยมที่ได้รับมาจากภายนอกนี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางโครงสร้างของสังคม รวมทั้งค่านิยมที่มีมาของไทย" ดังนั้นการสอนแบบใหม่จึงมุ่งสอนให้บุคคลมีความสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เพื่อให้บุคคลมีเหตุผล มีความคิด สติปัญญา มีความยั้งคิด อันจะทำให้วัฒนธรรมต่างชาติหลังไหลเข้ามาในประเทศไทยได้ยากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ปลูกฝังจริยธรรมในเยาวชนไทย ก็มีความเห็นว่าผลการสอนจริยศึกษาที่ผ่านมาไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงทำให้มีความรู้สึกที่ว่าศีลธรรมของไทยเสื่อม และนอกจากนี้ ไพบูลย์ จันทยศ (ไพบูลย์ จันทยศ 2526 : 15 - 16) ก็ได้แสดงความคิดเห็นจากการสรุปผลการวิจัยของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ยอมรับว่า "ทุกวันนี้ศีลธรรมของคนไทยในสังคมเสื่อม" อันเนื่องมาจาก 1) เพราะคนไทยเสื่อมสำนึกในทางศีลธรรม 2) เพราะวัฒนธรรมต่างชาติแพร่อิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างรวดเร็ว ว่าสาเหตุของการที่คนชาติสำนึกในทางศีลธรรมอยู่ที่การศึกษาอบรมโดยกล่าวว่า

หากจะยึดหลักทฤษฎีแนวจิตวิทยาว่าด้วยสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาอบรมก็เป็น
การจัดสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง สภาพแวดล้อมก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง สภาพ
สังคมก็คือพฤติกรรมของคนในสังคม ถ้าหากเรายอมรับว่าคนในสังคมล้วนมาจาก
โรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีหน้าที่ในการศึกษาอบรมแล้ว สาเหตุของ
ศีลธรรมเสื่อมก็ตกอยู่ที่การให้การศึกษารวม ส่วนสาเหตุเพราะวัฒนธรรมต่างชาติ
แพร่อิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างรวดเร็ว นั้น เกิดจากนิสัยคนไทย
เชื่อง่าย ง่าย ไม่มีความคิดเป็นของตนเอง เลยทำให้วัฒนธรรมเข้ามาง่าย
และรวดเร็ว

และได้แสดงความคิดเห็นต่ออีกว่า นิสัยรับง่าย เชื่อง่ายนี้เกิดจากการหล่อหลอม
จากโรงเรียนที่มีวิธีการสอนศีลธรรมโดยให้นักเรียนขับฟังไปปฏิบัติโดยปราศจากข้อโต้แย้ง
และสอนแบบให้เด็กจดจำ จำ ให้เด็กรับ จึงเป็นเหตุให้เมื่อพบเห็นวัฒนธรรมต่างชาติก็รับง่าย
เชื่อง่าย จึงเป็นเหตุให้พบว่าคนไทยในปัจจุบันเป็นคนเสื่อมศีลธรรม

และนอกจากนี้ วิทยากร เชียงกูล (วิทยากร เชียงกูล 2526 : 8) ก็ได้
ตั้งข้อสังเกต เกี่ยวกับการศึกษาที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประชากรว่า

สำหรับประสบการณ์ของประเทศไทย คือเราได้มีการลงทุนด้านการศึกษามากพอสมควร
มีผู้จบการศึกษาระดับต่าง ๆ มากพอสมควรเมื่อเทียบกับยี่สิบปีที่แล้ว แต่สังคมเรายัง
เป็นสังคมที่ด้อยพัฒนาที่มีปัญหาความยากจน การกระจายรายได้และบริการทางสังคม
ไม่ทั่วถึง ประสิทธิภาพโดยส่วนรวมต่ำ คนส่วนใหญ่มีการศึกษาสำนักทางการเมืองต่ำ
ปัญหาความไม่เป็นประชาธิปไตยและการใช้อำนาจฉ้อฉลไม่เป็นธรรม ปัญหาทำลาย
สภาพแวดล้อม ปัญหาสุขภาพและปัญหาต่าง ๆ อีกมากมาย

ดังนั้นจะเห็นว่าความเห็น และข้อสังเกตต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ล้วนแต่กล่าวว่าการศึกษา
ไม่สามารถจะพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีจริยธรรมได้ แต่จากคำกล่าวทั้งหมดนี้เรายังไม่สามารถ
นำมาเป็นข้อสรุปได้ ทั้งนี้เพราะ เป็นการประเมินผลที่ยังขาดระบบ และไม่มีการศึกษาการเก็บ
ข้อมูลอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังเป็นการประเมินโดยดูจากพฤติกรรมมากกว่าจิตใจอีกด้วย

ทั้ง ๆ ที่การประเมินการศึกษานั้นควรจะประเมินที่เหตุผลทางจิตใจที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรม มากกว่าประเมินที่พฤติกรรมโดยตรง เพราะการศึกษาเป็นการปลูกฝังจิตใจให้มีคุณธรรม มีจริยธรรม ส่วนพฤติกรรมนั้นมีสาเหตุสำคัญมาจากการณ์มากกว่าจิตใจ ดังนั้นการที่เรา เห็นบุคคลประพฤติในสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่ควร เราจะด่วนสรุปว่าเขาเป็นผู้ไม่มีจริยธรรมยอมไม่ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์ชักนำหรือบีบบังคับให้ประพฤติเช่นนั้นก็ได้ ดังนั้นการที่พบว่า คนไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่เสื่อมถอยลง ก็อาจเป็นเพราะสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ไปมากจนไม่สามารถที่จะทำให้เขาปฏิบัติตนตามคุณธรรมและจริยธรรมได้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก สาเหตุสำคัญคือ การเพิ่มพลเมืองอย่างรวดเร็ว และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการแบ่งอาชีพการงาน และแข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน มีสิ่ง ยั่วยุให้เกิดกิเลส ความโลภความอยากได้มีมากขึ้น ทั้งสิ่งใหม่ ๆ ทั้งด้านการค้าและการ โฆษณาชวนให้หลง ต้องการมีเหมือนคนอื่นบ้าง เลยทำชั่วเพราะอยากได้ นอกจากนี้การสื่อสาร มวลชนก็เจริญขึ้น ทำให้รู้เห็นและเข้าใจเทคนิคใหม่ ๆ ในการประกอบอาชญากรรม การ มีสถานมหรสพแหล่งเรีงมย์อบายมุขมากขึ้นทำให้คนไปมั่วสุมกันมาก คนห่างไกลจากวัด จากพระ จากศีลธรรม ขมธรรมนิยมประเพณีและความเชื่อที่ดั้งเดิม พิธีกรรมที่ยึดถือกันมาแต่อดีต ถูกทำลาย มีสิ่งผิดกฎหมาย ของเถื่อน ของหนีภาษี ตลอดจนยาเสพติดให้โทษ อาวุธและอุปกรณ์ ทำความชั่วประกอบอาชญากรรมมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้คนทำผิดเพราะ เห็นว่าการทำชั่วเป็นเรื่องง่ายทำได้สะดวกกว่าการทำดี การทำความดี ประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม ถูกมองว่าเป็นเรื่องยาก

ดังนั้นการที่ประเมินผลว่าการศึกษาค้นคว้าจริยธรรมได้ค่า โดยไม่มีการวิเคราะห์ให้ ลึกซึ้ง และดูจากพฤติกรรมภายนอกนั้น อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ ซึ่งการสรุปผล เช่นนี้อาจทำให้เกิดความขัดแย้งด้านความคิด และทำให้ขวัญกำลังใจของครูอาจารย์เสื่อม อันจะเป็นผลร้ายอย่างยิ่งต่อประเทศชาติได้ ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วก็มีผลการวิจัยที่กระทำ อย่างมีระบบ และให้ข้อสรุปตรงข้ามกับข้อสังเกตที่กล่าวมา โดยพบว่าครูอาจารย์ยังสอนเด็ก หลายรุ่นเท่าไรเด็กรุ่นหลัง ๆ ยิ่งดีขึ้นเรื่อย ๆ เช่นในงานวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก 2522) ให้ศึกษาผู้ที่มียายุอยู่ในช่วง 11 - 13 ปี (นักเรียนชั้น ป.6) 15 - 17 ปี (ม.ศ.3) และ 19 - 21 ปี พบว่า

ผู้มีอายุน้อยมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก ซึ่งผลจากการวิจัยนี้อาจแสดงให้เห็นว่าระบบการสอนจริยธรรมสมัยใหม่ที่เด็กได้รับมีประสิทธิภาพกว่าระบบเก่าที่วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายได้รับ เมื่อเป็นเด็ก เช่นเดียวกับในงานวิจัย "คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน" (จินตนา บิลมาศ และคนอื่น ๆ 2529) ก็พบว่าข้าราชการเข้าใหม่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าข้าราชการเก่า โดยเปรียบเทียบจากคนที่มีระดับการศึกษาเท่ากัน แต่อายุต่างกัน ซึ่งพบว่าคนอายุน้อยมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าคนอายุมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะระบบการศึกษาเก่าสร้างคนให้มีจริยธรรมได้น้อยกว่าระบบการศึกษาใหม่ก็ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยเหล่านี้ ล้วนแสดงถึงการจัดการศึกษาของไทยว่าน่าจะจะสามารถพัฒนาจริยธรรมของบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมียางานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษช่วยพัฒนาบุคคลให้มีจิตใจและพฤติกรรมที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น คืองานวิจัย "ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น" (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจำนึก 2524) แต่เป็นผลที่ไม่ได้วัดโดยตรง แต่ได้จากการรายงานของวัยรุ่น ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่บิดามารดามีการศึกษาสูง รายงานว่าผู้ปกครองของตนใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับตนในระดับที่สูงกว่าวัยรุ่นที่บิดามารดาที่มีการศึกษาค่ำจะรายงานเช่นนี้ และก็มีรายงานการวิจัยที่แสดงผลในลักษณะเช่นเดียวกันนี้อีก คือในงานวิจัย "จริยธรรมของเยาวชนไทย" (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจำนึก 2520) ก็พบว่าผู้ที่มีจริยธรรมสูงจะรายงานว่าตนถูกเลี้ยงดูแบบรักมากและใช้เหตุผลมาก และถูกลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะเช่นนี้จะพบมากในกลุ่มที่มารดามีการศึกษาสูงและมีงานทำ นอกจากนี้ในการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยก่อนเรียนจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กและเพียเจต์ (ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ 2522) ก็พบว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาสูงมีระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาค่ำ

จากการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ย่อมจะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นผลในทางบวกของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมทั้งสิ้น แต่งานวิจัยดังกล่าวนี้มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมโดยตรง แต่เป็นผลพลอยได้เท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะทำการศึกษาเพื่อจุดมุ่งหมายทางนี้โดยตรง เพื่อที่จะตอบคำถามว่าการศึกษา

จะสามารถพัฒนาจริยธรรมของบุคคลได้เพียงใด และการศึกษาระบบเก่าและใหม่จะพัฒนาจริยธรรมได้แตกต่างกันหรือไม่ โดยการประเมินผลอย่างเป็นวิชาการ และเป็นวิทยาศาสตร์ มีการวัดการวิจัยที่เข้ามาตราฐาน โดยจะพิจารณาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล ทั้งนี้เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมีการพัฒนาได้เพราะเจริญได้จากประสบการณ์ทางสังคม และการได้รับการศึกษา นอกจากนี้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังเป็นสาเหตุสำคัญด้านจิตใจของพฤติกรรม โดยโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1969 : 394 - 395) พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งก็มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ งานวิจัยของเครบส์ (Krebs. 1966) ได้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการโกงกับจิตลักษณะของบุคคล 2 ประเภท คือระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพลังอีโก้ (ความสามารถด้านทานการยับยั้งทางใจ และความสามารถรอการบำบัดความต้องการ) ซึ่งวัดได้จากระดับสติปัญญาและความตั้งใจของเด็ก จากการวิจัยนี้พบผลที่แสดงว่าระดับจริยธรรมและพลังอีโก้ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการโกงของผู้ถูกศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ กล่าวคือผู้มีพลังอีโก้สูงหรือมีจิตแกร่งนั้นจะโกงมากกว่าผู้มีพลังอีโก้ต่ำ เมื่อเขามีระดับจริยธรรมก่อนกฎเกณฑ์ แต่ถ้าเป็นผู้มีระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์และมีพลังอีโก้สูงแล้ว เขาก็จะมีพฤติกรรมการโกงน้อยกว่าผู้มีพลังอีโก้ต่ำอย่างเชื่อมั่นได้ ส่วนงานวิจัยของฮานและคนอื่น ๆ (Hann, Smith, & Block. 1969) ก็ได้ศึกษาพฤติกรรมของนิสิตที่เข้าร่วมขบวนการเรียกร้องทางสังคมและการเมืองซึ่งมีระดับจริยธรรมต่างกัน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกศึกษาซึ่งมีจริยธรรมในระดับเหนือกฎเกณฑ์นั้นมาเข้าร่วมขบวนการเรียกร้องทางการเมืองถึง 80 เปอร์เซ็นต์ ส่วนนิสิตที่มีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์จะเข้าร่วมขบวนการเรียกร้องทางการเมืองเพียง 10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

ส่วนในประเทศไทยก็มีงานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเช่นกัน เช่นพฤติกรรมซื้อสัคย์ ในการวิจัยเชิงทดลองในห้องปฏิบัติการ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญเช ประจักษ์จันนิก 2520) พบว่าผู้ที่ไม่โกงในการเล่นเกมส์รางวัลนั้นคือผู้ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และมุ่งอนาคตสูงในคน ๆ เดียวกัน และเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อความซื่อสัตย์ด้วย นอกจากนี้พฤติกรรมเข้ากลุ่มอาสาพัฒนาชนบท

(วิเชียร รักการ 2522) ก็พบว่า นิสิตที่อาสาสมัครเป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า นิสิตที่ไม่อาสาสมัครไปบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมอย่างชัดเจน

จากงานวิจัยดังกล่าวก็พอจะเป็นที่ยืนยันได้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นลักษณะทางจิตใจที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาก จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะนำลักษณะทางจิตนี้ เป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจิตของบุคคล อันที่จริงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคลที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันก็มีผู้ศึกษาไว้บ้างแล้ว แต่การวิจัยเหล่านั้นมิได้แยกตัวแปรอายุและการศึกษาออกจากกัน กล่าวคือในการวิจัยที่ผ่านมาผู้ถูกศึกษาที่มีอายุน้อย ก็จะมีการศึกษาในระดับต่ำ และผู้ที่มีอายุมากก็มีการศึกษาสูง ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมของบุคคลนั้น แท้จริงแล้วมีความสัมพันธ์กับอายุหรือการศึกษา หรือทั้งสองอย่างรวมกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ที่เพิ่งจบและจบมานานแล้ว ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากหลักสูตรทั้งในระบบและนอกระบบ (การศึกษาผู้ใหญ่) โดยการใช้กลุ่มตัวอย่างในลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยจะสามารถแยกศึกษาตัวแปรอายุ และระดับการศึกษาออกจากกันได้ เพราะจะรวมบุคคลที่มีอายุเท่ากันแต่จบการศึกษาในระดับต่างกัน ผู้ที่จบการศึกษาระดับเดียวกันแต่อายุต่างกัน และผู้ที่มีอายุเท่ากันจบการศึกษาระดับเดียวกัน แต่จบมาแล้วเป็นระยะเวลาแตกต่างกันได้ด้วย เพราะปัจจุบันเรามีการเปิดสอนการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญที่มีหลักสูตร เทียบได้กับหลักสูตรชั้นประถมหรือมัธยมของการศึกษาในระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ออกจากโรงเรียนประถมศึกษากลางคันหรือผู้ที่จบเกณฑ์การศึกษาสามารถเรียนต่อได้ โดยจัดหลักสูตรผู้ใหญ่ที่ใช้เวลาสั้นลง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาทั้งสองแบบนี้ก็มีเป้าหมายที่สำคัญเหมือนกันคือ เพื่ออบรมบุคคลให้เป็นพลเมืองดี เพียงแต่วิธีการสอนที่ต่างกัน กล่าวคือการศึกษาในระบบจะสอนโดยสอดแทรกเนื้อหาจริยศึกษาลงในบทเรียน แต่การศึกษาผู้ใหญ่มิได้สอนจริยศึกษา แต่มีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เพื่อจะได้สามารถดำเนินชีวิตอย่างประสบความสำเร็จบนวิถีทางของประชาธิปไตย (รศ.น. แดงจวง 2527 : 15) โดยจะมีการเสนอแนะทางสังคมและส่วนบุคคลให้ได้คิดและอภิปรายกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลสูงขึ้นได้ ซึ่งการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่สามารถแยกตัวแปรอายุและการศึกษา

ออกจากกันได้นี้ จะทำให้การศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และในการศึกษาค้างนี้ก็ยังได้ศึกษาด้วยว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ มาแล้วในระยะเวลาที่แตกต่างกัน จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อที่จะได้ทราบว่าปริมาณการศึกษาที่ได้รับหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้เพื่อพัฒนาจริยธรรมนั้น เมื่อเวลาผ่านไปจะทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

เนื่องด้วยจากการวิจัยทางด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนาไปในขั้นสูงได้ จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางจิตใจสามด้านคือ ประการแรกคือ มีสติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาดที่พอสมควร ประการที่สองคือ จะต้องมีความรู้ประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวางพอสมควร และประการที่สามคือ มีสุขภาพจิตดี ไม่เป็นคนวิตกกังวลมากเกินไป (Kohlberg, 1976 : 31 - 53) โดยโคลเบอร์กคาดว่าพื้นฐานทางจิตใจสามประการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคล ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำลักษณะทั้งสามประการดังกล่าว พร้อมด้วยลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง อันได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มาร่วมศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยมีความละเอียดและชัดเจนที่สุด

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาว่าผู้ที่มีอายุเท่ากัน แต่จบการศึกษาในระดับต่างกัน จะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่
2. เพื่อศึกษาว่าผู้ที่มีอายุเท่ากัน แต่จบการศึกษาในระดับต่างกันและจบมานานต่างกัน จะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันหรือไม่
3. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน กับปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะทางจิตด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ร่วมกัน เปรียบเทียบกับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้านเพียงอย่างเดียว หรือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังเพียงอย่างเดียว

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้เข้าใจอิทธิพลของการศึกษาและอายุที่มีต่อการพัฒนาทางเหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ทำให้ทราบถึงผลของการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบของไทย ว่ามีความคงทนหรือมีการเปลี่ยนแปลงประการใดเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งจะเป็นการเปรียบเทียบผลของการศึกษาเหล่านั้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลจะมีจริยธรรมในระดับสูง อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคคล และสังคมต่อไป
4. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในด้านนี้ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ที่กำลังศึกษาและผู้จบการศึกษาแล้ว ที่มีอายุระหว่าง 10 - 50 ปี ในกรุงเทพมหานคร ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มาแล้ว เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี หรือกำลังจะจบ และจบมานานกว่า 4 ปีแล้ว
2. ตัวแปร เป็นตัวแปรทั้งประเภทจิตวิทยา สังคมวิทยา และการศึกษา โดยแบ่งเป็นตัวแปรอิสระฝ่ายจิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ได้แก่
 - ความสันทัดทางภาษาไทย
 - สุขภาพจิต
 - ความสามารถในการร่วมรู้สึก
 ตัวแปรอิสระฝ่ายชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา ได้แก่
 - เพศ
 - อายุ
 - ระดับการศึกษา
 - ระดับเศรษฐกิจ
 - ระยะเวลาที่จบการศึกษา

การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

ตัวแปรตาม ได้แก่

ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดแบบปรนัย

ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดแบบเจาะตีโพย-

อิชชูส์เทสต์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้ให้การศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของอายุและการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาทางจริยธรรมไว้ เพื่อให้ครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมายและตัวแปรต่าง ๆ ที่จะศึกษา ซึ่งประกอบด้วยความหมายของจริยธรรม ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของบุคคลที่ส่งเสริมการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะทางชีวสังคมกับเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม (Morality) หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มืออยู่ในสังคมนั้น คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มืออยู่ในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามจำกัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าจะไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม และการใช้เหตุผล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึงการมีความรู้ในสังคมตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดี ควรทำ และการกระทำชนิดใดเลวไม่ควรทำ ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมและไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรม หรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย

ทัศนคติเชิงจริยธรรม คือความรู้สึกรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึงการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือควรถูกส่งเสริมให้แสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น ซึ่งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้ เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการกระทำในสิ่งที่ดีและเลวของบุคคลนั้น จะส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึงการที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล โดยที่บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำที่แตกต่างกันได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์

2520 : 5 - 6)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมในบุคคลที่มีอายุ และการศึกษาในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดจะมีจริยธรรมในระดับใดนั้น นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมคือเพียเจต์และโคลเบอร์ก (Piaget, 1932 & Kohlberg 1969) ได้ใช้การตัดสินใจเหตุการณ์และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการของบุคคลนั้น ทั้งนี้เพราะการศึกษาลักษณะทางจริยธรรมด้านอื่นนั้นทำได้ยากและไม่สามารถแสดงพัฒนาการได้อย่างชัดเจน ดังเช่น โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 11 อ้างอิงมาจาก Kohlberg, 1964 : 392 - 405) ได้ประมวลผลการวิจัยพบว่า ความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมขั้นรากฐานของสังคมนั้น เด็กจะทราบอย่างครบถ้วนเมื่ออายุยังน้อย มีผู้พบตั้งแต่ ค.ศ. 1930 ว่าเด็กชาวอังกฤษมีความรู้เชิงจริยธรรมตั้งแต่เข้าเรียนชั้นแรกหนึ่ง ส่วนการศึกษาความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคลที่มีอายุมากกว่านี้ ก็มีให้ทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางจริยธรรมได้มากนัก เป็นเพียงแต่สะท้อนให้เห็นระดับสติปัญญา ภูมิหลังทางวัฒนธรรม และความรู้ของผู้ถูกศึกษาเท่านั้น ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น การวิจัยต่าง ๆ เกือบสิบเรื่องได้ให้ผลที่สอดคล้องกันคือ ไม่พบว่าคนที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมที่

เกี่ยวกับการโกง ขโมย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและการเห็นแก่ส่วนรวมแตกต่างจาก คนที่มีอายุน้อย ซึ่ง ควงเคือน พันธุนาวิน (ควงเคือน พันธุนาวิน 2522 : 12) ได้แสดงความเห็นว่าการที่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มคนต่างอายุนั้น อาจเป็นเพราะ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่บุคคลนั้นกำลังประสบอยู่ มากกว่าจะขึ้นอยู่กับ ลักษณะนิสัยเชิงจริยธรรมของบุคคลเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการศึกษาจริยธรรมของบุคคลโดย พิจารณาจากพฤติกรรม ว่าบุคคลมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องตามที่สังคมกำหนด แสดง ว่าเป็นผู้ที่ยังไม่มีพัฒนาการทางจริยธรรม โดยไม่พิจารณาสถานการณ์ประกอบด้วยย่อมเป็น การตัดสินใจที่ไม่ถูกต้อง บุคคลอาจกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งนี้เพราะ เขามีเหตุผล บางอย่างที่สำคัญ ซึ่งเหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ ต่าง ๆ นี้เองที่โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969) เห็นว่าจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญ ทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน นอกจากนี้ยังอาจทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และในที่สุดก็อาจทำให้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นหลัก ร่วมกับสาเหตุอื่น ๆ ในการทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้ ดังนั้นโคลเบอร์กจึงใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงจริยธรรมของบุคคล โดยได้มีการ สร้างหลักหรือจัดตั้งจริยธรรมเป็นประเภทต่าง ๆ หลักหรือประเภทที่ใช้นี้จะแสดงถึงความเจริญ ทางจริยธรรมเป็นขั้น ๆ ไป ตั้งแต่ขั้นต่ำสุดไปจนถึงขั้นสูงสุด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ก็ได้ใช้ความ สามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ในการที่จะแสดงถึงพัฒนาการ ทางจริยธรรมของบุคคล ดังนั้นจึงจะขอลำดับถึงทฤษฎีของโคลเบอร์ก ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทาง จริยธรรมของเพียเจต์ ซึ่งมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล ขึ้นอยู่กับพัฒนาการ ทางสติปัญญา ดังนั้นพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของบุคคล จะบรรลุขั้นสูงสุดได้เมื่ออายุประมาณ 8 ถึง 10 ปี เช่นเดียวกับพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรม ของบุคคลเป็น 3 ขั้นคือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสองขวบ เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม

อย่างละเอียด มีแต่ความอยาก ความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัด โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูด ก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น ๆ ในชั้นอายุ 2 ถึง 8 ปี เด็กจะมีพัฒนาการในชั้นนี้คือสิ่งที่กล่าวคือเด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนจะต้องกระทำตาม การพัฒนาจากชั้นสองไปยังชั้นที่สาม คือชั้นนี้หลักแห่งตนนั้น เพียเจต์เชื่อว่าเกิดจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคล ในช่วงอายุ 8 ถึง 10 ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงชั้นสาม แต่มีเด็กบางคนที่มีพัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในชั้นที่สอง เนื่องด้วยการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดู หรือสังคม หรืออาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

ต่อมาโคลเบอร์กได้ศึกษาและพบความจริงว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปี ดังที่เพียเจต์กล่าวไว้ แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน (Kohlberg, 1969 : 391) และเชื่อว่าการบรรลุจุดภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด โคลเบอร์กได้แบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ชั้น โดยได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะของคำตอบเขาวชนออเมริกัน อายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม แล้วเรียงเหตุผลเหล่านั้นตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้น ๆ โดยเรียงเหตุผลประเภทที่ผู้ตอบอายุ 10 ปี ใช้ตอบมากที่สุด ไปจนถึงประเภทที่ 6 ซึ่งผู้ตอบอายุ 16 ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ตอบอายุต่ำกว่าทั้งหมด ขั้นตอนการพัฒนาริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์กนี้แสดงให้เห็นการพัฒนาริยธรรมตามอายุ และเขายังได้แบ่งจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นนี้ออกเป็น 3 ระดับใหญ่ ๆ ดังได้แสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ชั้น 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 - 7 ปี) ชั้น 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 - 10 ปี)
ชั้น 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (10 - 13 ปี) ชั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 - 16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 - 16 ปี)
ชั้น 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ชั้น 6 หลักการมีอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)

ระดับที่ 1 คือระดับก่อนกฎเกณฑ์หมายถึงการตัดสินใจเลือกกระทำ ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุดคือมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สองคือการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เขามาฉันต้องทำไป เขาให้ฉันฉันก็ต้องให้เขา เป็นต้น

ระดับที่ 2 คือระดับตามกฎเกณฑ์หมายถึงการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าคนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือค่านิยม

ระดับที่ 3 คือระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึงการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ 5 คือการเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ส่วนขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดมั่นทางจริยธรรมเพื่อจุดหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริโอตตัปปะด้วย

ซึ่งการพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ โคลเบอร์กเชื่อว่าเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้นจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นสูงต่อไปมีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำ ๆ กว่าจะใช้น้อยลงและถูกละทิ้งไปในที่สุด นอกจากนั้นทุกคนไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาทางจริยธรรมไปถึงขั้นสูงสุด แต่อาจหยุดชะงักในขั้นใดขั้นหนึ่งที่ต่ำกว่าก็ได้

ซึ่งในการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมตามลำดับขั้น ตามที่โคลเบอร์กกล่าวไว้ และมีคนจำนวนน้อยเท่านั้นที่สามารถพัฒนาไปถึงขั้นสูงสุดได้ ส่วนใหญ่แล้วจะชะงักอยู่ในขั้น 3 หรือขั้น 4 เท่านั้น ดังเช่นสแนเรย์ (Snarey. 1985 : 202 - 232) ได้รวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 45 เรื่อง จาก 27 ประเทศ ก็พบผลเป็นเครื่องยืนยันว่าบุคคลมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้น โดยพบว่าผู้มี

อายุ 10 - 12 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 1 ถึง 3 ผู้มีอายุ 13 - 17 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 1 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 2 ถึงชั้น 3 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 4 ส่วนผู้มีอายุ 18 - 22 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 2 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 3 ถึงชั้น 4 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 5 ส่วนผู้มีอายุ 28 ปีขึ้นไป พบว่ามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตั้งแต่ชั้น 1 ถึงชั้น 6 โดยมีผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 1 และชั้น 5 น้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วจะกระจายอยู่ตั้งแต่ชั้น 2 ถึงชั้น 4 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นชั้น 5 นอกจากนี้แบท (Snarey. 1985 : 212 citing Batt. 1975) ก็ได้ทำการศึกษาในผู้ใหญ่ไทยอายุ 26 - 65 ปี พบว่าผู้ที่มีฐานะต่ำ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 2 ถึงชั้น 4 ส่วนผู้ที่มีฐานะปานกลางมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 2 ถึงชั้น 5 แต่โดยส่วนมากแล้วผู้ใหญ่ทั้งสองประเภทนี้จะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 3 เท่านั้น

ดังนั้นจะเห็นว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น พัฒนาได้ไม่เท่ากัน และไม่จำเป็นว่าจะต้องพัฒมาถึงขั้นสูงสุดเสมอไป อาจจะมีหยุดชะงักในชั้นใดชั้นหนึ่งก็ได้ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างอายุ 10 - 50 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่บุคคลสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นไปในชั้นสูงได้ และสามารถหยุดชะงักได้เช่นเดียวกัน สำหรับสาเหตุที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาขึ้นไปได้นั้น ก็เพราะบุคคลนั้นมีลักษณะทางจิตใจที่พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ หรือได้รับการอบรมสั่งสอนที่ส่งเสริมให้เป็นผู้มีจิตใจสูง ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการที่เหตุผลเชิงจริยธรรมของเขาจะพัฒนาได้ ส่วนบุคคลที่มีลักษณะที่ตรงข้ามกันนี้ หรือขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็อาจจะทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้นั้นพัฒนาไปได้อย่างไม่เต็มที่ หรือชะงักอยู่ในชั้นใดชั้นหนึ่ง สำหรับการศึกษาครั้งนี้มุ่งจะศึกษาว่าการอบรมสั่งสอนในโรงเรียนจะทำให้บุคคลเป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงได้หรือไม่ แต่เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตใจ และสถานการณ์อื่น ๆ อีก ดังนั้นจึงควรที่จะพิจารณาลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อน อันประกอบด้วยสติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิต และประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งจะได้กล่าวอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของบุคคลที่ส่งเสริมการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

คงได้กล่าวแล้วว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นสามารถจะพัฒนาได้ ซึ่งวิธีการหนึ่งก็คือการจัดการศึกษาอบรมให้บุคคลเป็นผู้มีจิตใจสูง ซึ่งรัฐบาลก็ได้กระทำให้มาตลอดโดยการจัดการให้มีการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน แต่ใช่ว่าบุคคลที่ได้รับการอบรมสั่งสอนไปอย่างดีแล้ว จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงเสมอไป ทั้งนี้เพราะจากการวิจัยทางด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่าก่อนที่จะปลูกฝังลักษณะการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงได้ บุคคลจะต้องมีความพร้อมทางด้านจิตใจ 3 ด้าน คือ (1) มีสติปัญญา หรือความเฉลียวฉลาดที่พอสมควร (2) มีสุขภาพจิตดี (3) มีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวางพอสมควร (Kohlberg, 1976 : 31 - 53) ซึ่งถ้าบุคคลมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจทั้ง 3 ด้านครบ ก็จะเป็นผู้ที่พร้อมที่จะพัฒนาจริยธรรมได้ทันทีที่สภาพภายนอกเอื้ออำนวยให้ ส่วนคนที่ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสองอย่างในสามลักษณะนี้ ก็จะพัฒนาจริยธรรมได้ยากขึ้นตามลำดับ ส่วนผู้ที่โง่ วิตกกังวลมาก ประสบการณ์ทางสังคมแคบนั้น ก่อนที่จะพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่ตัวได้ จะต้องพัฒนาสติปัญญา สุขภาพจิต และประสบการณ์สังคมเสียก่อน

จะเห็นได้ว่าการที่เราจะพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงนั้น จะต้องคำนึงถึงลักษณะทางจิตใจของบุคคลแต่ละคนด้วย ดังนั้นในการประเมินผลการศึกษาว่าประสบผลสำเร็จในการพัฒนาบุคคลหรือไม่นั้น เราจึงควรนำลักษณะความพร้อมทางจิตใจของเด็กมาร่วมพิจารณาด้วยเพื่อที่จะได้ทราบผลอย่างชัดเจนว่า เมื่อเรจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตใจของบุคคลแล้ว บุคคลประเภทใดที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูง และบุคคลประเภทใดที่ยังใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นต่ำอยู่ ซึ่งการพิจารณาอย่างละเอียดเช่นนี้ จะทำให้สามารถประเมินผลการจัดการศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้ง 3 ประการนี้ ได้มีผู้ทำการวิจัยพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมมาก คงจะได้กล่าวแยกทีละลักษณะดังต่อไปนี้

การรู้จัก สติปัญญากับ เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งของโคลเบอร์กและเพียเจท์ ต่างก็ถือว่าความสามารถหรือสติปัญญาและการคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม โดยเฉพาะเพียเจท์นั้น เป็นศูนย์กลางของทฤษฎีการ

พัฒนาจริยธรรมที่เชื่อว่า การพัฒนาจริยธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับสติปัญญาและการคิดของบุคคล (สกล เทียงแท้ 2525 : 25 อ้างอิงมาจาก Piaget. 1948) กล่าวคือสติปัญญาจะทำให้เด็กสามารถพิจารณาตรรกะตรองในเหตุผลของพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยธรรมได้ ยิ่งเด็กเจริญเติบโตขึ้นเท่าไรก็ยิ่งจะรับรู้จริยธรรมที่สูงขึ้นได้เท่านั้น ซึ่งพัฒนาการทางการรู้คิดและสติปัญญาตามทฤษฎีของเพียเจท์นี้ เพียเจท์กล่าวว่าจะมีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับ จากการคิดขั้นต่ำสุดจนถึงขั้นสูงสุด และพัฒนาเป็นเอกเทศจากการศึกษา กล่าวคือแม้คนป่าที่ไม่มีการศึกษาเลย ก็สามารถใช้อารมณ์ปฏิบัติการแบบระบบ (Formal operation) ได้ในงานที่ตนชำนาญและทำเป็นประจำ ดังนั้นเราอาจพบว่าคนที่มีการศึกษาคำหรือไม่เคยได้รับการศึกษาเลยก็อาจจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นสูงได้ นอกจากนี้เขาได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น และได้กล่าวเทียบพัฒนาการแต่ละขั้นด้วยว่า ตรงกับขั้นการพัฒนาทางสติปัญญาขั้นใด โดยกล่าวว่าขั้นก่อนจริยธรรมตรงกับพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นต้น (The period of sensory motor intelligence) จริยธรรมจึงยังไม่เกิดขึ้น แต่เด็กสามารถเรียนรู้ในเรื่องทั่วไป ด้วยประสาทสัมผัส ขั้นนี้คล้ายตรงกับพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นที่สอง คือขั้นการคิดก่อนปฏิบัติการ (The period of preoperation though) ส่วนขั้นนี้หลักแห่งตนนั้นเด็กจะต้องมีพัฒนาการทางการคิดตั้งแต่ขั้น 3 ของพัฒนาการทางสติปัญญา หรือเรียกว่าขั้นการคิดแบบรูปธรรม (The period of concrete operation) ขึ้นไป พร้อมกับจะต้องมีประสบการณ์สังคมควบคู่ไปด้วย ดังนั้นจะเห็นว่าเพียเจท์ได้เน้นความสำคัญของสติปัญญาว่าเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมเป็นอันมาก ซึ่งก็มีการวิจัยที่ศึกษาพบว่าสนับสนุนความคิดนี้ เช่นโคลเบอร์กและกิลลิแกน (Kohlberg & Gilligan. 1971) พบว่าบุคคลจะต้องเกิดการคิดปฏิบัติการแบบระบบก่อน จึงจะสามารถพัฒนาจริยธรรมไปในขั้นสูงได้ ส่วนคอบเบิล (Cauble. 1976 : 363 - 364) ได้ศึกษานิสิตชายหญิงอายุ 18 - 23 ปี จำนวน 90 คน ก็พบว่าพัฒนาการทางการรู้คิดตามทฤษฎีของเพียเจท์มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในระดับที่สูงมาก เช่นเดียวกับทอมลินสันและคีส์เซย์ (Tomlinson & Keasey. 1974 : 291 - 298) ได้ศึกษาเด็กหญิงเกรดหกและผู้ศึกษาระดับวิทยาลัย พบความสัมพันธ์อย่างสูงระหว่างการคิดปฏิบัติการแบบระบบ

กับเหตุผลเชิงจริยธรรม ในหมู่ผู้เรียนชั้นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าในหมู่ผู้เรียนที่มีระดับการรู้คิดถึงขั้นปฏิบัติการแบบระบบ ซึ่งปรากฏในผู้ถูกศึกษาทั้งสองกลุ่มนั้น ในกลุ่มหญิงเกรตทกยังไม่มีผู้ใดมีจริยธรรมในระดับเหนือกฎเกณฑ์เลย แต่ในกลุ่มมิสทิหญิงนั้นมีปรากฏอยู่บ้าง ซึ่งจากการศึกษาแสดงว่าความสามารถทางการคิดเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลพัฒนาจริยธรรมไปในขั้นสูงได้แต่ต้องมีสุขภาพจิตและประสบการณ์ทางสังคมด้วย และเนื่องจากนิสิตมีประสบการณ์ทางสังคมสูงกว่านักเรียน จึงพบว่านิสิตมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียน แม้จะมีการคิดในระดับเดียวกันก็ตาม ดังนั้นจากการวิจัยเหล่านี้จึงสรุปได้ว่าความสามารถในการคิดเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล แต่ต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ มาประกอบด้วย

สำหรับการวิจัยนี้ความสามารถด้านการรู้คิด สถิติปัญญา จะวัดโดยใช้ความสันทัดทางภาษาไทยแทน ทั้งนี้เพราะความสามารถทางด้านภาษา มีส่วนสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล ดังที่ไรท์ (Wright. 1975 : 14) มีความเห็นว่ากฎเกณฑ์ทางจริยธรรมของบุคคลนั้นบุคคลจะเข้าใจอย่างซาบซึ้งและนำไปใช้ได้เหมาะสม บุคคลจะต้องมีสติปัญญาและความสามารถทางภาษาและทางการคิดขั้นสูง คือนอกจากบุคคลจะต้องมีความไวในการรับรู้และเข้าใจเหตุการณ์ที่ตนได้ยินได้ฟังมาแล้ว เขาจะต้องสามารถจัดประเภทของประสบการณ์ที่ได้รับ ให้เข้ากับหลักจริยธรรมที่กว้างขึ้นได้ นอกจากนี้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมและค่านิยมที่เด็กได้รับทราบมามักจะกล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ เป็นแบบทั่วไปไม่เจาะจงเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และลักษณะของการกระทำ ฉะนั้นบุคคลจึงต้องสามารถเข้าใจ จดจำ และใช้ความสามารถทางการคิดขั้นสูงที่ตนมีอยู่กลั่นกรองแยกแยะกฎเกณฑ์เหล่านั้นให้ตรงกับการกระทำที่เหมาะสมกับกาลเทศะในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของเคย์ (Kay. 1975 : 26 - 27) ที่กล่าวว่าการศึกษาที่เด็กไม่รอบรู้คำศัพท์และขาดความสามารถในการวางรูปแบบประโยคต่าง ๆ ย่อมทำให้เด็กมีข้อจำกัดในการเข้าใจหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ทางจริยธรรมของกลุ่มอื่น และไม่สามารถจะหาหลักที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างของประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนได้

และมีการวิจัยของไทยที่พบความสัมพันธ์ในการคิดทางด้านต่าง ๆ กับความสามารถทางภาษาไทยคือ เกรียงศักดิ์ พราวศรี (เกรียงศักดิ์ พราวศรี 2516) พบว่าการคิด

แบบแผนและการคิดแบบอเนกนัยมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างสูงกับผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทย ทั้งสามด้านคือ ด้านการฟัง การอ่าน และการสะกดคำ ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีความสามารถในการคิด ทั้งสองด้านดังกล่าวสูงย่อมมีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งสามด้านสูงด้วย บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ 2517) ได้พบผลที่สนับสนุนว่าการคิดแบบ อเนกนัยทางภาษาด้านความสัมพันธ์นั้นส่งผลต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยมากที่สุด ขณะเดียวกับ บังอร พุ่มสะอาด (บังอร พุ่มสะอาด 2517) ได้ศึกษาการคิดแบบอเนกนัย และพบว่าการคิดแบบอเนกนัยทางภาษานี้มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างสูงกับผลสัมฤทธิ์ในวิชา ภาษาไทยด้านความเข้าใจในการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดแบบกลุ่ม แบบระบบ และ แบบแปลงรูป จะเห็นว่าผลการวิจัยทั้งสามเรื่องนี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสามารถในการคิด กับความสามารถทางภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

ในประเทศไทยมีผู้นำความสันทัดทางภาษาไทย มาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับ เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้วในการวิจัย "ปัจจัยทางจิตสังคมกับความสันทัดทางภาษาไทย" (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522) โดยศึกษาเยาวชนไทยชายและหญิงในกรุงเทพฯ อายุ ตั้งแต่ 11 ถึง 25 ปี ผู้กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ป.6 ม.ศ.1 ม.ศ.3 ม.ศ.5 และอุดมศึกษา ผลปรากฏว่าผู้ที่มีจิตใจสูง (เหตุผลเชิงจริยธรรมและมุ่งอนาคตในคน ๆ เดียวกัน) เป็น ผู้ที่มีความสันทัดทางภาษาไทยสูงด้วย

จะเห็นว่าการวิจัยที่กล่าวนี้ศึกษาตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุในช่วงใกล้เคียงกับการวิจัยนี้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ใช้แบบวัดความสันทัดทาง ภาษาไทย จากการวิจัยเรื่องปัจจัยทางสังคมกับความสันทัดทางภาษาไทยนี้ เป็นแบบวัดที่ แสดงถึงความสามารถทางด้านการคิด และสติปัญญา

และนอกจากความสามารถด้านการคิดและสติปัญญาแล้ว ประสพการณ์ทางสังคมก็ เป็นปัจจัยหนึ่งในสามที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมาก การ ที่บุคคลมีประสพการณ์ทางสังคมจะทำให้มีความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และ สามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้ เรียกว่าความสามารถในการร่วมรู้สึก (Empathy) ซึ่งความสามารถในการร่วมรู้สึกนี้มีผู้ศึกษาพบว่า มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนา จริยธรรมมาก ดังจะได้กล่าวต่อไป

ความสามารถในการร่วมรู้สึกกับเหตุผลเชิงจริยธรรม โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 49 - 52) ได้กล่าวว่าประสบการณ์จากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมาก จะทำให้นุคคลมีความคิดเห็นที่กว้างขวางลึกซึ้ง มองเห็นและเข้าใจบทบาทของตนเองและของผู้อื่นที่อยู่ร่วมกับตนในสังคมและความเข้าใจในตัวเองจะเอื้ออำนวยให้บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับสูงได้ สำหรับการวิจัยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการร่วมรู้สึกกับจริยธรรมของบุคคลนั้นได้มีผู้ศึกษาไว้พอสมควร เช่น มีการศึกษาพบว่าผู้ใหญ่ที่ไม่ทำผิดกฎหมาย ได้คะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ทำผิดกฎหมาย (Kurtines & Hogan. 1972 ; Hogan. 1973 ; Deardorff, Finch, Kendall, Lira and Indrisono. 1975) และพบว่าผู้ที่อาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ เป็นผู้ที่ได้คะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่ไม่อาสาสมัครด้วย (Gendreau, Burke and Grant. 1980) นอกจากนี้ยังพบว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นตัวนำไปสู่พฤติกรรมที่ปรารถนา ซึ่งได้แก่การช่วยเหลือ การร่วมมือกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น (Miller. 1979 ; Sawin. 1979 ; Eisenberg - Berg & Lennon. 1980) จากผลการวิจัยเหล่านี้จะเห็นว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจริยธรรม และเนื่องจากพฤติกรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม จึงคาดได้ว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกมีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย

แต่ปัจจัยด้านนี้เพียงด้านเดียวยังไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นได้ ต้องมีปัจจัยอื่น ๆ มาเสริมอีก คือด้านสติปัญญาดังได้กล่าวไปแล้ว และต่อไปนี้จะได้ประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพจิต ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลพัฒนาไปได้ (Kohlberg. 1969)

สุขภาพจิตกับเหตุผลเชิงจริยธรรม สุขภาพจิตเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ทั้งนี้เพราะโคลเบอร์กกล่าวว่า การมีจริยธรรมสูงต้องอาศัยความเข้าใจในโลกและสังคมอย่างลึกซึ้งไม่บิดเบือน คนมีสุขภาพจิตเสื่อมจะขาดความสามารถในการรับรู้อย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง จึงมีจริยธรรมต่ำแม้จะฉลาดและอยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยก็อาจจะไม่พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปถึงขั้นสูงได้ (Kohlberg. 1969) ซึ่งก็มีผู้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของลักษณะทางจิตทั้งสองนี้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม การศึกษาโดยอ้อมโดย

การศึกษาว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและบุคลิกภาพ และพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะเป็นหลักฐานที่แสดงว่าสุขภาพจิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ดังจะได้นำกล่าวต่อไป

พอดด์ (Podd. 1972) ได้วิเคราะห์เอกลักษณ์แห่งอีโก้ และระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชายปีที่ 3 และ 4 ในวิทยาลัยแห่งหนึ่งจำนวน 134 คน ผลปรากฏว่าผู้มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ก็เป็นผู้ที่อยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์ทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย ส่วนพวกที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำนั้น เป็นผู้มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำหรือกำลังอยู่ระหว่างการเลื่อนระดับ ส่วนคอบเบิล (Cauble. 1976 : 363 - 364) ได้ศึกษา นิสิตชายหญิงอายุ 18 - 23 ปี จำนวน 90 คน พบว่า พัฒนาการทางการรู้คิดตามทฤษฎีของเพียเจท์ มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ในระดับที่สูงมาก ส่วนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ตามทฤษฎีของอีริคสันไม่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมตามที่โคลเบอร์กคาดไว้ โดยผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นว่าอาจจะเป็นเพราะเครื่องมือวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้ยังไม่มีความเที่ยงตรงในการจำแนกคนก็ได้ ส่วนซัลลิแวนและคนอื่น ๆ (Sullivan, et.al. 1970) ได้ศึกษาพัฒนาการของอีโก้ตามทฤษฎีของโลวินเจอร์ ในวัยรุ่นอายุ 12 14 และ 17 ปี รวม 120 คน ผลปรากฏว่า พัฒนาการของจิตลักษณะทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน และจะมีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้นในกลุ่มผู้ตอบที่มีอายุสูงขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนี้เบรัสติน (Brustin. 1984) ก็ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับพัฒนาการของอีโก้ตามทฤษฎีของโลวินเจอร์เช่นกัน โดยศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 60 คน พบผลว่าจิตลักษณะทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์กันด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของอีโก้ตามทฤษฎีของอีริคสัน และทฤษฎีของโลวินเจอรัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเหตุผลเชิงจริยธรรมตามที่โคลเบอร์กคาดไว้

ซึ่งพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมและบุคลิกภาพ ในช่วงวัยรุ่นนี้ หมายถึงพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ (Identity - achievement) ในบุคคลที่มีการปรับตัวได้ดี และหมายถึงการสับสนของอีโก้ (Diffusion) ในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถจะปรับตัวได้ (Erikson. 1959) ฉะนั้นตามทฤษฎีนี้การได้มาซึ่งเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในช่วงวัยรุ่นจึงแสดงว่า

วัยรุ่นนั้นมีสุขภาพจิตที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งก็มีการวิจัยหลายเรื่อง ที่ศึกษา และพบว่าเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในช่วงวัยรุ่นนี้ มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต ดังเช่นผู้ที่ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งอีโก้กับความวิตกกังวลของบุคคลมี 3 เรื่อง ศึกษา นิสิตชายหญิงในมหาวิทยาลัยรวมหลายร้อยคน (Bronson. 1959, Howard & Kubis. 1964, Marcia. 1967) ต่างรายงานสอดคล้องกันว่าความวิตกกังวลทั้งที่แฝงอยู่และ แสดงออกนั้นเกี่ยวข้องกับการบรรลุสถานภาพทางอีโก้ของบุคคล กล่าวคือผู้ที่มีความวิตกกังวล สูงมักมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ หรืออยู่ในระหว่างวิกฤตการณ์ของการแปรเปลี่ยน ส่วนการวิจัย อีก 4 เรื่อง ซึ่งศึกษาความสามารถในการปรับตัวกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นทหารเรือเกณฑ์ใหม่ (Rasmussen. 1961) นิสิตนักศึกษา และผู้เตรียมตัวเข้าใน คริสตศาสนา (Thompson. 1963) โดยใช้นิยามปฏิบัติการของการปรับตัว ในความหมาย นั้นโดยตรง (Gruen. 1960, Block. 1961) หรือในความหมายของแฟกเตอร์ 6 ตัวจาก 16 ตัว ในแบบวัดบุคลิกภาพของแคทเทล ซึ่งเกี่ยวกับการปรับตัว (Howard & Kubis. 1964) การวิจัยทั้งสี่นี้ให้ผลสอดคล้องกันว่า ผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง เป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงด้วย ส่วนการวิจัยอีกสามเรื่องได้ศึกษาความวิตกกังวลอันเกิดจาก ปัญหาภายในครอบครัวกับการมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของวัยรุ่นตอนปลายจนถึงผู้ใหญ่ตอนต้น โดย ทั้ง 3 เรื่องให้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงล้วน ปัญหาภายในครอบครัวของเยาวชนหญิงเหล่านี้ วัดได้จากความห่างเหินทางอารมณ์ระหว่างบิดามารดากับผู้ถูกศึกษา (Howard. 1960) ความขัดแย้งและความสอดคล้องทางความคิด และค่านิยมระหว่างตนกับมารดา (Dignan. 1965) และปัญหาระหว่างมารดากับบุตรสาว (Howard & Kubis. 1964) ผลปรากฏ ว่า ถ้าเยาวชนหญิงรายงานว่าตนมีความคล้ายคลึงกับมารดา หรือมีความห่างเหินทางอารมณ์ กับบิดามารดาน้อย หรือมีปัญหากับมารดาน้อย เป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่าผู้ที่รายงาน เกี่ยวกับการครอบครัวในทางตรงกันข้าม

การวิจัยที่รวบรวมมาในส่วนนี้ แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่ตอนต้น ทั้งชายและหญิงผู้มีความสามารถปรับตัวสูง มีความวิตกกังวลต่ำ และมีปัญหาในครอบครัวน้อย หรืออาจเรียกว่าผู้มีสุขภาพจิตดี เป็นผู้บรรลุสถานภาพทางอีโก้ ส่วนในคอนตันได้ประมวลผล การวิจัยที่พบว่าพัฒนาการทางอีโก้สัมพันธ์กับพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ฉะนั้น จึงคาดได้ว่าสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย

นอกจากนี้ยังมีผู้วิจัยที่แสดงให้เห็นบทบาทของสุขภาพจิตต่อพัฒนาของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยตรง เช่นซิมป์สัน (Simpson. 1976 : 169) ได้วัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมและความต้องการทางสังคมและจิตตามทฤษฎีของแมสโลว์ ในวัยรุ่นตอนปลาย 50 คน ผลปรากฏว่า วัยรุ่นที่มีความต้องการพวกพ้องสูง (คือยังมิได้รับการบำบัดความต้องการในระดับปานกลางนี้) มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเหนือกฎเกณฑ์ได้น้อย แต่ผู้ที่มีความต้องการความภาคภูมิใจแห่งตนสูงนั้นเป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงด้วย ผลการวิจัยนี้แสดงว่า เมื่อบุคคลมีความวิตกกังวลสูงเนื่องจากความต้องการทางชีวะและสังคมระดับต่ำยังไม่ได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอ ความวิตกกังวลนี้อาจขัดขวางการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงของบุคคลได้ แต่ผู้ที่มีความต้องการความภาคภูมิใจแห่งตนสูงนั้น แสดงว่าความต้องการทางสังคมในระดับที่ต่ำกว่า ได้รับการบำบัดเพียงพอแล้ว ความต้องการความภาคภูมิใจแห่งตนจึงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังที่พบในการวิจัยนี้

ในประเทศไทยก็มีการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของจิตลักษณะทั้ง 2 นี้ ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น" (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ 2524) โดยศึกษานักเรียนชายหญิงในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพฯ 4 แห่งและจังหวัดสงขลา 4 แห่ง จำนวน 917 คน ปรากฏว่าในการวิจัยนี้ไม่พบว่าสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อพิจารณาในกลุ่มรวม แต่พบความสัมพันธ์ทางบวกในระดับที่ยอมรับได้ในวัยรุ่นบางประเภทเท่านั้น โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหญิงจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมสูงนั้น พบว่าสุขภาพจิตกับเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างชัดเจนที่สุด ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าเป็นเพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานทางจิตใจ อีกสองด้านคือระดับสติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมสูงด้วย ฉะนั้นผลการวิจัยนี้จึงชี้ไปในแนวทางที่ว่าสุขภาพจิตเป็นพื้นฐานด้านหนึ่งของการมีจริยธรรมสูง ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับที่โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 52 - 53) เชื่อว่าสุขภาพจิตเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่จำเป็น แต่ไม่เพียงพอในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดังนั้นจากการประมวลผลการวิจัยทั้งหมดเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางจิตของบุคคลที่ส่งเสริมการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ทำให้ทราบว่าลักษณะทางจิตทั้งสามนี้เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล ถ้าบุคคลขาดลักษณะใดลักษณะหนึ่งไป หรือมีไม่ครบทั้งสามด้านก็จะทำให้ไม่สามารถพัฒนาจริยธรรมได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นในการประเมินผลการจัดการศึกษาว่าจะสามารถพัฒนาบุคคลให้มีจริยธรรมสูงให้หรือไม่นั้น เราจะต้องพิจารณาที่ลักษณะความพร้อมทางด้านจิตใจของบุคคลประกอบด้วย ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำลักษณะทางจิตทั้งสามด้านนี้มาร่วมศึกษาด้วย พร้อมกับตั้งสมมุติฐานว่าลักษณะทางจิตทั้งสามด้านคือ ความสนใจทางภาษาไทย ความสามารถในการร่วมรู้สึกและสุภาพจิต เป็นตัวทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดีกว่าลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงลักษณะเดียว

ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจกับตัวแปรทางชีวสังคม

จากการประมวลผลการวิจัยต่าง ๆ ในข้างต้น ทำให้ทราบว่า การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางภาษาไทย ความสามารถในการร่วมรู้สึก และสุภาพจิตเป็นอันมาก ซึ่งลักษณะทางจิตใจทั้งสามนี้บุคคลจะพัฒนาได้ไม่เท่ากัน เหตุผลหนึ่งก็คือบุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อที่จะได้เกิดความกระจ่างในเรื่องพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรม เราจึงจำเป็นต้องศึกษาตัวแปรทางชีวสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตลักษณะทั้งสามดังกล่าว เพื่อที่จะโยงไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคมกับเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดียิ่งขึ้น

ลักษณะแรกที่จะกล่าวถึงคือความสัมพันธ์ทางภาษาไทยกับอายุ ระดับการศึกษา และเพศ เนื่องจากมีผู้ศึกษาพบว่าตัวแปรทางชีวสังคมเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสัมพันธ์ทางภาษาไทย โดยพบว่าผู้ถูกศึกษาที่มีอายุมากและเรียนอยู่ในชั้นสูง ส่วนใหญ่แล้วจะมีความสัมพันธ์ทางภาษาไทยมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยและเรียนอยู่ในชั้นต่ำกว่า ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์ (ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์ 2515) ได้ศึกษาพัฒนาการทางทักษะความเข้าใจในการอ่านของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 5 ในกรุงเทพฯ และพบว่าเด็กนักเรียนทั้งไทยและจีนมีความสามารถในการเข้าใจ เมื่ออ่านหนังสือไทยมากขึ้นทุกทีและเมื่ออยู่ในชั้นสูงขึ้น ส่วนปราณี สุทธิพงศ์ (ปราณี สุทธิพงศ์ 2511) ได้ศึกษาพัฒนาการ

ทางภาษาไทยของเด็กไทยในระดับชั้นต่อมาคือตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งในพระนครและต่างจังหวัด พบผลอย่างเด่นชัดว่าเด็กนักเรียนที่เรียนชั้นสูงมีสมรรถภาพทางสมองด้านภาษามากกว่าเด็กนักเรียนที่เรียนชั้นต่ำกว่าในแทบทุกกรณี เช่นเดียวกับ ดวงเดือน พันธมนาวิน (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2521) ซึ่งศึกษานักเรียนชั้น ป.6 ม.ศ.1 ม.ศ.3 ม.ศ.5 และอุดมศึกษาปีที่ 2 พบว่า พัฒนาการทางภาษาไทยนั้นมีความเป็นระยะอย่างชัดเจนจนกระทั่งถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่ไม่พบความแตกต่างในความสันต์คภาษาไทยของนักเรียน ม.ศ.5 กับนิสิตปีที่ 2 ในมหาวิทยาลัย ซึ่งทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียน ม.ศ.5 นั้นมีอายุประมาณ 18 ปี ดังนั้นความสามารถทางด้านการคิดจึงพัฒนาถึงขั้นปฏิบัติการแบบระบบตามทฤษฎีของเพียเจท์ เช่นเดียวกับนิสิตปีที่ 2 แล้วจึงทำให้ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างในเรื่องความสันต์คภาษาไทยของนักเรียน ม.ศ.5 และนิสิตชั้นปีที่ 2 ดังกล่าว

นอกจากนี้ก็มีผู้ศึกษาความสันต์คภาษาไทยของหญิงเปรียบเทียบกับชายพบว่าในระดับประถมศึกษานักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความสามารถทางภาษาไทยไม่แตกต่างกัน (รัตนา ศิริพานิช 2507, อินทร์ ศรีคุณ 2507, ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ 2515, อุทัย แก้วขาว 2515, เกรียงศักดิ์ พราวศรี 2516, มาลินี นิมเสมอ 2518) ส่วนผู้ที่ศึกษานักเรียนในชั้นมัธยม พบว่าหญิงมีพัฒนาการทางภาษาได้เร็วกว่าชายอย่างชัดเจน (สมบูรณ์ อิตพงษ์ 2511, ประเทือง คล้ายสุบรรณ)

จากความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างความสันต์คภาษาไทย กับตัวแปรด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา ที่พบในงานวิจัยต่าง ๆ นี้ ทำให้คิดว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำตัวแปรเหล่านั้นมาร่วมในการศึกษาด้วย

ความสามารถในการร่วมรู้สึกกับสภาพแวดล้อม การศึกษา ระดับเศรษฐกิจ และเพศ ตัวแปรทางชีวสังคมเหล่านี้มีผู้ศึกษาพบว่า จะทำให้บุคคลมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นต่างกัน ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความสามารถร่วมรู้สึกต่างกันได้ เช่นการวิจัยของโรเจอร์ (Rogers. 1969) ได้สรุปว่าลักษณะซึ่งเป็นองค์ประกอบแกนกลางของชาวชนบทโดยทั่วไป (ไม่ว่าเป็นชนชาติวัฒนธรรมใด) นั้นมีอยู่ 10 ประการ ลักษณะหนึ่งที่พบว่ามีผลสำคัญและมีอิทธิพลต่อ

ความก้าวหน้าและพัฒนาการของชาวชนบทก็คือ ความสามารถในการร่วมรู้สึก เขาพบว่า ชาวชนบทโดยทั่วไปมักขาดลักษณะดังกล่าว ซึ่งโรเจอร์ได้อธิบายว่าการขาดความรู้สึก เป็นผลเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์อยู่ในสภาพแวดล้อมสังคมที่จำกัด เช่น การมีชีวิตร่วมกันในชนบท ที่โดดเดี่ยว การได้ติดต่อกับสังคมภายนอกน้อย เช่น มีอาชีพต่างกัน มีตำแหน่งในสังคม แตกต่างกันน้อย ส่วนใหญ่จะพบแต่บทบาทที่มีลักษณะเหมือน ๆ กัน การมีปฏิสัมพันธ์อยู่ใน เฉพาะขอบเขตสังคมดังกล่าว ทำให้บุคคลขาดความสามารถในการสวมบทบาท อันเป็นผลให้ ความร่วมรู้สึกไม่ได้รับการพัฒนาไปมากเท่าที่ควร

ส่วนในประเทศไทยก็มีงานวิจัยของดวงเดือน ศาสตร์ภัทร์ (ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร์ 2522) ได้ศึกษาอิทธิพลของชุมชนที่มีต่อพัฒนาการทางสติปัญญาด้านเหตุผล และความสามารถ ในการเข้าใจบุคคลอื่น โดยศึกษาเด็กอายุ 6 - 10 ปีจากชุมชน 4 แบบคือในเมืองหลวง สลัมในเมืองหลวง ชนบทที่มีลักษณะเป็นหมู่บ้าน และชนบทที่มีลักษณะเป็นป่าและมีบ้านแยกกันอยู่ ห่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่าเด็กที่อยู่ในชนบทแบบต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสามารถในการเข้าใจบุคคลอื่น แตกต่างกัน (ยกเว้นในเด็กอายุ 9 ปี) คือเด็กอายุ 6 ปีที่อยู่ในชนบท ที่มีลักษณะเป็นหมู่บ้าน มีความสามารถในการเข้าใจบุคคลอื่นสูงกว่าเด็กที่อยู่ในเมืองหลวงและสลัมในเมืองหลวง เด็กอายุ 7 - 8 ปีที่อยู่ในชนบทที่มีลักษณะเป็นหมู่บ้าน มีความสามารถในการเข้าใจบุคคลอื่น สูงกว่าชนบทที่มีลักษณะเป็นป่า และเด็กที่อยู่ในเมืองหลวง ส่วนในเด็กอายุ 10 ปี ผู้วิจัยพบว่า เด็กที่อยู่ในเมืองหลวงมีความสามารถในการเข้าใจบุคคลอื่นสูงที่สุด รองลงมาคือเด็กที่อยู่ใน ชนบทที่มีลักษณะเป็นหมู่บ้าน และเด็กที่อยู่ในชนบทที่มีลักษณะเป็นป่าที่มีบ้านแยกกันอยู่ห่าง ๆ ส่วนเด็กที่อยู่ในเขตสลัมในเมืองหลวงมีความสามารถในการเข้าใจคนอื่นต่ำสุด จะเห็นว่า งานวิจัยนี้จะสอดคล้องกับงานข้างต้นอยู่บ้างในเด็กอายุ 10 ปี ซึ่งอาจจะเป็นเพราะสภาพ หมู่บ้านที่แยกกันอยู่ห่าง ๆ และหมู่บ้านในต่างจังหวัดเหมาะที่จะกระตุ้นความสามารถในการ เข้าใจคนอื่นในเด็กเล็กเท่านั้น เพราะสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเรียบง่ายจะทำให้เด็กเข้าใจ ได้ดี ต่างกับสภาพในเมืองที่ทำให้เด็กเล็กสับสนมาก แต่เมื่อเด็กอายุมากขึ้นเด็กในเมือง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของเมืองได้จึงเลิกสับสน ประกอบกับในเมืองเป็นที่อยู่อาศัย ของคนหลายระดับชั้น หลายอาชีพ ซึ่งมีบทบาทและสถานภาพต่าง ๆ กัน ซึ่งถือว่าเป็นสภาพ แวดล้อมที่เหมาะสมที่จะกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ความสามารถในการร่วมรู้สึกได้เป็นอย่างดีมากกว่า

เด็กในต่างจังหวัด และเด็กที่อยู่ในหมู่บ้านที่แยกกันอยู่ห่าง ๆ ส่วนการที่เด็กสลัมในเมืองหลวงมีความสามารถน้อยกว่าที่สุดก็อาจจะเป็นเพราะสลัมเป็นที่อาศัยของคนจำนวนมากเกินไป จนเกิดความรู้สึกอึดอัด ทำให้เกิดปัญหาการดูแลเด็กได้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เด็กจึงได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ น้อยกว่าที่ควรจะเป็น จึงเป็นสาเหตุให้เด็กสลัมมีความสามารถในการร่วมรู้สึกต่ำกว่าเด็กวัยเดียวกันที่อยู่ในชุมชนอื่น ๆ

และนอกจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงแล้วการศึกษา ก็เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลเข้าไปศึกษาในโรงเรียน ก็จะให้พบปะกับบุคคลที่มีบทบาทสถานภาพต่าง ๆ กันมากมาย เช่น ครูใหญ่ ครู เพื่อนนักเรียน ภารโรง เป็นต้น นอกจากนี้ในหลักสูตรการเรียนก็จะสอนให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับสังคมที่ตนอยู่ เช่น กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งกลุ่มวิชาเหล่านี้จะทำให้เด็กทราบถึงบทบาท อาชีพ ฐานะ ที่แตกต่างกันของคนในสังคม อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมรู้สึก และการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงด้วย

นอกจากนี้ก็มีผู้ศึกษาพบว่าระดับเศรษฐกิจของครอบครัว มีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการร่วมรู้สึกด้วย เช่นการวิจัยของโรเจอร์ (โกตล มีคูน อ้างอิงมาจาก Rogers. 1969 : 208) พบว่าการมีความร่วมรู้สึกนั้นเป็นลักษณะโดยเฉพาะซึ่งเกิดกับผู้ที่มียกระดับเศรษฐกิจสูง เพราะบุคคลประเภทดังกล่าวย่อมได้มีโอกาสรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ มากกว่า ซึ่งจากหลักฐานการวิจัยของเขาที่ทำกับชาวนาซมทในโคลัมเบีย 3 หมู่บ้าน เขาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับการมีโอกาสได้พบสื่อต่าง ๆ ซึ่งค่อนข้างสูงนั้น ถ้าตัดอิทธิพลของสถานภาพทางสังคมออกไปเสีย จะทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงอย่างชัดเจน นั่นคือคนที่อยู่ในสถานภาพทางสังคมสูงนั้นมีแนวโน้มว่ามีความสามารถในการร่วมรู้สึกมากกว่าคนที่มียุทธศาสตร์ทางสังคมต่ำ เพราะเหตุว่าได้มีโอกาสพบสื่อได้รับข่าวสาร และมีประสบการณ์ต่าง ๆ อันส่งเสริมความสามารถในการร่วมรู้สึกมากกว่า

เพศเป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่มีผู้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับความสามารถในการร่วมรู้สึก โดยส่วนใหญ่พบว่าหญิงมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าชาย (Mahrabian & Epstein. 1972 ; Sagi & Hoffman. 1976 ; Hoffman & Levin. 1976 ;

Hoffman. 1977 ; Adams, Schvaneveldt & Jenson. 1979) มีเพียงเรื่องเดียวที่ไม่พบว่าชายกับหญิงมีความสามารถในการร่วมรู้สึกต่างกัน (Greif & Mogan. 1973)

ดังนั้นจากการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นว่าสภาพแวดล้อม การศึกษา ระดับเศรษฐกิจ และเพศ เป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการร่วมรู้สึก ซึ่งเป็นจิตลักษณะหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงได้

ส่วนจิตลักษณะอีกอย่างหนึ่งก็คือสุขภาพจิต พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับเศรษฐกิจ โดยเคย์ (Kay. 1975 : 27) กล่าวว่าผู้ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำมักจะมีอารมณ์ที่ไม่ดี เนื่องจากมีความกดดันมาก และบางครั้งไม่สามารถแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของตนออกมาได้ จึงทำให้มีความคับข้องใจมาก อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพจิตเสื่อมได้มากกว่าคนที่ฐานะปานกลาง ซึ่งก็มีผู้ศึกษาและพบผลที่สนับสนุนคือพบว่าสุขภาพจิตของบุคคลนั้นอาจทำนายได้จากสภาพแออัดในครอบครัว และความรู้สึกแออัด โดยจำนวนคนต่อห้องเป็นดัชนีที่สำคัญที่สุดของสภาพแออัดในครอบครัว ที่จะทำนายสุขภาพจิตของบุคคลได้ดี ซึ่งความแออัดจากการมีจำนวนคนมากต่อห้องในที่พักอาศัยนี้พบมากในครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และ งามตา วนิทนานนท์ 2528)

จากที่กล่าวมานี้จะสรุปได้ว่าจิตใจทั้งสามด้านของมนุษย์นั้น อาจแตกต่างกันไปตามลักษณะทางชีวสังคมของบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น อายุ การศึกษา ระดับเศรษฐกิจ เพศ เป็นต้น และเนื่องจากเราได้ทราบว่าจิตใจทั้งสามด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม ดังนั้นจากความสัมพันธ์นี้ทำให้คาดได้ว่านอกจากจิตใจทั้งสามด้านจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมแล้ว ลักษณะทางชีวสังคมก็น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนานี้ด้วย ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม และจากการที่เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนาขึ้นได้ต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ มากมายนี้เอง จึงเป็นสาเหตุให้ในการวิจัยต่าง ๆ ไม่พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตามอายุดังที่โคลเบอร์กคาดไว้ แต่พบว่าส่วนใหญ่แล้วจะหยุดชะงักในชั้น 3 ดังเช่นการวิจัยในประเทศไทยของวิเชียร ทองนุช (วิเชียร ทองนุช 2521 : 117) ที่ศึกษานักเรียนชั้น ป.3 ป.4 และ ป.5 อายุ 9 ถึง 12 ปี ทั้งในเมืองและชนบท พบว่าเด็กอายุ 11 - 12 ปี สามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงกว่าเด็กอายุ 9 - 10 ปี และเด็กอายุ 10 - 11 ปี สามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงกว่าเด็กอายุ 9 - 10 ปี

ส่วนการศึกษานักเรียนในอายุช่วงต่อมา (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญเช ประจักษ์จันท์ 2520) คือนักเรียนชั้น ป.6 ม.ศ.1 ม.ศ.3 ม.ศ.5 และนิสิตชั้นปีที่ 2 อายุ 11 - 25 ปี พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ไม่แตกต่างกันมากนัก และการวิจัยของ แบท (Snarey. 1985 : 212 citing Batt. 1975) ที่ศึกษาผู้มีอายุ 26 - 65 ปี ที่มีระดับเศรษฐกิจทั้งปานกลางและต่ำพบว่าส่วนใหญ่แล้วมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 3 ทั้งสองกลุ่ม ดังนั้นผลจากการวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้อาจสรุปได้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอาจพัฒนาไปรวดเร็วตามมาตรฐานสากลก่อนช่วงวัยรุ่น จนเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน พอเข้าสู่ วัยรุ่นเป็นต้นไปเด็กสามารถพัฒนาได้ถึงชั้น 3 และก็จะเกิดการหยุดชะงักอยู่ที่ชั้น 3 นั้นเอง ดังจะเห็นได้จากการที่พบว่าเด็กชั้น ป.6 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเท่ากับนิสิตชั้นปีที่สอง และผู้มีอายุ 26 - 65 ปี ก็ยังคงใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 3 อยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จากการวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่จะหยุดชะงักอยู่ที่ชั้น 3 เท่านั้น ซึ่งสาเหตุของการหยุดชะงักนี้อาจเป็นเพราะมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจไม่ครบทั้งสามด้าน อันเนื่องมาจาก ขาดลักษณะทางชีวสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาจิตใจ ซึ่งลักษณะชีวสังคมเหล่านี้ ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุ เพศ และระดับทางเศรษฐกิจดังได้กล่าวมาแล้ว และตอนต่อไปจะได้อภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวสังคมกับเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย เพื่อจะให้เห็นว่ามีหลักฐานว่าลักษณะทางชีวสังคมกับเหตุผลเชิงจริยธรรม มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับ เหตุผลเชิงจริยธรรม

ลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับ เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่จะศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย ระดับการศึกษา อายุ เพศ และระดับเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการรับสื่อมวลชนที่มี ประโยชน์ที่จะมีผลโดยตรงกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยตรงอีกด้วย

ระดับการศึกษาและอายุกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แม้ว่าเราต้องการจะแยก ศึกษาตัวแปรด้านระดับการศึกษาและอายุออกจากกัน แต่เรายังต้องศึกษาตัวแปรทั้งสองใน กราวเดียวกันเสมอ โดยเฉพาะเมื่อศึกษาจากเยาวชนที่ยังได้รับการศึกษาอยู่ แม้แต่ทฤษฎี พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ที่กล่าวถึงขั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมควบคู่ไปกับอายุ

ที่ได้มาจากการวิจัยเด็กอเมริกันอายุ 7 - 10 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ (Kohlberg. 1964) เช่นเดียวกับการศึกษาในประเทศไทย เช่นงานวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมาวิน และเพ็ญแข ประจวบจิณิก 2520) ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างอายุ 11 - 25 ปี ที่ศึกษาจากนักเรียนและนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้เพราะเป็นกลุ่มที่ปกติในสังคม และเก็บข้อมูลได้ง่ายที่สุด ฉะนั้นผลการวิจัยส่วนใหญ่จึงไม่สามารถจะแยกตัวแปรที่เป็นอายุ ออกจากตัวแปรที่เป็นระดับการศึกษาของบุคคลได้ กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยก็มีระดับการศึกษาต่ำ และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากก็มีการศึกษาสูงตามไปด้วย จึงทำให้ผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ชัดเจนนัก จึงมีผู้ทำการวิจัยเพื่อที่จะแยกศึกษาตัวแปรทั้งสองซึ่งเป็นการวิจัยในต่างประเทศ ได้แก่การวิจัยของดอร์สบาค (Dortzbach. 1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของอายุและระดับการศึกษา กับเหตุผลเชิงจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่ อายุ 25 - 74 ปี ที่สุ่มมาจากทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเมืองยูจีน รัฐโอเรกอน พบผลว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา แต่จะลดลงเมื่อพิจารณาตามระดับอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายเรื่อง คืองานวิจัยของคอคเคอร์ กราวเคอร์ และเรสส์ (Coker. 1975 ; Crowder. 1976 ; Rest. 1977) ที่ศึกษาผู้ใหญ่ในต่างประเทศเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการศึกษานั้นคือยิ่งบุคคลได้รับการศึกษามากเท่าไรก็จะสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นด้วย แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับอายุคือเหตุผลเชิงจริยธรรมมีแนวโน้มจะลดต่ำลงเมื่ออายุมากขึ้น ซึ่งการที่พบผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มคนที่อายุมากขึ้นนั้น ช่วงเวลาหลังจากจบการศึกษา ก็เพิ่มขึ้นด้วย โดยเฉพาะในคนที่มีการศึกษาเท่ากัน คนที่อายุมากจึงจบการศึกษามานานกว่าคนที่อายุน้อยกว่า จึงทำให้ไม่สามารถแยกตัวแปรอายุออกจากช่วงเวลาหลังจบการศึกษาได้ นอกจากนี้การวิจัยที่กล่าวนี้ก็ไม่ได้ควบคุมตัวแปรด้านระดับการศึกษาอีกด้วย นั่นคือกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีอายุมากมักจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาต่ำ ส่วนผู้ใหญ่ที่มีอายุน้อยมักมีการศึกษาสูง เช่น งานวิจัยของดอร์สบาค (Dortzbach. 1975) และคอคเคอร์ (Coker. 1975) พบว่า ผู้มีอายุน้อยไม่ได้เป็นตัวแปรที่ดีของผู้มีอายุมากเมื่อเขายังมีอายุน้อยอยู่ ในงานวิจัยของดอร์สบาคนั้นผู้ใหญ่ อายุ 65 - 75 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับเกรด 1 เท่านั้น ส่วนคนอายุน้อยมักได้รับการศึกษาในระดับวิทยาลัย จึงมีความสนใจและมีทัศนคติที่กว้างขวางกว่า

ทำให้สามารถพัฒนาความคิดได้เร็วกว่าคนสมัยก่อน ดังนั้นผลการวิจัยที่พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมลดต่ำลงเมื่ออายุมากขึ้นอาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากบุคคลที่มีอายุมาก ๆ นั้น เป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ และก็จบการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว จึงทำให้เขามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าผู้มีอายุน้อย ซึ่งมีการศึกษาในระดับสูงกว่า และเพ็ญจบ ดังนั้นเพื่อให้ผลการวิจัยเหล่านี้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงทำการวิจัยโดยใช้ผู้จบการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งมีไปการศึกษาในระบบหรือการศึกษานอกบบังคับด้วยเพราะสามารถที่จะควบคุมตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาหลังจากจบการศึกษาได้ โดยจะควบคุมอายุให้เท่ากันคือ กลุ่มคนอายุช่วง 10 - 24 ปี และ 25 - 50 ปี ควบคุมระดับการศึกษาให้เท่ากัน โดยศึกษาผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 และควบคุมระยะเวลาที่จบการศึกษา โดยจะแบ่งเป็นพวกที่เพิ่งจบ (จบมาแล้วไม่เกิน 1 ปี) และพวกที่จบมานานแล้ว (จบมานานกว่า 4 ปี) พร้อมกับตั้งสมมุติฐานในการวิจัยนี้ว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำและจบมานาน จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับสูงและเพิ่งจบ เมื่อควบคุมอายุให้เท่ากัน

นอกจากนี้จากการศึกษาของเรสต์ (Rest. 1975 : 263 - 279) ยังได้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีอายุเท่ากัน แต่มีการศึกษาต่างกันจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันด้วย โดยเรสต์ได้ศึกษาเด็กวัยรุ่นอายุ 16 - 20 ปี โดยใช้แบบทดสอบเคอะดีไฟนิงอิชชูส์เทสต์ (The Defining Issues Test หรือ DIT) ในการวัดระดับจริยธรรมพบผลที่น่าสนใจคือในกลุ่มวัยรุ่นที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ผู้ที่เรียนต่อในระดับวิทยาลัยจะได้คะแนนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อในการวัดครั้งแรก และเมื่อศึกษาในระยะยาว คือ ทำการวัดอีกครั้งเมื่อ 2 ปีต่อมา ก็พบว่าผู้ที่เรียนต่อในระดับวิทยาลัยได้คะแนนมากเป็น 2 เท่าของผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อ ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองกลุ่มนี้ได้คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน เมื่อศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยแบบตัดขวางของเรสต์ (Rest. 1976) อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งศึกษากลุ่มตัวอย่าง 20 กลุ่ม พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบเคอะดีไฟนิงอิชชูส์เทสต์ ประมาณ 20 - 30 ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้คะแนนเฉลี่ย 30 นิสิตปีที่ 1 และ

ปีที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ย 40 ส่วนนิสิตปีที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ย 50 นิสิตระดับสูงกว่าปริญญาตรี ได้คะแนนเฉลี่ย 60 ส่วนผู้ที่เรียนทางด้านจริยธรรม สังคมและการเมือง ได้คะแนนเฉลี่ย 70 สำหรับสิ่งที่พบผลตรงกันคือ พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ไม่ได้เรียนต่อได้คะแนนเฉลี่ย 30 เท่าเดิมเมื่อวัดในเวลา 2 ปีต่อมา นอกจากนี้ออคเกอร์ (Coker. 1975) ได้ศึกษา ผู้ใหญ่อายุ 25 - 55 ปี ก็พบผลเช่นเดียวกันว่าผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจากจบวิทยาลัย ได้คะแนนใกล้เคียงกับนักเรียนระดับวิทยาลัยในขณะที่ผู้เรียนต่อในระดับบัณฑิตศึกษาได้คะแนน สูงกว่าทั้งสองกลุ่มที่กล่าวไปแล้ว

จากการศึกษาดังกล่าวเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่าบุคคลที่มีอายุเท่ากัน แต่ได้รับการศึกษา ต่างกันจะมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ สูงกว่า จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่า แต่หลักฐานที่พบนี้เป็นการศึกษาในสหรัฐอเมริกา และยังไม่มีการวิจัยทางด้านนี้ในเมืองไทย ซึ่งถ้าทำการวิจัยในเมืองไทยนอกจากจะทำให้ เข้าใจพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทยตามอายุและการศึกษาแล้ว ยังอาจจะใช้ เป็นการประเมินคุณภาพของการศึกษาไทยในระดับต่าง ๆ และระบบต่าง ๆ ได้อีกด้วย ฉะนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาคนจบการศึกษาในระบบและการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีอายุอยู่ในช่วง 10 - 24 ปี และอายุ 25 - 50 ปี และตั้งสมมุติฐาน ในการวิจัยนี้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ เมื่อ เปรียบเทียบในบุคคลที่มีอายุต่างกัน

เพศกับเหตุผลเชิงจริยธรรม ดังได้กล่าวแล้วว่าความสามารถทางสติปัญญา มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรม และจากการวิจัยต่าง ๆ ทางด้านความคิด สติปัญญา พบว่าชายและหญิงมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน โดยปรากฏว่าหญิงมีพัฒนาการทางภาษาได้เร็วกว่า ชาย ทำให้มีความฉลาดและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย จึงทำให้คิดว่าชายและหญิง มีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน แต่จากการวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาความแตกต่างระหว่าง เพศกับพัฒนาการทางจริยธรรม ไม่พบว่าชายและหญิงจะมีความแตกต่างในการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรม เมื่อพิจารณาตัวแปรเพศเพียงอย่างเดียว (Hoffman. 1976, วิรัช จาปนอม 2520, บัญชร แก้วส่อง 2522) เช่นเดียวกับการศึกษาข้ามวัฒนธรรมที่ศึกษาโดยสแนร์รี่ (Snarey. 1985 : 202 - 232) ซึ่งได้รวบรวมงานวิจัย 17 เรื่องจาก 15 ประเทศ

ที่ศึกษานุคคลทั้งชายและหญิง ปรากฏว่า 16 เรื่องที่ศึกษาไม่พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างเพศ ในระดับที่ยอมรับได้ และพบเพียงเรื่องเดียวว่า ชายมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าหญิง ซึ่ง การที่พบผลเช่นนี้อาจสรุปได้ว่าตัวแปรด้านเพศเองนั้นไม่ได้เป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับ เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล แต่การที่บางการวิจัยพบว่าชายมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง กว่าหญิง ก็อาจเป็นเพราะบทบาทและประสบการณ์ของชายและหญิงต่างกัน เหตุผลเชิงจริยธรรม จึงต่างกันแต่ถ้าหญิงทำงานและประกอบอาชีพที่มีตำแหน่ง และการศึกษาเท่ากับชาย หญิงก็อาจ จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าหรือเท่ากับเพศชายก็ได้ ดังนั้นจะเห็นว่าการพิจารณาเพียง ตัวแปรเพศอย่างเดียว จะพบความแตกต่างน้อยมาก จึงต้องศึกษาโดยพิจารณาตัวแปรด้านอื่น ควบคู่ไปด้วย ดังเช่นการศึกษาระยะยาวของโฮลสไตน์ (Holstein. 1976 : 51 - 61) ที่ศึกษาตัวแปรด้านเพศและอายุพร้อมกันไป โดยศึกษาจากวัยรุ่นชายหญิงอายุ 13 ปี และบิคา มารคาที่มีอายุ 35 - 45 ปี พบว่า ในวัยรุ่นชายเมื่อวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมครั้งแรกอยู่ใน ขั้น 2 ส่วนวัยรุ่นหญิงอยู่ในขั้น 3 แต่เมื่อวัดครั้งที่สองอายุ 16 ปี พบว่าวัยรุ่นชายอยู่ในขั้น 4 ส่วนวัยรุ่นหญิงอยู่ในขั้น 3 เช่นเดิมมีส่วนน้อยเท่านั้นที่พัฒมาถึงขั้น 4 ส่วนในวัยผู้ใหญ่พบว่าบิคา มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ามารคาทั้งสองครั้งที่วัด ซึ่งการที่พบผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะ บิคาทำงานและมีบทบาททางสังคมหลายด้าน ส่วนมารคามีบทบาทเป็นเพียงมารดา ภรรยา และ แม่บ้าน ประสบการณ์ทางสังคมแคบกว่า จึงเป็นสาเหตุให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าบิคา ส่วนผลการวิจัยในวัยรุ่นก็สอดคล้องกับการวิจัยของไทยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญเช ประจักษ์จันติก 2520) ซึ่งพบว่าในกลุ่มนักเรียน อายุประมาณ 13 - 15 ปีนั้นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชายอย่างเห็นได้ชัด ส่วน ในระดับอายุ 17 - 19 ปีนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของชายและหญิงเท่าเทียมกัน ส่วนใน ระดับอายุ 19 - 21 ปีนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของชายก้าวหน้ากว่าของหญิงอย่างเห็น ได้ชัด ซึ่งแสดงว่าหญิงพัฒนาเร็วแล้วหยุดซ้งกัในระดับกลาง ส่วนชายพัฒนาช้ากว่าแต่พัฒนา ต่อไปอีกจนภายหลังมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าหญิง เมื่อมีอายุมากขึ้น ดังนั้นจากการวิจัย ดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าตัวแปรเพศเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำนายการพัฒนาเหตุผลเชิง จริยธรรมได้เด่นชัดนัก ต้องมีอายุเข้ามาประกอบด้วยจึงจะพบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ระดับเศรษฐกิจกับเหตุผลเชิงจริยธรรม ระดับเศรษฐกิจเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลมีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากระดับเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญในการกำหนดพื้นฐานทางจิตใจของบุคคล ดังที่เคย์ (Kay. 1975) ได้เน้นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นผู้ปลูกฝังลักษณะเบื้องต้นทางจริยธรรมให้แก่เด็ก นั่นคือการยอมรับตนเอง การมีเอกลักษณ์ การเทียบเคียง การประสบผลสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลต่าง ๆ อันนำไปสู่ความรู้สึกลึกซึ้งข้อขัดข้องซึ่งจะทำให้เกิดลักษณะทางจริยธรรมอื่น ๆ ตามมา นอกจากนี้ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2520 : 18) กล่าวว่า

เยาวชนที่เกิดขึ้นมาในครอบครัวฐานะต่าง ๆ กันนั้นจะมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ต่างกัน บุคคลที่มาจากครอบครัวฐานะยากจน หัวหน้าครอบครัวต้องหาเงินค่าใช้ร่างกาย เข้าแลกกับเงิน คนในครอบครัวประเภทนี้ ย่อมจะต้องมีความวิตกกังวลในการครองชีพ มีความเครียดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมที่แออัดและแร้นแค้นทางวัตถุ หรืออยู่ในที่ห่างไกลความเจริญ จนทำให้มีประสบการณ์ที่แคบจำกัด สติปัญญาและความรู้ไม่แตกฉาน

นอกจากนี้การวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ก็ให้ผลสนับสนุนว่า ระดับเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เช่น เอ็ดเวิร์ด (Edward. 1983) ได้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจพบว่า ผู้มีระดับเศรษฐกิจต่างกัน จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สแนเรย์ (Snarey. 1985) ที่ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม 13 เรื่องใน 11 ประเทศ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำ พบว่า 10 ใน 11 ประเทศผู้มีระดับเศรษฐกิจต่างกันจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน และทั้ง 10 ประเทศนี้ รายงานว่าชนชั้นกลางได้คะแนนสูงกว่าชนชั้นต่ำ ซึ่งผลที่พบนี้คล้ายกับการวิจัยอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกาที่พบว่าชนชั้นกลางมักจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

สำหรับในประเทศไทยมีผู้ศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาอายุ 9 - 12 ปี (วิเชียร ทองนุช 2521) พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกัน จะมี

พัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน ส่วนในวัยรุ่นตอนต้นถึงผู้ใหญ่ตอนต้น มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ซึ่งก็ให้ผลที่สอดคล้องกันว่าเยาวชนไทยที่มีระดับเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญเช ประจวบจันทึก 2520, วิรัช จาบทอม 2520, และวณี ออมสิน 2522) และในวัยผู้ใหญ่ที่นั้นชาวต่างประเทศได้มาทำการศึกษาในประเทศไทย (Snarey. 1985 : 212 citing Batt. 1975) โดยศึกษาผู้ใหญ่ฐานะต่ำจำนวน 28 คน และฐานะปานกลาง 56 คน อายุ 26 - 65 ปี พบว่าผู้ที่มีฐานะปานกลางมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้น 2 - 5 ส่วนผู้ที่มีฐานะต่ำอยู่ในชั้น 2 - 4 จากผลการวิจัยเหล่านี้ จะเห็นว่าระดับเศรษฐกิจจะเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในวัยเด็กและผู้ใหญ่ มากกว่าในช่วงวัยรุ่น ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในวัยเด็กเป็นวัยที่เหตุผลเชิงจริยธรรมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นความแตกต่างในเรื่องระดับเศรษฐกิจจึงมีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการเร็วและช้าต่างกันมาก ส่วนในวัยผู้ใหญ่เต็มตัวที่มีทั้งผู้ที่ยุคชะงัก ซึ่งมักพบในผู้มีระดับเศรษฐกิจต่ำ และผู้ที่พัฒนาขึ้นสูงไปอีกในคนระดับเศรษฐกิจสูง จึงพบความแตกต่างของเหตุผลเชิงจริยธรรมในผู้ที่มีระดับเศรษฐกิจต่างกัน แต่ในวัยรุ่นจนถึงผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นวัยที่เหตุผลเชิงจริยธรรม มีการพัฒนาในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงทำให้ไม่พบความเกี่ยวข้องกับความแตกต่างทางเศรษฐกิจ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรด้านระดับเศรษฐกิจกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยตรงนั้นไม่เด่นชัดนัก ต้องมีอายุเข้ามาประกอบด้วยจึงจะทำให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองได้ดียิ่งขึ้น

การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม ปัจจุบันสื่อมวลชนเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับสังคม ที่มีบทบาทอย่างสูงในการปลูกฝังจริยธรรม โดยการสอดแทรกเนื้อหาทางคุณธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมที่สังคมปรารถนาลงในเนื้อหาที่จะถ่ายทอดไป สื่อมวลชนมีหลายประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งขณะนี้ก็มีผู้สนใจที่จะศึกษาว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมและจิตใจของผู้รับมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะโทรทัศน์มีผู้ศึกษากันมาก และพบว่า เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและจิตใจของผู้รับมาก นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือสำหรับสั่งสอนจริยธรรมแก่บุคคลโดยตรงอีกด้วย โดยที่ผู้ดูสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบในโทรทัศน์ และเลียนแบบพฤติกรรมที่ตนพึงพอใจมาเป็นของตนเอง

ดังเช่นการทดลองของแบนดูรา (Bandura. 1965) ได้ทดลองให้เด็กดูโทรทัศน์สามเรื่อง โดยมีตัวแบบ เป็นผู้ใหญ่เพศหญิงแสดงอาการก้าวร้าวกับตุ๊กตา แต่ให้ตอนจบของทั้งสามเรื่องนั้น ผู้แสดงอาการก้าวร้าวได้รับผลที่แตกต่างกัน คือในเรื่องแรกได้รับรางวัล เรื่องที่สองถูกคำหยาบ และลงโทษ ส่วนเรื่องที่สามไม่ได้รับผลอะไรเลย เป็นกลุ่มควบคุม และหลังจากที่เด็กได้ดูโทรทัศน์ที่เป็นตัวแบบแล้ว จะมีการทดสอบการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวทันที ผลปรากฏว่า เด็กที่ดูตัวแบบที่ถูกลงโทษเมื่อแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจะเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าอีกสองกลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กจะยอมรับพฤติกรรมของตัวแบบในโทรทัศน์ มาเป็นของตนเองก็ต่อเมื่อเด็กทราบว่าจะได้รับผลการตอบแทนที่ดีเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ เพียเจต์และโคลเบอร์ก (Piaget. 1932 ; Kohlberg. 1969) กล่าวว่าในวัยเด็ก หรือผู้ใหญ่ที่ยังไม่บรรลุจิตภาวะ การตัดสินใจทางจริยธรรมมักจะดูจากผลของการกระทำมากกว่า สิ่งอื่น ๆ ดังนั้นถ้าเราสอดแทรกเนื้อหาทางจริยธรรมลงในรายการโทรทัศน์ได้อย่างเหมาะสม กับวัยผู้ดูโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่แล้ว โทรทัศน์ก็จะสามารถเป็นตัวแบบทางจริยธรรมที่ดีที่จะทำให้ ผู้ดูปฏิบัติตามได้

นอกจากนี้ก็มีการศึกษาพบว่า ถ้าแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ที่มีเหตุผล ที่น่าเชื่อถือในรายการโทรทัศน์ ก็จะสามารถทำให้ผู้ดูปฏิบัติตามสิ่งที่โทรทัศน์สอนได้และก็ เช่นเดียวกันคือ ถ้าเนื้อหาในโทรทัศน์สอนในสิ่งที่ไม่มีดี เช่นกระตุ้นให้มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ก็จะทำให้ผู้ดูจำไปปฏิบัติได้ เช่นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้พฤติกรรมที่พึงปรารถนา ของสังคม กับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม พบว่าผู้ดูรายการโทรทัศน์ที่ตัวแบบ เป็นคน เมตตากรุณา จะมีพฤติกรรมความร่วมมือ ช่วยเหลือ แบ่งปันกัน มากกว่าผู้ที่ดูตัวแบบที่มีลักษณะ เห็นแก่ตัว (Bryan & London. 1970 ; D.L. Krebs. 1970 ; Poulos & Liebert. 1972) จากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ารายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ มีความ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมมาก และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับ เหตุผล เชิงจริยธรรม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ารายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ย่อมมีความสัมพันธ์กับ เหตุผล เชิงจริยธรรมด้วย

นอกจากนี้จากการวิจัยของราฟฟา (Raffa. 1983) ที่ศึกษานักเรียนประถมศึกษา อายุ 6 - 12 ปี ได้พบผลยืนยันอย่างชัดเจนว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม โดย

นักเรียนที่ได้ดูภาพยนตร์ในเรื่องที่มีการสอนและอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรม จะมีค่านิยมไปในทางที่สังคมปรารถนาและมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงด้วย

ส่วนในประเทศไทยมีการวิจัยเรื่องการรับเนื้อหาที่มีประโยชน์ในสื่อมวลชนของเด็กประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรรถิทธิ์ ชูยม และสุภาพร ลอยด์ 2529) จำนวน 1,600 คน พบว่าความชอบรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ และเนื้อหาจากสิ่งตีพิมพ์ที่มีประโยชน์สามารถร่วมกันทำนายปริมาณความแปรปรวนของเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ 8 เปอร์เซ็นต์ โดยพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความชอบชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ (ค่าอาร์ .29) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความชอบอ่านเนื้อหาจากสิ่งตีพิมพ์ที่มีประโยชน์ (ค่าอาร์ .21)

จากการวิจัยที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่าการดูรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์จะมีความสัมพันธ์กับ เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล แต่มีใช้ว่าโทรทัศน์จะเป็นเพียงสื่อมวลชนประเภทเดียวที่จะทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าว สื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ก็มีความสัมพันธ์เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนทุก ๆ ประเภทก็สามารถให้ความรู้ และมีรายการที่มีประโยชน์ สามารถสอดแทรกเนื้อหาด้านจริยธรรมให้แก่ผู้รับสื่อได้ทั้งสิ้น เพียงแต่มีวิธีการนำเสนอ และการเข้าถึงผู้รับที่แตกต่างกันเท่านั้น ดังนั้นเราจึงอาจกล่าวโดยรวม ๆ ได้ว่าการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์จะมีความสัมพันธ์กับ เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล

จากการวิจัยที่ประมวลมานี้อาจสรุปได้ว่า การที่บุคคลจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงได้นั้นจะต้องประกอบด้วยจิตลักษณะพื้นฐานสามด้านเป็นสำคัญ และจิตลักษณะทั้งสามด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคม อันได้แก่ อายุ การศึกษา เพศ และระดับเศรษฐกิจ และนอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวสังคม และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลโดยตรงด้วย ดังนั้นจากผลงานวิจัยดังกล่าวจึงนำมาตั้งสมมติฐานว่า จิตลักษณะทั้งสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ร่วมกัน สามารถทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดีกว่าจิตลักษณะทั้งสามด้าน และลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ตามลำดับ

นิยามปฏิบัติการ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิจัยนี้ จึงให้นิยามของตัวแปรต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ความสนักัดภาษาไทย หมายถึง ความเข้าใจภาษาไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองในระดับที่ย่งยากขึ้น และความสามารถในการใช้ภาษาไทยในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ความสนักัดภาษาไทยในการวิจัยนี้วัดโดยแบบวัดความสนักัดภาษาไทยของดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2521) ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ พิสัยของคะแนนในแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 0 ถึง 20 คะแนน คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบมีความสนักัดทางภาษาไทยน้อย คะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบมีความสนักัดภาษาไทยมาก

2. สุขภาพจิต หมายถึง ความรู้สึกทุกข์ใจอันเนื่องมาจากความวิตกกังวลอันประกอบด้วยความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ความกลัว ความโกรธง่าย ตื่นเต้นง่าย ขาดสมาธิ ขาดความกล้า และกลัวผิด สุขภาพจิตในการวิจัยนี้วัดโดยแบบวัดสุขภาพจิตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524) ซึ่งวัดโดยใช้ประโยคประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน 20 ข้อ คะแนนความวิตกกังวลของผู้ตอบแต่ละคนจึงมีพิสัยระหว่าง 20 กับ 120 คะแนน ผู้ที่ปฏิเสธว่ามีอาการที่เกิดจากความวิตกกังวลเหล่านี้จะได้คะแนนสูงซึ่งแสดงว่ามีความวิตกกังวลน้อยและมีสุขภาพจิตดี ส่วนผู้ตอบรับว่ามีอาการแสดงว่าวิตกกังวลมากจะได้คะแนนน้อย เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตไม่ดี

3. ความสามารถในการร่วมรู้สึก หมายถึง การเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นและสามารถนำตนเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้ วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ประโยคประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย จาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จำนวน 10 ข้อ คะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกของผู้ตอบแต่ละคนจึงมีพิสัยอยู่ระหว่าง 10 กับ 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความสามารถในการร่วมรู้สึกในระดับสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีความสามารถในการร่วมรู้สึกในระดับต่ำ

4. การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ หมายถึง ความชอบชมหรืออ่านสิ่งที่เป็นประโยชน์ เช่น รายการที่ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ หรือรายการที่ส่งเสริมจริยธรรม จากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์และสิ่งตีพิมพ์ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความชอบชมรายการโทรทัศน์ 10 ข้อ และความชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ในสิ่งตีพิมพ์ 10 ข้อ ของดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์ 2529) ซึ่งวัดโดยใช้ประโยชน์ประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" คะแนนการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ของผู้ตอบแต่ละคนจึงมีพิสัยระหว่าง 20 กับ 120 คะแนน ผู้ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้มีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ในระดับสูง ผู้ได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นผู้มีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ในระดับต่ำ

5. ระดับเศรษฐกิจ หมายถึง ปริมาณการมีเงินค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัวผู้ตอบ พิจารณาจากคำตอบสองด้านประกอบกัน ด้านแรกคือปริมาณรายได้รวมทั้งหมดที่ครอบครัวได้รับในหนึ่งเดือน ส่วนอีกด้านหนึ่งคือจำนวนสมาชิกในครอบครัวซึ่งใช้จ่ายจากรายได้ดังกล่าว แต่ละด้านแบ่งออกเป็น 3 ระดับ เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกันจึงกลายเป็น 9 ระดับ ครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูง คือครอบครัวที่มีรายได้ตั้งแต่ 7,001 บาทขึ้นไป ครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ คือครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่า 3,001 บาท ส่วนครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 3,001 บาท ถึง 7,000 บาท นั้นจะพิจารณากำหนดจำนวนคนในครอบครัวประกอบด้วย คือถ้ามีคนในครอบครัวตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป จัดเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ แต่ถ้ามีคนในครอบครัวไม่เกิน 8 คน จัดเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูง หรืออาจดูได้จากตารางที่ 2 ครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ คือครอบครัวในระดับ 1 ถึง 4 ซึ่งหมายถึงครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่าสามพันหนึ่งบาท และครอบครัวที่มีรายได้จากสามพันหนึ่งบาทถึงเจ็ดพันบาทแต่มีคนในครอบครัวตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป ส่วนครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูงคือครอบครัวในระดับ 5 ถึง 9 ซึ่งหมายถึงครอบครัวที่มีรายได้สามพันหนึ่งบาทถึงเจ็ดพันบาทแต่มีคนในครอบครัวไม่เกิน 8 คน และครอบครัวที่มีรายได้มากกว่าเจ็ดพันบาท

ตาราง 2 แสดงระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

จำนวนสมาชิก รายได้/เดือน	จำนวนสมาชิก		
	น้อยกว่า 4 คน	4 ถึง 8 คน	มากกว่า 8 คน
น้อยกว่า 3,001 บาท	3	2	1
3,001 - 7,000 บาท	6	5	4
7,001 บาทขึ้นไป	9	8	7

6. ระดับการศึกษา หมายถึง ปริมาณการศึกษาที่ผู้ตอบได้รับ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาสูง ได้แก่ ผู้ที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับการศึกษาค่ำ ได้แก่ ผู้จบประถมศึกษาปีที่ 6

7. ระยะเวลาที่จบการศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่จบการศึกษามาแล้ว แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ผู้ที่เพิ่งจบการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่จบการศึกษามาแล้วไม่เกิน 1 ปี และ ผู้ที่จบการศึกษามาแล้ว ได้แก่ ผู้ที่จบการศึกษามากกว่า 4 ปีแล้ว

8. ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การอ้างอิงถึงสิ่งจูงใจ ให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่สาเหตุเหล่านั้นจัดแบ่งได้ 6 ชั้น ความพิเศษของโคลเบอร์ก บุคคลจะมีความสามารถในการใช้เหตุผลในชั้นใดชั้นหนึ่งใน 6 ชั้นนี้ ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับการวิจัยนี้จะวัดโดยแบบวัดสองชนิดคือ 1) แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัยของ ควงเคือน พันธุมาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์ (ควงเคือน พันธุมาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์ 2520) จำนวน 10 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ แต่ละเรื่องมีคำตอบให้เลือก 6 ข้อ แต่ละข้อตรงกับชั้นใดชั้นหนึ่งในหกชั้นตามโคลเบอร์ก เมื่อผู้ตอบเลือกตัวเลือกใดก็ให้คะแนนตรงกับชั้นนั้น แล้วนำคะแนนแต่ละข้อมารวมกัน ถือว่าเป็นคะแนนซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคน

ฉะนั้นพิสัยของคะแนนในแบบวัดนี้ จึงอยู่ระหว่าง 10 กับ 60 คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำ ส่วนคะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

2) แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเคอะคีย์ไฟฟ์อิชูส์เทสต์ ของเจมส์อาร์ เรสต์ และคนอื่น ๆ (Rest et. al. 1974) ที่แปลโดยสุพัชรศรี ขุมทรัพย์ (สุพัชรศรี ขุมทรัพย์ 2522) ซึ่งประกอบด้วยปัญหาทางจริยธรรม 4 เรื่อง แต่ละเรื่องจะมีข้อความอีก 12 ข้อ ให้ผู้ทำแบบทดสอบประเมินค่าความสำคัญ 5 ลำดับที่มีต่อการตัดสินใจในตอนแรก ว่าตัวเองของเรื่องควรจะทำอย่างไร ในแต่ละสถานการณ์ที่มีต่อการตัดสินใจในตอนแรก แล้วจึงนำข้อความที่ได้รับการประเมินไว้แล้วมาจัดอันดับความสำคัญ 4 อันดับ พร้อมกับให้น้ำหนักกับข้อความที่จัดไว้เป็นอันดับนั้น จากนั้นก็พิจารณาข้อความที่จัดไว้เป็นอันดับ 1, 2, 3, 4 ว่าตรงกับเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นใดจากคู่มือที่เรสต์เสนอไว้ (Rest. 1974) จากนั้นจึงรวมน้ำหนักของข้อความเฉพาะที่เป็นชั้น 5 และ 6 เข้าด้วยกันทุกเรื่อง ซึ่งคะแนนนี้จะแสดงถึงระดับความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคน ผู้ที่ประเมินค่าความสำคัญของข้อความที่ตรงกับชั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 5 และที่ 6 มากแสดงว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง ส่วนผู้ที่ประเมินค่าความสำคัญของชั้นดังกล่าวน้อย แสดงว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำ

สมมติฐาน

1. ผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำและจบมานาน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงและเพิ่งจบ เมื่อควบคุมอายุให้เท่ากัน
2. ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ เมื่อเปรียบเทียบในบุคคลที่มีอายุเท่ากัน
3. ลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน เป็นตัวทำนายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้ดีกว่าลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงอย่างเดียว
4. ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ ร่วมกันทำนายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้มากที่สุด รองลงมาคือลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน สุดท้ายคือ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ตามลำดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ที่กำลังศึกษาและผู้จบการศึกษาแล้ว ที่มีอายุระหว่าง 10 - 50 ปี ในกรุงเทพมหานคร ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (การศึกษาต่ำ) และมัธยมศึกษาปีที่ 6 (การศึกษาสูง) มาแล้วเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปีหรือกำลังจะจบ และจบมานานแล้วเป็นเวลากว่า 4 ปี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ประกอบด้วยผู้ที่กำลังศึกษาและผู้จบการศึกษาแล้ว ที่มีอายุระหว่าง 10 - 50 ปี ในกรุงเทพมหานคร ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาในระบบ (หลักสูตรปกติ) การศึกษานอกระบบ (การศึกษาผู้ใหญ่) โดยจบมาแล้วเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี หรือกำลังจะจบ และจบมานานแล้วเป็นเวลากว่า 4 ปี รวมทั้งสิ้น 437 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบการศึกษามาต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามตัวแปรทั้งหมด จึงต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มย่อย

ระยะเวลาที่จบการศึกษา	อายุ			
	น้อย		มาก	
	10 - 24 ปี		25 - 50 ปี	
	ระดับการศึกษาปกติ		ระดับการศึกษาผู้ใหญ่	
	ป.6 (ต่ำ)	ม.6 (สูง)	ป.6 (ต่ำ)	ม.6 (สูง)
กำลังจะจบ หรือจบมา ไม่เกิน 1 ปี	1	2	3	4
กว่า 4 ปี	5	6	7	8

กลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาผู้ใหญ่ มี 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 3, 4, 7 และ 8 กลุ่มละประมาณ 50 คน โดยกลุ่มที่ 3, 4 และ 7 จะเก็บข้อมูลจากนักศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาที่ต้องการคือ กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาไม่เกิน 1 ปี และกลุ่มที่ 7 เป็นผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากกว่า 4 ปีแล้ว ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นผู้ที่กำลังจะจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้มีอายุระหว่าง 25 - 50 ปี
- 2) สุ่มเขตการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในโรงเรียนที่สอนหลักสูตรปกติ 3 เขต จากทั้งหมด 21 เขต จากนั้นจึงสุ่มโรงเรียนในแต่ละเขต เขตละ 3 โรงเรียน รวม 9 โรงเรียน
- 3) สัมภาษณ์นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติตามต้องการ โดยกลุ่มที่ 3 และ 7 สัมภาษณ์ในนักศึกษาผู้ใหญ่ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้น ม.1 ของภาคเรียนแรก ส่วนกลุ่มที่ 4 สัมภาษณ์ในนักศึกษาผู้ใหญ่ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้น ม.6 ของภาคเรียนสุดท้าย (นักศึกษาผู้ใหญ่สามารถ

จบการศึกษาได้ทุกภาคเรียน) แล้วจึงสุ่มนักเรียนที่มีคุณสมบัติตามต้องการมาศึกษา ให้ได้ครบกลุ่มละประมาณ 50 คน สำหรับกลุ่มที่ 8 ได้มาจากการสุ่มโรงเรียนสารพัดช่างหนึ่งแห่งจากโรงเรียนสารพัดช่างทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงสำรวจนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด ที่มีคุณสมบัติตามต้องการคือ เป็นผู้มีอายุ 25 - 50 ปี และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มากกว่า 4 ปีแล้ว จากนั้นจึงสุ่มนักศึกษาที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมาศึกษา จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาปกติ มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1, 2, 5 และ 6 กลุ่มละประมาณ 50 คน โดยกลุ่มที่ 1 ได้มาจากการสุ่มโรงเรียนหนึ่งแห่งจากเก้าแห่งที่สุ่มได้ในตอนแรก จากนั้นจึงสุ่มนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนแรก ให้ได้จำนวนที่ต้องการ กลุ่มที่ 2 ได้มาจากนิสิตปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนแรกในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ที่สุ่มมาจากมหาวิทยาลัยทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงสุ่มคณะที่จะศึกษามา 2 คณะ โดยแยกเป็นคณะที่ศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ 1 คณะ และคณะที่ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ 1 คณะ ต่อจากนั้นจึงสุ่มนิสิตมาศึกษาคณะละ 25 คน รวมทั้งสิ้นประมาณ 50 คน ส่วนกลุ่มที่ 5 และ 6 ได้มาจากผู้ที่มาสมัครงานที่ฝ่ายส่งเสริมและแนะแนวอาชีพ กองการจัดหางาน กรมแรงงาน เฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติตามต้องการคือ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อายุไม่เกิน 24 ปี กลุ่มละประมาณ 50 คน

เครื่องมือวัดตัวแปร

ในการวิจัยนี้มีการวัดตัวแปร 3 ประเภทคือ 1) ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งวัดโดยใช้แบบวัดสองฉบับคือ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเคอะดีไพนิงอิชูส์เทสต์ 2) จิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม 3 ด้าน วัดโดยใช้แบบวัดความสันทัดทางภาษาไทย แบบวัดสุขภาพจิตและแบบวัดความสามารถในการร่วมรู้สึก 3) ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 6 ตัวแปร ซึ่งวัดโดยแบบวัดการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ และแบบสอบถามภูมิหลัง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย ผู้วิจัยใช้แบบวัดของ ควงเคื่อน พันธุมาวิน และเพ็ญเช ประจักษ์จณี (ควงเคื่อน พันธุมาวิน และ เพ็ญเช ประจักษ์จณี 2520) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเป็น .77 แบบวัดนี้ประกอบด้วย เรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางด้านจริยธรรม จำนวน 10 เรื่อง ดังตัวอย่าง

(0) ถ้าหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่มาขอรับบริจาคโลหิตที่โรงเรียน

ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่ร่วม ในการบริจาคโลหิตเพราะ

_____ เป็นการเสียสละที่ได้ผลไม่คุ้มค่า

_____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่ต้องรักษาสุขภาพของตัวเอง

_____ ข้าพเจ้ากลัวว่าจะรู้สึกเจ็บ และเมื่อบริจาคโลหิตแล้วจะทำให้ร่างกายอ่อนแอเกิดโรคได้ง่าย

_____ บุคคลไม่จำเป็นจะต้องละอายตนเอง เมื่อไม่ได้บริจาคโลหิต เพราะการทำความดีนั้นทำได้หลายทาง

_____ ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าเพื่อน ๆ จะหาว่าข้าพเจ้าเป็นคนใจแคบ

_____ เพราะมีเพื่อนข้าพเจ้าหลายคนก็คงจะไม่ยอมบริจาคโลหิต

_____ คนไม่บริจาคโลหิต เพราะมีเหตุผลอันสมควรยอมไม่ทำให้

_____ ความภาคภูมิใจในตนเองลดลง

เกณฑ์การให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือกนี้จะแสดงถึงจริยธรรมชั้นที่ 1 ถึง 6 ตาม

ทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ในการตอบผู้ถูกทดสอบเลือกตอบได้เพียงเรื่องละ 1 คำตอบ ด้วยการ ชี้เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความนั้น ถ้าตรงกับชั้นที่ 6 ได้ 6 คะแนน ชั้นที่ 5 ได้ 5 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึงชั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน ดังนั้นคำถามแต่ละข้อผู้ตอบจะได้คะแนนใน ช่วง 1 - 6 คะแนน

หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ได้สุ่มผู้ตอบมาจำนวน 80 คน เพื่อที่จะนำคำตอบใน แบบวัดนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) (Cronbach. 1970) พบว่า แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัยนี้มีค่าความเชื่อมั่น

2. แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเคอะคิไฟน์งอิชชูล์เทสต์ ผู้วิจัยใช้

แบบวัดของเรสต์ (Rest. 1974) ที่ใช้ในการวิจัยของ สัทธศรี ชุมทรัพย์ (สัทธศรี ชุมทรัพย์ 2522) ซึ่งมีความเชื่อมั่น .65 แบบวัดนี้แปลและเรียบเรียงมาจากเคอะคิไฟน์งอิชชูล์เทสต์ (The Defining Issues Test) โดยยังคงรูปของความหมายเดิมไว้ทุกประการ เพียงแต่เปลี่ยนรูปประโยคและคำที่ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย โดยแบบสอบถามนี้ประกอบด้วยปัญหาทางจริยธรรม 4 เรื่อง ในแต่ละเรื่องจะกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง 12 ข้อ ให้ผู้ตอบแบบทดสอบประเมินค่าความสำคัญของประเด็นเหล่านั้น 5 อันดับ โดยให้ประเมินจากการตัดสินใจในตอนแรกว่าสาเหตุที่ตัวเองของเรื่องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะเหตุใด ในแต่ละสถานการณ์ โดยให้ประเมินจาก สำคัญมากที่สุด สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย และไม่สำคัญเลย ข้อความแต่ละข้อจะเป็นตัวแทนของขั้นตอนการพัฒนาของการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ดังตัวอย่าง

นายหาญกับยา

ณ จังหวัดเชียงราย หญิงคนหนึ่งกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง หมอแนะนำว่ามียาชนิดหนึ่งซึ่งค้นพบโดยเภสัชกร จังหวัดเดียวกัน จะช่วยชีวิตเธอไว้ได้ แต่การทำยานี้ต้องลงทุนแพงมากและเภสัชกรคนนั้นก็ยังคงคิดเอากำไรเป็น 10 เท่าตัวคือลงทุนสี่พันบาท แต่ขายถึงสี่หมื่นบาท นายหาญผู้เป็นสามีของผู้ป่วยพยายามขอยืมเงินจากคนรู้จักได้มาเพียงสองหมื่นบาท ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของราคายาที่จะต้องซื้อ จึงไปต่อรองกับเภสัชกรให้ลดราคายา หรือขอผลัดไปจ่ายจนครบภายหลัง โดยขอร้องให้เห็นแก่ภรรยาที่กำลังจะตาย แต่เภสัชกรไม่ยอม เขาบอกว่า "ไม่ได้หรอก ผมค้นพบยานี้และกำลังจะร่ำรวยโดยการขายยานี้" นายหาญสิ้นความหวัง จึงคิดจะหาทางขโมยยาจากร้านเภสัชกรเพื่อจะช่วยชีวิตภรรยา

ท่านเห็นว่านายหาญควรขโมยยาหรือไม่ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- _____ ควรขโมยยา
 _____ ตัดสินใจไม่ได้
 _____ ไม่ควรขโมยยา

ตอน ข. จากคำถามข้างบน ให้เลือกคำถามสำคัญ 4 คำถาม

สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1	คือข้อ _____
สำคัญรองลงมาอันดับที่ 2	คือข้อ _____
สำคัญรองลงมาอันดับที่ 3	คือข้อ _____
สำคัญรองลงมาอันดับที่ 4	คือข้อ _____

เกณฑ์ในการให้คะแนน

- ก. ให้น้ำหนัก 4,3,2,1 กับข้อความที่จัดไว้เป็นอันดับ 1,2,3,4 ตามลำดับ
 - ข. พิจารณาข้อความที่จัดไว้เป็นอันดับ 1,2,3,4 ว่าตรงกับเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นใด จากคู่มือที่เรสต์เสนอไว้ (Rest, 1974)
 - ค. รวมน้ำหนักของข้อความที่ตรงกับเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 5 และ 6 เข้าด้วยกันทุกเรื่อง ได้เป็นคะแนนชั้น P
 - ง. ถ้าต้องการแสดงคะแนนชั้น P เป็นเปอร์เซ็นต์ทำได้โดยเอา 40 หารคูณด้วย 100 ได้คะแนน P % จะมีช่วงระหว่าง 0 - 95 %
- หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ได้ส่งผู้ตอบมาจำนวน 80 คน เพื่อจะนำคำตอบในแบบวัดนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า แบบวัดนี้ให้ค่าความเชื่อมั่นค่อนข้างต่ำคือ .22

3. แบบวัดความสันทัดทางภาษาไทย ผู้วิจัยใช้แบบวัดความสันทัดทางภาษาไทยของดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2521) จำนวน 20 ข้อ จากที่ใช้อยู่เดิม 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเป็น .78 ลักษณะของแบบวัดนี้เป็นคำถามปรนัย 4 ตัวเลือก ซึ่งวัดการเข้าใจความหมายของคำพังเพย ความสามารถในการใช้ภาษาในการอุปมาอุปมัย สามารถใช้คำถามที่มีความหมายตรงกันข้าม สามารถจัดคำเข้าพวก รู้จักใช้ภาษาไทยในการแสดงความคิดเห็น และการใช้ภาษาอย่างถูกไวยากรณ์รวมทั้งการเข้าใจความหมายของข้อความและคำประพันธ์

ตัวอย่าง แบบวัดความสันทัดทางภาษาไทย

(0) "ทำหูทวนลม" หมายความว่า

- ก. ลมพัดเข้าหู
- ข. หูตึง
- ค. หันหน้าด้านลม
- ง. แกล้งทำไม่ได้ยิน

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน

แบบวัดความสันทัดทางภาษาไทย 20 ข้อนี้ ต่อมาได้หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม 80 คน โดยใช้สูตร กูคเคอร์ - ริชาร์ดสัน 21 (Thorndike and Hogan. 1969 : 185) พบว่า แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ .71

4. แบบวัดสุขภาพจิต ผู้วิจัยใช้แบบวัดสุขภาพจิตของ ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2524) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเป็น .78 ลักษณะของคำถามแต่ละข้อประกอบด้วยการโยกบอกล่า 1 ประโยคและมาตราส่วนประเมินค่าจาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" 6 หน่วยควบคู่กันไป เนื้อหาของแบบสอบถามกล่าวถึงความรู้สึกของผู้ตอบเกี่ยวกับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทำนองที่เบี่ยงเบนจากปกติ

ตัวอย่าง แบบวัดสุขภาพจิต

(0) ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนตื่นตัวง่าย

ไม่จริงเลย จริงบ้างเล็กน้อย จริงไม่ถึงครึ่ง จริงเกินครึ่ง จริง จริงที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบวัดนี้ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อจาก 1 ถึง 6 คะแนน โดยที่ถ้าตอบว่า ไม่จริงเลย จะได้ 6 คะแนน และให้คะแนนลดลงมาเป็นลำดับจนกระทั่งถ้าตอบว่าจริงที่สุด จะได้ 1 คะแนน

ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสุขภาพจิตนี้ เก็บข้อมูลจากผู้ตอบจำนวน 80 คน ในกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในระดับที่ยอมรับได้คือ .86

5. แบบทดสอบวัดความสามารถในการร่วมรู้สึก เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ชี้ตอบ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และมาตราส่วนประเมินค่าจาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" 6 หน่วย ควบคู่กันไป เนื้อหาของแบบสอบถามนี้กล่าวถึงการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และสามารถนำตนเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้

ในการสร้างแบบวัดนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดจากโฮแกน (Hogan. 1985) ที่กล่าวถึง ลักษณะของผู้มีความร่วมรู้สึกสูง และผู้มีความรู้สึกต่ำ และตัวอย่างแบบสอบถามวัดความสามารถ ในการร่วมรู้สึกของไบรอัน (Bryant. 1982) แล้วนำความรู้เหล่านั้นมาเป็นหลักในการ สร้างประโยคที่แสดงถึงลักษณะของผู้มีความร่วมรู้สึกสูงและลักษณะตรงกันข้าม รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ จากนั้นก็นำแบบวัดทั้ง 20 ข้อนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจอย่างละเอียด และปรับปรุง แก้ไขจนเป็นที่พอใจ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับผู้ตอบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 120 คน แล้วหาค่าอำนาจจำแนก โดยคำนวณค่า t ของแต่ละข้อความ เลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงสุดเรียงลงมา โดยข้อความที่เลือกมานั้นจะต้องมีค่าที่มากกว่า หรือเท่ากับ 2.00 เท่านั้น มาใช้ในแบบวัดความสามารถในการร่วมรู้สึกนี้ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) (Cronbach. 1970)

ตัวอย่าง แบบวัดความสามารถในการร่วมรู้สึก

(0) คนอาจร้องไห้ขณะที่มีความสุขก็ได้

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

ข้อความในแบบสอบถามนี้จะมีทั้งลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงและต่ำในจำนวนใกล้เคียงกัน

เกณฑ์ในการให้คะแนน ถ้าผู้ถูกศึกษาเลือกตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในข้อคำถามที่เป็นประโยคที่มีข้อความตรงกับลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง ก็จะได้ 6 คะแนน และได้คะแนนลดลงเป็นลำดับ จนกระทั่งถ้าตอบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จะได้ 1 คะแนน ส่วนข้อคำถามที่เป็นประโยคที่มีข้อความตรงข้ามกับลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงนั้น ถ้าผู้ถูกศึกษาเลือกตอบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ก็จะได้ 6 คะแนน และได้คะแนนลดลงมาเป็นลำดับจนกระทั่งถ้าตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง ก็จะได้ 1 คะแนน

ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการร่วมรู้สึกนี้ ก็ได้คำนวณจากคำตอบของผู้ตอบประเภทต่าง ๆ ที่สุ่มมาจากผู้ตอบในกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 80 คน นำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นเป็น .32

6. แบบวัดการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ ผู้วิจัยใช้แบบวัดของ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร ชูชม และสุภาพร ลอยด์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร ชูชม และสุภาพร ลอยด์ 2529) ซึ่งมีความเชื่อมั่นเป็น .46 แบบวัดนี้แบ่งเนื้อหาเป็นสองประเภทคือ ความชอบชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ 10 ข้อ และความชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ในสิ่งตีพิมพ์ 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วย ประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และมาตราส่วนประเมินค่าจาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงที่สุด" 6 หน่วยควบคู่กันไป โดยจะนำมาหาค่าความเชื่อมั่นใหม่ ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Coefficient alpha) (Cronbach. 1970)

ตัวอย่าง แบบวัดการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

- (0) ข้าพเจ้าชอบชมภาพยนตร์จีนที่เน้นความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา และครูอาจารย์ เป็นประจำ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ข้อความในแบบสอบถามนี้มีทั้งลักษณะที่แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ในระดับสูงและค่าในจำนวนใกล้เคียงกัน

เกณฑ์ในการให้คะแนน ถ้าผู้ถูกศึกษาเลือกตอบ จริงที่สุด ในข้อคำถามที่เป็นประโยคที่มีข้อความตรงกับลักษณะของผู้ที่มีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ในระดับสูง ก็จะได้ 6 คะแนน และได้คะแนนลดลงเป็นลำดับจนกระทั่งถ้าตอบว่า ไม่จริงเลย จะได้ 1 คะแนน ส่วนข้อคำถามที่เป็นประโยคที่มีข้อความตรงข้ามกับลักษณะของผู้ที่มีการรับสื่อมวลชนในระดับสูงนั้น ถ้าผู้ถูกศึกษาตอบไม่จริงเลย ก็จะได้ 6 คะแนน และได้คะแนนลดลงมาเป็นลำดับจนกระทั่งถ้าตอบว่าจริงที่สุด ก็จะได้ 1 คะแนน

ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ ก็ได้คำนวณจากคำตอบของผู้ตอบประเภทต่าง ๆ ที่สุ่มมาจากผู้ตอบในกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 80 คน นำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นเป็น .64

7. แบบสอบถามภูมิหลัง เป็นแบบสอบถามรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ตอบ อันได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุดที่จบ จบการศึกษามาแล้วกี่ปีหรือปีการศึกษาที่จบ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ แบบวัดนี้มีลักษณะให้ตอบในช่องว่าง หรือเลือกคำตอบที่มีอยู่

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้เรียบร้อยแล้ว ก็จะติดต่ออย่างเป็นทางการกับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ใช้ศึกษา และติดต่อกับฝ่ายส่งเสริมและแนะแนวอาชีพ กองจัดหางาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย เพื่อขอความร่วมมือในการนัดวันและเวลาที่จะมาเก็บข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาปกติที่ศึกษาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนิสิตปีที่ 1 ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปให้ตอบในห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้วิจัยจะขอเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติตามต้องการเท่านั้น โดยจะนัดเวลาให้นักศึกษาเหล่านั้นมาพร้อมกัน แล้วจึงทำการเก็บข้อมูล สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากผู้มาสมัครงาน ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติตามต้องการ โดยการพิจารณาจากผู้สมัครงานทีละคน และจะควบคุมการตอบคำถามด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์นี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติต่อไปนี้คือ

1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ในการหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษาที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล ซึ่งวัดได้จากแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเคอะดีไพนิงอิชูส์เทสต์
2. ทดสอบ Analysis of Treatment Means (Simple effects) ถ้าพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษา ว่ามีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในสมมติฐานข้อ 1 โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณเป็นคู่ (Pairwise Comparisons) ด้วยวิธีบอนเฟอโรนี (Bonferroni)
3. ทดสอบสมมติฐานข้อ 2 เมื่อไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษา โดยการทดสอบ Main effect เพื่อดูว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบพหุคูณเป็นคู่ (Pairwise Comparisons) ด้วยวิธีบอนเฟอโรนี (Bonferroni)
4. การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณเป็นขั้น (Multiple Regression Analysis, stepwise) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 และ 4 ซึ่งมีจิตลักษณะพื้นฐานสามด้านและลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง เป็นตัวพยากรณ์ ส่วนตัวแปรตามคือระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล ซึ่งวัดได้จากแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเคอะดีไพนิงอิชูส์เทสต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุและการศึกษาของคนไทย" นี้มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือต้องการศึกษาว่า การศึกษา และอายุมีความเกี่ยวข้องเพียงใดต่อการพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของเขา นอกจากนี้ยังได้ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะมีสำคัญในการร่วมทำนายลักษณะทางจิตนี้ด้วย โดยแยกเป็น 3 ประเภทคือ 1) ลักษณะพื้นฐานทางจิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสันตติภาษาไทย สุขภาพจิต และความสามารถในการร่วมรู้สึก 2) ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจ และระยะเวลาที่จบการศึกษา 3) การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ 1 ด้าน สำหรับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นตัวแปรตามนั้น เป็นคะแนนที่ได้จากแบบวัด 2 ฉบับคือแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเดอะทีฟไนซิงอิชชูล์เทสต์ (ดีไอที) ซึ่งแบบวัดชนิดหลังนี้ได้มีการถ่วงน้ำหนักอย่างละเอียดโดยคิดเป็น 3 แบบ คือคะแนนรวมของเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 (ดีไอที 1) คะแนนรวมของเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 4 (ดีไอที 2) และคะแนนรวมของเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 (ดีไอที 3) ของผู้ตอบแต่ละคน

ในบทนี้จะได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและในกลุ่มที่แยกย่อย และในส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา ซึ่งในขั้นต้นยังไม่มีหลักฐานเพียงพอในการตั้งสมมุติฐานได้ แต่อาจมีประโยชน์ในการนำมาใช้ในการอธิบายผลของสมมุติฐานที่ตั้งไว้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยสมบูรณ์และสามารถตอบปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และอาจเป็นข้อมูลในการนำไปตั้งสมมุติฐานในงานวิจัยอื่น ๆ ต่อไป แต่ก่อนจะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะได้เสนอข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างก่อน เพื่อช่วยให้เข้าใจการแบ่งประเภทของผู้ตอบออกเป็นกลุ่มย่อยในการวิเคราะห์ข้อมูล และยังเป็นประโยชน์ในการตีความผลการวิจัย และการกำหนดขอบเขตการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ต่อไปด้วย

ลักษณะ เบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ของการศึกษาและอายุกับพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นสำคัญ จึงกำหนดตัวแปรเกี่ยวกับอายุและระดับการศึกษาเป็นหลักในการกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดว่าผู้มีอายุน้อยคืออายุระหว่าง 11 - 24 ปี ผู้มีอายุมากคืออายุระหว่าง 25 - 50 ปี ส่วนระดับการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับสูงได้แก่ ผู้ที่ใช้เวลาในการศึกษามา 12 ปีขึ้นไป ระดับต่ำได้แก่ ผู้ที่ศึกษามาต่ำกว่า 7 ปี ซึ่งในการวิจัยนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 437 คน อายุเฉลี่ย 23 ปี และพบว่ามี 411 คน (94 % ของผู้ตอบทั้งหมด) เป็นผู้ที่มีความสอดคล้องตามตัวแปรทั้งสองที่กำหนด คือมีอายุระหว่าง 11 - 50 ปีและเป็นผู้ที่ใช้เวลาในการศึกษามาต่ำกว่า 7 ปี จำนวน 212 คน (48 %) เป็นผู้ที่ใช้เวลาในการศึกษามา 12 ปีขึ้นไป จำนวน 199 คน (46 %) ส่วนอีก 26 คน (6 %) เป็นผู้ที่ใช้เวลาในการศึกษามาระหว่าง 8 - 11 ปี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าถ้าไม่นำคำตอบของคนเหล่านี้มาใช้ในการวิจัยนี้ด้วยก็จะเป็นการเสียประโยชน์ ฉะนั้นในการวิเคราะห์ผลในกลุ่มรวมทั้งหมด หรือในกลุ่มย่อย ที่มีได้เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขของตัวแปรอายุ และระดับการศึกษาดังกล่าวก็จะนำคำตอบของบุคคลเหล่านี้มาใช้วิเคราะห์ผลด้วย

นอกจากนี้ยังได้แบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังอื่น ๆ อีกคือในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 437 คน เป็นชาย 235 คน (54 %) หญิง 202 คน (46 %) ส่วนใหญ่จบการศึกษามาจากหลักสูตรปกติ คือมีจำนวน 333 คน (76 %) อีก 103 คน (24 %) จบมาจากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ โดยเป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษามาไม่เกิน 1 ปีหรือกำลังจะจบจำนวน 217 คน (50 %) และจบมานานกว่า 4 ปี จำนวน 209 คน (47.5 %) นอกนั้นจบมาแล้ว 2 - 3 ปี จำนวน 11 คน (2.5 %) ปัจจุบันผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้กำลังศึกษาอยู่ 149 คน (34 %) ทำงาน 232 คน (53 %) และไม่ได้ทำงาน 56 คน (13 %) ส่วนฐานะของผู้ตอบแบบสอบถามนั้นพบว่าเป็นผู้มีฐานะค่อนข้างต่ำ 203 คน (47 %) และมีฐานะค่อนข้างสูง 234 คน (53 %) ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลจะได้มีการวิเคราะห์ผลในกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งเป็นประเภทตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังเหล่านี้ด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมุติฐาน ประกอบด้วยการวิเคราะห์ผลดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคลที่มีระดับการศึกษาและอายุแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ที่ว่า "ผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำและจบมานาน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงและเพิ่งจบ เมื่อควบคุมอายุให้เท่ากัน" โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง เพื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบ โดยมีตัวแปรตามคือ ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัด 2 แบบคือ แบบปรนัย และแบบเคอะคิฟนิ่งอิชชูล์เฮสต์ โดยแบบหลังมีการคิดคะแนนเป็น 3 แบบดังได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งการวิเคราะห์ผลปรากฏว่าในกลุ่มรวมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลที่วัดจากแบบวัดทั้งหมดไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสองแต่ประการใด แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี พบว่าการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 4 แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบอย่างเชื่อมั่นได้ (ดูตารางที่ 4) ในการพิจารณาว่า

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 4 โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 209 คน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอมเอส	เอฟ
ระดับการศึกษา (ก)	1	15.94	< 1
ระยะเวลาที่จบ (ข)	1	46.80	1.84
ก × ข	1	128.57	5.07*
ส่วนที่เหลือ	205	25.36	
รวม	208	25.91	

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
 ในชั้น 4 โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 4 ประเภทตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่
 จบไปพร้อมกัน ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี

กศ.	กลุ่ม ระยะเวลาที่จบ	รหัส	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	(22) 12.81	(21) 13.49	(12) 13.87
ต่ำ	เพิ่งจบ	(11)	54	11.41	1.4	2.08	2.46*
สูง	จบนาน	(22)	48	12.81	-	.68	1.06
สูง	เพิ่งจบ	(21)	53	13.49		-	.38
ต่ำ	จบนาน	(12)	54	13.87			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 4 นี้จะแตกต่างกันในผู้ตอบ 4 ประเภท
 เมื่อพิจารณาตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองดังกล่าว จึงได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในกลุ่ม
 ผู้ตอบทั้ง 4 ประเภท ด้วยวิธีการของบอนเฟอรอนี (Bonferroni) (ผจงจิต อินทสุวรรณ
 2528 : 166) ผลปรากฏว่า (ดูตารางที่ 5) ผู้มีการศึกษาระดับต่ำและจบมานาน ให้
 ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 มากกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำและเพิ่งจบ (ค่าเฉลี่ย
 13.87 และ 11.41 ตามลำดับ) ส่วนผู้ตอบที่มีการศึกษาระดับสูง ทั้งที่จบการศึกษานานและ
 เพิ่งจบให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ใกล้เคียงกันและไม่แตกต่างจากกลุ่มทั้งสอง
 ข้างบนในระดับที่ยอมรับได้

ส่วนในกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปนั้นพบว่า คะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผล
 เชิงจริยธรรมในชั้นที่ 5 และ 6 (คือที่ 1) แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับ
 การศึกษาและระยะเวลาที่จบอย่างเชื่อมั่นได้เช่นกัน (ดูตารางที่ 6) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย
 คะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม 4 กลุ่ม
 ที่แบ่งตามระดับการศึกษาร่วมกับระยะเวลาที่จบ (ดูตารางที่ 7) ปรากฏว่า ผู้มีการศึกษา

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
 ในชั้น 5 และ 6 โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในผู้มีอายุมากกว่า
 หรือเท่ากับ 25 ปี จำนวน 202 คน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
ระดับการศึกษา (ก)	1	76.09	3.09
ระยะเวลาที่จบ (ข)	1	28.28	1.15
ก × ข	1	159.99	6.49*
ส่วนที่เหลือ	198	24.66	
รวม	201	25.64	

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
 ในชั้น 5 และ 6 โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 4 ประเภทตามระดับการศึกษาและระยะ
 เวลาที่จบไปพร้อมกัน ในกลุ่มผู้มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี

กศ.	กลุ่ม ระยะเวลาที่จบ	รหัส	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	(22) 11.93	(12) 12.42	(21) 13.02
ต่ำ	เพิ่งจบ	(11)	54	9.94	1.99	2.48*	3.08*
สูง	จบนาน	(22)	54	11.93	-	.49	1.09
ต่ำ	จบนาน	(12)	50	12.42		-	.60
สูง	เพิ่งจบ	(21)	44	13.02			-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ระดับสูงเพ็ญจบ และผู้มีการศึกษาคำจบมานานให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 มากกว่าผู้มีการศึกษาคำเพ็ญจบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้มีการศึกษาสูงจบมานานนั้น ไม่พบว่าให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 แตกต่างจากกลุ่มทั้งสามในระดับที่ยอมรับได้แต่ประการใด

จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้ทั้งหมดสรุปได้ว่า ทั้งในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี และอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป มีสิ่งที่เหมือนกันคือ ผู้มีการศึกษาระดับสูงและเพ็ญจบ และผู้มีการศึกษาคำจบมานาน เป็นผู้ที่ได้คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4, 5 และ 6 สูงสุด ส่วนกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ ผู้มีการศึกษาคำและเพ็ญจบ ไม่ใช่ผู้มีการศึกษาคำและจบมานานตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ 1

2. การศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 2 ว่า "ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาคำ เมื่อเปรียบเทียบในบุคคลที่มีอายุเท่ากัน" การวิเคราะห์ผลในสมมุติฐานนี้จะพิจารณาโดยใช้ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว เป็นการพิจารณาต่อจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางที่ใช้ในสมมุติฐานที่ 1 เฉพาะในกรณีที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบเท่านั้น ผลปรากฏดังตารางที่ 8 ว่าในกลุ่มผู้มีอายุ

ตาราง 8 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบสอบถามแบบปรนัย และแบบ เคอะดีโพนิงอิซซุสเทสต์ โดยเสนอเฉพาะผลตามระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบทีละตัวในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	ตัวแปรตาม	จำนวนคน	แหล่งความแปรปรวน	
			ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่จบ
กลุ่มรวม	MR	411	< 1	4.57*
	ดีไอที่ 1		9.00*	< 1
	ดีไอที่ 2		1.18	< 1
	ดีไอที่ 3		8.17*	< 1

ตาราง 8 (ต่อ)

กลุ่ม	ตัวแปรตาม	จำนวนคน	แหล่งความแปรปรวน	
			ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่จบ
อายุน้อยกว่า 25	MR	209	1.30	3.21
	ดีไอที 1		5.89*	< 1
	ดีไอที 2		< 1	1.85
	ดีไอที 3		10.27*	< 1
อายุตั้งแต่ 25 ขึ้นไป	MR	202	< 1	1.25
	ดีไอที 1		3.09	1.15
	ดีไอที 2		3.19	4.57*
	ดีไอที 3		< 1	< 1
ชาย	MR	209	1.14	< 1
	ดีไอที 1		4.07*	1.21
	ดีไอที 2		< 1	< 1
	ดีไอที 3		3.64	< 1
หญิง	MR	202	< 1	4.03*
	ดีไอที 1		5.25*	< 1
	ดีไอที 2		< 1	< 1
	ดีไอที 3		5.36*	1.59
ฐานะต่ำ	MR	185	1.08	6.89*
	ดีไอที 1		< 1	< 1
	ดีไอที 2		< 1	< 1
	ดีไอที 3		3.04	3.05

ตาราง 8 (ต่อ)

กลุ่ม	ตัวแปรตาม	จำนวนคน	แหล่งความแปรปรวน	
			ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่จบ
ฐานะสูง	MR	226	1.20	< 1
	ดีไอที 1		6.89 [*]	< 1
	ดีไอที 2		< 1	< 1
	ดีไอที 3		2.74	1.91
ผู้กำลังศึกษา	MR	144	3.04	< 1
	ดีไอที 1		1.58	< 1
	ดีไอที 2		1.96	< 1
	ดีไอที 3		5.48 [*]	< 1
รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ บริษัท	MR	107	< 1	< 1
	ดีไอที 1		< 1	< 1
	ดีไอที 2		1.61	4.12 [*]
	ดีไอที 3		1.32	2.59
รับจ้าง	MR	83	< 1	4.36 [*]
	ดีไอที 1		2.84	< 1
	ดีไอที 2		< 1	< 1
	ดีไอที 3		1.64	< 1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

น้อยกว่า 25 ปี คะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2, 3 และ 5, 6 (ดีไอที 3 และดีไอที 1) แปรปรวนไปตามระดับการศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อพิจารณาถ้าเฉลี่ยคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ของทั้งสองกลุ่ม

ปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาสูงให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 มากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ (ค่าเฉลี่ย 13.25 และ 10.81 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 ของทั้งสองกลุ่มปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาค่ำให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 มากกว่าผู้มีการศึกษาสูง (ค่าเฉลี่ย 13.03 และ 10.84 ตามลำดับ)

ส่วนเมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้มียาอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี ปรากฏว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลที่วัดจากแบบวัดทั้งหมดไม่ได้แปรปรวนไปตามระดับการศึกษาแต่ประการใด จึงทำให้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ได้ว่าสนับสนุนสมมุติฐานที่ 2 เพียงส่วนเดียวคือในผู้มียาอายุต่ำกว่า 25 ปี ว่าผู้มีการศึกษาสูงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ

นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของผู้ตอบอื่น ๆ อีก ปรากฏว่าในกลุ่มรวมคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 และคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 2 และ 3 แปรปรวนไปตามระดับการศึกษาของผู้ตอบอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 ของกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาระดับสูงจะให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 มากกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 12.84 และ 10.97 ตามลำดับ) และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง และกลุ่มฐานะสูงด้วย ส่วนเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 2 และ 3 ในกลุ่มรวม ปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาระดับต่ำให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 มากกว่าผู้มีการศึกษาระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 11.97 และ 10.69 ตามลำดับ) และพบผลเช่นเดียวกันนี้อีกในกลุ่มเพศหญิง และกลุ่มผู้ที่กำลังศึกษา

ดังนั้นจึงอาจสรุปผลในส่วนนี้ว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาอย่างชัดเจน โดยพบว่าผู้มีการศึกษาระดับสูงให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูงมากกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ และผู้มีการศึกษาระดับต่ำให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นต่ำมากกว่าผู้มีการศึกษาระดับสูง

ส่วนเมื่อพิจารณาโดยใช้ระยะเวลาที่จบการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว ที่พบผลดังปรากฏในตารางที่ 8 ว่าในกลุ่มรวมคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัด ปรัชญาแปรวนไปตามระยะเวลาที่จบการศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนน เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้จบการศึกษามาเป็นระยะเวลาต่างกัน ปรากฏว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษา ได้คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษามานานแล้ว (ค่าเฉลี่ย 42.28 และ 39.19 ตามลำดับ) และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มเพศหญิง กลุ่มฐานะต่ำ และกลุ่มผู้มีอาชีพ รับจ้างด้วย

และพบว่าในกลุ่มผู้มีอายุมากกว่า 25 ปีนั้น คะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผล เชิงจริยธรรมในชั้น 4 แปรวนไปตามระยะเวลาที่จบการศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อ พิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ในกลุ่มทั้งสอง ปรากฏว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 มากกว่าผู้จบ การศึกษามานาน (ค่าเฉลี่ย 15.26 และ 12.98 ตามลำดับ) และพบผลเช่นเดียวกันนี้ อีกในกลุ่มผู้มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือทำงานบริษัท

ดังนั้นจึงอาจสรุปผลในส่วนนี้ว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความ สัมพันธ์กับระยะเวลาที่จบการศึกษา โดยพบผลอย่างชัดเจนว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาได้คะแนน เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษามานาน ในกลุ่มรวม กลุ่มเพศหญิง กลุ่มฐานะต่ำ กลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้าง กลุ่มผู้มีอายุมากกว่า 25 ปี และกลุ่มผู้มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท

และเมื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาโดยเลือกเฉพาะในบุคคลที่มีอายุ เท่ากัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 2 จะเห็นภาพรวมว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับ ระดับการศึกษาในผู้มีอายุน้อย และมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่จบการศึกษาในผู้มีอายุมาก จึงทำให้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่าสนับสนุนสมมุติฐานที่ 2 เพียงส่วนเดียวคือในผู้มีอายุ น้อยกว่า 25 ปีว่าผู้มีการศึกษาสูงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้มีการศึกษาดำ ส่วนใน ผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ไม่พบว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลจะ แปรวนไปตามระดับการศึกษาแต่ประการใด

3. การเปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน กับลักษณะพื้นฐานทางจิตเพียงด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อทดสอบสมมติฐาน 3 ที่ว่า "ลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน เป็นตัวทำนายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้ดีกว่าลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงอย่างเดียว" โดยทำการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบถดถอยพหุคูณเป็นชั้น มีตัวทำนาย 3 ด้าน คือ ความสันต์ภาษาไทย สุขภาพจิต และความสามารถในการร่วมรู้สึก ซึ่งผลการวิเคราะห์ทั้งหมดได้นำมาแสดงในตารางที่ 9, 10 และตารางที่ 1, 2 ในภาคผนวก ค. ดังนี้

ตารางที่ 9 เป็นการวิเคราะห์ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดแบบปรนัย ผลปรากฏว่าในกลุ่มรวม ความสันต์ภาษาไทยเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตด้านเดียวที่สามารถทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ โดยทำนายได้ 1.6 % ส่วนในกลุ่มย่อยอีก 13 กลุ่ม พบว่ามีเพียง 6 กลุ่ม คือกลุ่มอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มเพศชาย กลุ่มฐานะสูง กลุ่มผู้กำลังศึกษา กลุ่มผู้ไม่ทำงาน และกลุ่มผู้รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มาก ที่ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามารถทำนายตัวแปรตามได้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้กำลังศึกษาพบว่าเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มเดียวที่มีตัวทำนายเข้าสู่สมการสองตัวคือสุขภาพจิตและความสามารถในการร่วมรู้สึก โดยพบอำนาจทำนายร่วมกัน 7 % นอกนั้นพบว่ามีตัวทำนายเพียงตัวเดียว คือความสันต์ภาษาไทยหรือสุขภาพจิตเท่านั้นที่เข้าสู่สมการทำนาย โดยพบอำนาจทำนายตัวแปรตามจาก 2 - 11.7 % โดยสุขภาพจิตสามารถทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มผู้ไม่ทำงานได้มากที่สุดคือ 11.7 % นอกนั้นความสันต์ภาษาไทย หรือสุขภาพจิตทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มย่อยอื่น ๆ ได้ไม่เกิน 4.4 % และพบว่าค่าเฉลี่ยอำนาจทำนายในกลุ่ม 14 ประเภทที่วิเคราะห์คือ 2.33 % ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าในส่วนการวิเคราะห์ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดแบบปรนัยนั้น ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 3

ตารางที่ 10 เป็นการวิเคราะห์การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 ปรากฏว่าในกลุ่มรวม ความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตเพียงด้านเดียวที่ทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ได้ โดยทำนายได้ 2 % ส่วนในกลุ่มย่อยอีก 13 กลุ่มพบว่ามี 6 กลุ่มคือกลุ่มผู้มียอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มผู้มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มผู้รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

ตาราง 9 เปรียบเทียบการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่าง ๆ ของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดแบบปรนัย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	% ตัวทำนายตัวแรก
กลุ่มรวม	437	1.6	1	1.6
อายุน้อยกว่า 25	235	2	2	2
อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25	202	0	-	0
ชาย	235	4.4	1	4.4
หญิง	202	0	-	0
ฐานะต่ำ	203	0	-	0
ฐานะสูง	234	3.3	1	3.3
ผู้กำลังศึกษา	144	7	2,3	4
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ บริษัท	107	0	-	0
รับจ้าง	83	0	-	0
ไม่ได้ทำงาน	60	11.7	2	11.7
อาชีพอื่น ๆ	26	0	-	0
รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์น้อย	228	0	-	0
รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มาก	209	2.6	1	2.6
ค่าเฉลี่ย % ทำนาย		2.33		

หมายเหตุ ตัวทำนาย 1 = ความล้มเหลวภาษาไทย
 2 = สุขภาพจิต
 3 = ความสามารถในการร่วมรู้สึก

ตาราง 10 เบอร์เซ็นต์การทํานายและลำดับความสำคัญของตัวทํานายต่าง ๆ ของการให้
ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน		
		% ทํานาย	ตัวทํานาย	% ตัวทํานายตัวแรก
กลุ่มรวม	437	2	3	2
อายุน้อยกว่า 25	235	2	3	2
อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25	202	2.4	3	2.4
ชาย	235	1.7	3	1.7
หญิง	202	2.4	3	2.4
ฐานะต่ำ	203	0	—	0
ฐานะสูง	234	0	—	0
นักเรียน	144	0	—	0
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ บริษัท	107	0	—	0
รับจ้าง	83	0	—	0
ไม่ได้ทำงาน	60	0	—	0
อาชีพอื่น ๆ	26	0	—	0
รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์น้อย	228	2.3	3	2.3
รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มาก	209	2.1	3	2.1
ค่าเฉลี่ย % ทํานาย		1.06		

หมายเหตุ ตัวทํานาย 1 = ความสันทัดภาษาไทย

2 = สุขภาพจิต

3 = ความสามารถในการร่วมรู้สึก

และกลุ่มผู้รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มาก ที่ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามารถทำนายตัวแปรตามได้ โดยทุกกลุ่มมีความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นตัวทำนายตัวเดียวที่เข้าสู่สมการทำนาย โดยพบค่าอำนาจทำนายตั้งแต่ 1.7 - 2.4 % โดยมีค่าเฉลี่ยอำนาจทำนายในกลุ่ม 14 ประเภท ที่วิเคราะห์คือ 1.06 % จึงสรุปได้ว่าในส่วนการวิเคราะห์การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 นั้นไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ 3

ตารางที่ 1 ในภาคผนวก ค. เป็นการวิเคราะห์การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 4 ผลปรากฏว่าในกลุ่มรวม ความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตเพียงด้านเดียวที่ทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยทำนายได้ 3 % และเมื่อพิจารณากลุ่มย่อยทั้ง 13 กลุ่มพบว่ามี 8 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มฐานะต่ำ กลุ่มฐานะสูง กลุ่มผู้ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท กลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้าง และกลุ่มผู้รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์น้อย ที่ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามารถทำนายตัวแปรตามได้ โดยมีตัวทำนายเพียงตัวเดียวคือ ความสนักภาษาไทยหรือความสามารถในการร่วมรู้สึกเท่านั้นที่เข้าสู่สมการทำนาย โดยพบอำนาจทำนายจาก 2 - 10 % โดยความสนักภาษาไทยทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ได้สูงสุดคือ 10 % ในกลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้าง นอกนั้นความสามารถในการร่วมรู้สึกหรือความสนักภาษาไทย ทำนายคะแนนในกลุ่มย่อยอื่น ๆ ได้ไม่เกิน 5.4 % ส่วนค่าเฉลี่ยอำนาจทำนายในกลุ่มที่นำมาวิเคราะห์คือ 2.91 % ดังนั้นจึงสรุปได้เช่นเดียวกันว่า ในส่วนการวิเคราะห์การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ไม่สนับสนุนสมมุติฐาน 3

ตารางที่ 2 ในภาคผนวก ค. เป็นการวิเคราะห์การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 2 และ 3 พบว่าลักษณะพื้นฐานทางจิตทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 ได้กลุ่มเดียวคือกลุ่มเพศหญิง โดยมีตัวทำนายเข้าสมการทำนายเพียงตัวเดียวคือสุขภาพจิต ทำนายได้ 2.4 % จึงอาจสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ผลส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ 3 เช่นเดียวกัน

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าผลการวิจัยส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ 3 แต่เมื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทีละตัวจากแบบวัดทั้งหมดมาพิจารณาพร้อมกัน จะเห็นว่าลักษณะพื้นฐาน

ทางจิตทั้งสามด้านนี้เป็นตัวทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมในการวัดต่าง ๆ กัน แต่ไม่เข้าสมการทำนายพร้อมกัน โดยพบว่าสุขภาพจิตและความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นตัวทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดปรนัย ส่วนเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดดีหนึ่งยี่สิบสี่เทสต์พบว่า ความสามารถในการร่วมรู้สึก เป็นตัวทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ความสันติภาพภายใน เป็นตัวทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 และสุขภาพจิต เป็นตัวทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3

4. การศึกษาปริมาณการทำนายความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างตัวแปร 3 ชุด เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 4 ว่าลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ ร่วมกันทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้มากที่สุด รองลงมาคือลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน สุดท้ายคือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดได้นำมาแสดงในตารางที่ 11, 12 และตารางที่ 3, 4 ในภาคผนวก ค.

ตารางที่ 11 แสดงการทำนายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดปรนัย ปรากฏว่าในกลุ่มรวม ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังและการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ร่วมกันทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้สูงสุดคือ 6.2 % รองลงมาคือลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้านทำนายได้ 1.9 % และสุดท้ายคือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังไม่สามารถทำนายได้เลย และเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยชายและหญิงก็พบผลเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ 4 หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ผลเพิ่มเติมเพื่อศึกษาตัวทำนายที่ยอมรับได้ โดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณแบบเป็นชั้น พบว่าในกลุ่มรวมเมื่อใช้ตัวแปรทั้ง 3 ประเภทเป็นตัวทำนาย มีตัวแปรที่เป็นตัวทำนายที่ยอมรับได้เพียง 2 ตัว คือการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์และความสันติภาพภายใน ส่วนในกลุ่มเพศชายมีตัวทำนายมากกว่าในกลุ่มรวมหนึ่งตัวคือ อายุ สำหรับกลุ่มเพศหญิงนั้นมีตัวทำนายที่ยอมรับได้เพียงตัวเดียว คือ การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

ตาราง 11 เปอร์เซนต์ทำนายและตัวทำนายตามลำดับความสำคัญในการทำนายการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดปรนัยในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	(1)ลักษณะพื้นฐานทางจิต		(2)ลักษณะทางชีวสังคมและ		(1)+(2)+การรับสื่อมวลชนที่มี	
	สามด้าน		ภูมิหลัง		ประโยชน์	
	% ทำนาย ทั้ง 3 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 5 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 8 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้
กลุ่มรวม	1.9	1	0 %	-	6.2	8,1
ชาย	4.4	1	3.4	4	10.3	1,4,8
หญิง	0 %	-	0 %	-	8	8

หมายเหตุ	ตัวทำนาย	1 = ความสันทัดภาษาไทย	5.ฐานะ
		2 = สุขภาพจิต	6. ระดับการศึกษา
		3 = ความสามารถในการร่วมรู้สึก	7. ระยะเวลาที่จบการศึกษา
		4 = อายุ	8. การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

ตาราง 12 แสดงการทำนายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6
ปรากฏว่าทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ตัวแปรทั้งสามประเภทร่วมกันทำนาย
ตัวแปรตามได้สูงสุดคือ 5.3 %, 5.8 % และ 7 % ตามลำดับ รองลงมาคือตัวแปรด้าน
ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทำนายได้ 4 %, 3.5 % และ 5 % ตามลำดับ และสุดท้ายคือ
ตัวแปรด้านลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ทำนายได้ 2.7 %, 2.5 % และ 4.3 ตามลำดับ
ทั้งนี้สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์สนับสนุนสมมติฐานที่ 4 ในส่วนแรก แต่ไม่สนับสนุนส่วนหลังคือ
ตัวแปรประเภทลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทำนายตัวแปรตามได้ดีกว่าลักษณะพื้นฐานทางจิต
สามด้าน และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อหาตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มรวม พบว่าเมื่อใช้ตัวแปร

ตาราง 12 เบอร์เชนคการทำนายและตัวทำนายตามลำดับความสำคัญในการทำนายการให้ค่าสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	(1)ลักษณะพื้นฐานทางจิต		(2)ลักษณะทางชีวสังคมและ		(1)+(2)+การรับสื่อมวลชนที่มี	
	สามด้าน		ภูมิหลัง		ประโยชน์	
	% ทำนาย ทั้ง 3 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 5 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 8 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้
กลุ่มรวม	2.7	3	4	5,6	5.3	5,6,3
ชาย	2.5	3	3.5	6	5.8	6
หญิง	4.3	3	5	5	7	6

หมายเหตุ (ดูความหมายของตัวทำนายได้จากตาราง 11)

ทั้งสามประเภทเป็นตัวทำนาย พบว่ามีตัวทำนายที่ยอมรับได้สามตัวคือ ฐานะ ระดับการศึกษา และความสามารถในการร่วมรู้สึก ส่วนในกลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง พบว่ามีตัวทำนายที่ยอมรับได้เพียงตัวเดียวคือ ระดับการศึกษา

ตาราง 3 ในภาคผนวก ก. แสดงการทำนายการให้ค่าสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ปรากฏว่าในกลุ่มรวม ตัวแปรทั้งสามประเภทร่วมกันทำนายตัวแปรตามได้สูงสุด 5.1 % รองลงมาคือตัวแปรด้านลักษณะพื้นฐานทางจิตทำนายได้ 2.9 % และสุดท้ายคือตัวแปรด้านลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทำนายได้ 2.7 % ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อย ปรากฏว่าไม่สนับสนุนสมมติฐานส่วนหลังคือพบในกลุ่มชายที่ตัวแปรด้านชีวสังคมและภูมิหลังทำนายตัวแปรตามได้ดีกว่าตัวแปรด้านลักษณะพื้นฐานทางจิต

ตารางที่ 4 ในภาคผนวก ก. แสดงการให้นายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 ปรากฏว่าทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยให้ผลที่สอดคล้องกันคือ ตัวแปรทั้งสามชุดร่วมกันให้นายการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 ได้สูงสุดคือ 5.1 %, 7.6 % และ 5.1 % ในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่ให้นายการรองลงมาก็คือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และสุดท้ายคือลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน โดยให้นายในกลุ่มเพศหญิงได้ 2.9 % ส่วนในกลุ่มรวมและกลุ่มเพศชายให้นายไม่ได้เลย จึงอาจสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สนับสนุนสมมุติฐานเพียงส่วนเดียวคือ ตัวแปรทั้งสามประเภทร่วมกันให้นายตัวแปรตามได้ดีที่สุด แต่พบว่าตัวแปรที่ให้นายได้รองลงมาก็คือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และสุดท้ายคือลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน

ต่อมาได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทีวัดจากแบบวัดทั้งหมดมาพิจารณาพร้อมกัน สรุปได้ว่าการให้นายใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดด้วยแบบวัดแบบปรนัย และคือไอที 2 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4) นั้นสนับสนุนสมมุติฐานที่ 4 เต็มที่คือพบว่าตัวแปร 3 ชุด ร่วมกันให้นายเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้มากที่สุด รองลงมาก็คือลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน และสุดท้ายคือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังตามลำดับ ส่วนแบบวัดคือไอที 1 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6) และคือไอที 3 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3) สนับสนุนสมมุติฐานที่ 4 ในส่วนแรกแต่กลับกันในส่วนหลัง คือพบว่าลักษณะพื้นฐานทางชีวสังคมและภูมิหลัง ให้นายเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้มากกว่าลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนี้สรุปได้ว่าข้อมูลส่วนใหญ่สนับสนุนสมมุติฐานที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม ประกอบด้วยการวิเคราะห์ผลตามหัวข้อดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ของผู้ที่มี
การศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษาต่างกัน เพื่อที่จะศึกษาว่าคนที่มีการศึกษา
แตกต่างกัน และจบการศึกษามาเป็นระยะเวลาต่างกัน จะมีลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน
และมีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์แตกต่างกันอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม

จากสมมุติฐานที่ 1 และ 2 เพื่อจะทำให้เข้าใจความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลที่มีระดับการศึกษาและจบการศึกษามาเป็นระยะเวลาที่แตกต่างกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้อธิบายที่ละจุดลักษณะดังนี้

ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน

ก) ความสันทัดภาษาไทย จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยอีก 10 กลุ่ม เพื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ โดยมีตัวแปรตามคือความสันทัดภาษาไทย พบว่าในกลุ่มรวมความสันทัดภาษาไทยไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองแต่ประการใด แต่แปรปรวนไปตามระดับการศึกษาเพียงตัวเดียวอย่างเชื่อมั่นได้สูง (ดูตารางที่ 5 ในภาคผนวก ค.) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความสันทัดภาษาไทยในผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาค้างกัน ปรากฏว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสันทัดภาษาไทยสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค้าง (ค่าเฉลี่ย 15.09 และ 12.49 ตามลำดับ)

จากนั้นได้พิจารณาปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งสองนี้ในกลุ่มย่อย พบว่าคะแนนความสันทัดภาษาไทยแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทั้งสองในกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง (ดูตารางที่ 6, 8, 10 และ 12 ในภาคผนวก ค.) จึงได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มทั้ง 4 เป็นรายคู่ ในกลุ่มย่อยต่าง ๆ ดังกล่าว ปรากฏว่าในกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี ผู้มีการศึกษาค้างมานาน มีความสันทัดภาษาไทยน้อยที่สุดแตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามอื่น ๆ อีก 3 ประเภท และพบว่าผู้มีการศึกษาค้างเพิ่งจบ เป็นผู้มีความสันทัดภาษาไทยน้อยรองลงมา และได้คะแนนความสันทัดภาษาไทยน้อยกว่าผู้มีการศึกษาสูงจบมานาน และผู้มีการศึกษาสูงเพิ่งจบ ตามลำดับ (ดูตารางที่ 7 ในภาคผนวก ค.)

ส่วนในกลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี พบว่าผู้มีการศึกษาค้างเพิ่งจบมีความสันทัดภาษาไทยน้อยที่สุดแตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามอื่น ๆ อีก 3 ประเภท และพบว่าผู้มีการศึกษาค้างจบมานาน มีความสันทัดภาษาไทยน้อยรองลงมาแตกต่างจากผู้มีการศึกษาสูงจบมานาน (ดูตารางที่ 9 ในภาคผนวก ค.)

ส่วนในกลุ่มเพศชายนั้นปรากฏว่าผู้มีการศึกษาสูงเพิ่งจบ มีความสนักภาษาไทยสูงที่สุดแตกต่างจากผู้มีการศึกษาต่ำเพิ่งจบ และผู้มีการศึกษาต่ำจบมานาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสนักภาษาไทยน้อยที่สุด และน้อยรองลงมาตามลำดับ (ดูตารางที่ 11 ในภาคผนวก ก.) ส่วนในกลุ่มเพศหญิงปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาต่ำจบมานานมีความสนักภาษาไทยน้อยที่สุด แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามอื่น ๆ อีก 3 ประเภท และพบว่าผู้มีการศึกษาต่ำเพิ่งจบมีความสนักภาษาไทยน้อยรองลงมา และได้คะแนนความสนักภาษาไทยน้อยกว่าผู้มีการศึกษาสูงเพิ่งจบ และผู้มีการศึกษาสูงจบมานาน ตามลำดับ (ดูตารางที่ 13 ในภาคผนวก ก.)

ส่วนในกลุ่มตัวอย่างย่อยที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ก็ได้พิจารณาผลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระทีละตัวในกลุ่มย่อยที่เหลือปรากฏว่าพบผลที่สอดคล้องกันในกลุ่มฐานะต่ำ ฐานะสูง ผู้กำลังศึกษา และผู้ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท ว่าความสนักภาษาไทยแปรผันไปตามระดับการศึกษาของผู้ตอบอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความสนักภาษาไทยของผู้ตอบที่แบ่งเป็นระดับการศึกษาสูงกับต่ำ ปรากฏว่ากลุ่มผู้มีการศึกษาสูงมีความสนักภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มผู้มีการศึกษาต่ำในทุกกลุ่ม (ดูตารางที่ 14 ในภาคผนวก ก.) สำหรับกลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้างไม่พบว่าความสนักภาษาไทย จะแปรผันไปตามตัวแปรอิสระแต่ประการใด

จึงสรุปได้ว่าความสนักภาษาไทยนี้แปรผันไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรการศึกษา และระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป กลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง และเมื่อพิจารณาตัวแปรทีละด้านพบผลที่ชัดเจนว่าผู้มีการศึกษาระดับสูงมีความสนักภาษาไทยสูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ ในทุกกลุ่มที่ศึกษา ยกเว้นกลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้างเพียงกลุ่มเดียว

ข) สุขภาพจิต ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง เพื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบ โดยมีตัวแปรตามคือสุขภาพจิตในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยอีก 10 กลุ่ม พบว่าสุขภาพจิตไม่ได้แปรผันไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองในทุกกลุ่มที่ศึกษา จึงได้ทำการพิจารณาตัวแปรอิสระทั้งสองทีละด้านต่อไปก็พบว่าสุขภาพจิต แปรผันไปตามระดับการศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า

25 ปีเพียงกลุ่มเดียว เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาพจิตของผู้มีการศึกษาต่างกัน ปรากฏว่า ผู้มีการศึกษาระดับสูงเป็นผู้มีสุขภาพจิตดีกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ยสุขภาพจิต 91.16 และ 86.33 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มย่อยอื่นไม่พบผลแต่ประการใด และเมื่อพิจารณาโดยมี ระยะเวลาที่จบการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว ก็ไม่พบความแปรปรวนของคะแนน สุขภาพจิตในทุกกลุ่มที่ศึกษาเช่นเดียวกัน (ดูตารางที่ 15 ในภาคผนวก ค.)

ค) ความสามารถในการร่วมรู้สึก ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง โดยมีระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบ เป็นตัวแปรอิสระเหมือนเดิม ส่วนตัวแปรตามคือ ความสามารถในการร่วมรู้สึก ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยทั้งหมด พบว่าความสามารถในการ ร่วมรู้สึกไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองในทุกกลุ่มที่ศึกษา ดังนั้นจึงได้พิจารณา ตามตัวแปรอิสระทีละตัว พบว่าความสามารถในการร่วมรู้สึก แปรปรวนไปตามระดับการศึกษา อย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มรวม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกของ ผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน ปรากฏว่าผู้มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการร่วมรู้สึกมากกว่า ผู้มีการศึกษาต่ำ (ค่าเฉลี่ยความสามารถในการร่วมรู้สึก 40.68 และ 38.67 ตามลำดับ) และพบผลเช่นนี้อีกในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป กลุ่มเพศหญิง กลุ่มฐานะสูง กลุ่มผู้กำลังศึกษา และกลุ่มผู้มีอาชีพทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท ดังปรากฏในตารางที่ 16 ภาคผนวก ค. นอกจากนี้ยังพบว่า ความสามารถในการร่วมรู้สึก แปรปรวนไปตามระยะเวลาที่จบการศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกของผู้จบการศึกษามาเป็นระยะ เวลาต่างกัน ปรากฏว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาจะมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้จบ มานาน (ค่าเฉลี่ยความสามารถในการร่วมรู้สึก 41.10 และ 39.60 ตามลำดับ) ส่วน ในกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และในกลุ่มผู้มีอาชีพทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท นั้นพบผลที่ตรงกันคือ ผู้จบการศึกษามานานมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่เพิ่งจบ การศึกษา (ค่าเฉลี่ยความสามารถในการร่วมรู้สึก 39.96, 37.78 และ 41.27, 38.03 ตามลำดับ)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าไม่พบว่าคะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระสองตัว แต่เมื่อพิจารณาที่ละตัวพบว่าทางด้านระดับการศึกษาของผู้ตอบนั้นผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงจะมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ ส่วนทางด้านระยะเวลาที่จบการศึกษานั้น ผู้จบการศึกษามานานมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่เพิ่งจบมีเพียงกลุ่มเดียวคือกลุ่มผู้มียุ่่น้อยกว่า 25 ปีที่พบว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษา มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่า ผู้ที่จบการศึกษามานาน

จากการวิเคราะห์ผลทั้งหมดในส่วนนี้ สรุปได้ว่าความสันัดภาษาไทยเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตประ เภพเดียวที่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระสองตัวพร้อมกัน โดยปรากฏในทุกกลุ่มที่ศึกษาพบว่าผู้มีการศึกษาระดับสูงเพิ่งจบ ได้คะแนนความสันัดภาษาไทย สูงสุด ส่วนกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำสุดคือกลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำจบมานาน หรือการศึกษาระดับต่ำเพิ่งจบ ส่วนการวิเคราะห์โดยพิจารณาระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว พบผลที่เหมือนกันคือลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านนี้แปรปรวนไปตามระดับการศึกษาอย่าง เชื่อมั่นได้ โดยพบว่าผู้มึ่ระดับการศึกษาสูง ได้คะแนนความสันัดภาษาไทย สุขภาพจิต และ ความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ ส่วนเมื่อทำการวิเคราะห์โดยพิจารณาระยะเวลาที่จบการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระตัวเดียว ปรากฏว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตด้านเดียวที่แปรปรวนตามระยะเวลาที่จบการศึกษา โดยพบว่าผู้จบการศึกษามานานมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษา

การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม แต่ไม่พบว่าการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบการศึกษาเลย เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ละด้านปรากฏว่าคะแนนการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์แปรปรวนไปตามระดับการศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มรวม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ของผู้ที่มึ่ระดับการศึกษาต่างกัน ปรากฏว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำมีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์สูงกว่าผู้มีการศึกษาระดับสูง (ค่าเฉลี่ยการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ 77.11 และ 74.89 ตามลำดับ) และพบผล

เช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มผู้มีฐานะสูงด้วย ต่อไปได้พิจารณาตัวแปรด้านระยะเวลาที่จบการศึกษา พบว่าคะแนนการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์แปรปรวนไปตามระยะเวลาที่จบการศึกษาอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มรวมและเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ของผู้ที่จบการศึกษามาเป็นระยะเวลาต่างกัน ปรากฏว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาจะมีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์สูงกว่าผู้ที่จบการศึกษามานานแล้ว (ค่าเฉลี่ยการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ 77.11 และ 74.97 ตามลำดับ) และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มเพศหญิง และกลุ่มผู้มีฐานะสูง ดังปรากฏในตารางที่ 17 ในภาคผนวก ค.

2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน ในส่วนนี้จะให้พิจารณาว่าผู้ที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตด้านใดด้านหนึ่งมาก จะมีลักษณะพื้นฐานทางจิตอีกสองด้านมากหรือน้อยเพียงใด โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นคู่ ๆ ในจิตลักษณะสามด้านนี้รวม 3 คู่ ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 11 กลุ่ม (ดูตารางที่ 18 ในภาคผนวก ค.) ซึ่งพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกค่อนข้างต่ำ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ยอมรับได้ระหว่างความสันตทานภาษาไทยกับสุขภาพจิต ใน 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มเพศหญิง และกลุ่มอาชีพรับจ้าง ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสันตทานภาษาไทยกับความสามารถในการร่วมรู้สึกมีค่าทางบวกค่อนข้างสูงพอที่จะรับได้ โดยปรากฏผลอย่างเด่นชัดทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ ยกเว้นกลุ่มผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มผู้มีอาชีพอื่น ๆ เท่านั้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความสันตทานภาษาไทยมากเท่าใดก็จะมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงเท่านั้น ส่วนสุขภาพจิตกับความสามารถในการร่วมรู้สึกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงพอที่จะยอมรับได้ในกลุ่มใดเลย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ในส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับความสันตทานภาษาไทย สุขภาพจิต และความสามารถในการร่วมรู้สึกหรือไม่เพียงใด ดังแสดงในตารางที่ 19, 20, 21 และ 22 ในภาคผนวก ค.

ตารางที่ 19 ในภาคผนวก ค. แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดปรนัย กับจิตลักษณะทั้งสามด้าน พบว่า

ในกลุ่มรวมเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสันติภาษาไทย และกับความสามารถในการร่วมรู้สึกในระดับที่ยอมรับได้ (ค่าอาร์ .13 และ .10 ตามลำดับ) และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มฐานะสูงด้วย ส่วนในกลุ่มย่อยอื่น ๆ พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสันติภาษาไทยในระดับที่ยอมรับได้ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี และกลุ่มเพศชาย และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการร่วมรู้สึกเช่นกันในกลุ่มผู้กำลังศึกษา ส่วนความสัมพันธ์กับตัวแปรสุขภาพจิต พบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับที่ยอมรับได้ในกลุ่มย่อยคือกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี และกลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน ส่วนในกลุ่มรวมไม่พบความสัมพันธ์ในระดับที่ยอมรับได้

ตารางที่ 20 ในภาคผนวก ค. แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 กับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน พบว่าการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับที่ยอมรับได้กับความสันติภาษาไทย และความสามารถในการร่วมรู้สึก (ค่าอาร์ .12 และ .14 ตามลำดับ) ในกลุ่มรวม และพบผลเช่นนี้ในกลุ่มย่อยอีกหลายกลุ่ม ส่วนความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตในกลุ่มรวม ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับที่ยอมรับได้ แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยพบความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่มเพศหญิงเพียงกลุ่มเดียว (ค่าอาร์ .14)

และได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับจิตลักษณะสามด้านนี้ในลักษณะอื่น ๆ อีก คือทำการศึกษาในกลุ่มคนที่มีจิตลักษณะสองด้านสูง เพื่อจะดูค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของจิตลักษณะด้านที่สามกับคะแนนการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ดังแสดงในตารางที่ 23 ในภาคผนวก ค. โดยกลุ่มแรกทำการศึกษาคนที่มีสุขภาพจิตสูงและมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง จำนวน 116 คน เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างความสันติภาษาไทยกับเหตุผลเชิงจริยธรรมของคนกลุ่มนี้ พบผลว่าความสันติภาษาไทยมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับที่ยอมรับได้กับคิวีไอที 3 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3) ส่วนการศึกษาในอีก 2 กลุ่มคือกลุ่มที่มีความสันติภาษาไทยสูงและมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง จำนวน 90 คน และกลุ่มที่มีความสันติภาษาไทยสูงและสุขภาพจิตสูง จำนวน 90 คน ต่างก็ไม่พบว่าจิตลักษณะด้านที่สามคือ สุขภาพจิต และความสามารถในการร่วมรู้สึก จะมีความสัมพันธ์กับการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 4 ประเภทแต่ประการใด

นอกจากนี้ในการวิจัยยังได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านสูง และกลุ่มผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 24, 25, 26 และ 27 ในภาคผนวก ค. พบว่าผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านสูงจะได้คะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และชั้น 6 สูงกว่าผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านต่ำ (ค่าเฉลี่ย 13.53 และ 11.37 ตามลำดับ) และกลุ่มแรกได้คะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และชั้น 3 ต่ำกว่ากลุ่มหลังด้วย (ค่าเฉลี่ย 10.37 และ 11.62 ตามลำดับ) ส่วนเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดปรนัย และการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 นั้นไม่พบความแตกต่างในระดับที่ยอมรับได้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัยและแบบ
เดอะดีไฟนิงอิชชูล์เทสต์ เพื่อศึกษาว่าคะแนนของผู้ตอบในแบบวัดปรนัยและแบบ เดอะดีไฟนิง-อิชชูล์เทสต์มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ผลปรากฏว่าในกลุ่มรวมกันแบบวัดปรนัยกับ ดีไอที 3 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3) มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับที่ยอมรับได้ (ค่าอาร์ - .10) และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มผู้กำลังศึกษา กลุ่มผู้รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มากและกลุ่มผู้มีฐานะต่ำ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดแบบปรนัยกับ ดีไอที 1 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6) กับ ดีไอที 2 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4) ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับที่ยอมรับได้ในทุกกลุ่มที่ศึกษา (ดูตารางที่ 28 - 40 ในภาคผนวก ค.)

กล่าวได้ว่าในการวิจัยนี้คะแนนจากแบบวัดแบบปรนัยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่ำ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ใด ๆ กับการเห็นความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูง

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาคสนาม (field study) เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล และทำให้ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลจะมีจริยธรรมในระดับสูง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ที่กำลังศึกษาและผู้จบการศึกษาแล้วในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร

ในหนึ่จะไดักล่าวถึงการอภิปรายผลของการวิจัย โดยจะเริ่มจากการสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน การสรุปผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยนี้ และสุดท้ายคือข้อ เสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 4 ข้อ ในหนึ่จะได้สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานแต่ละข้อดังต่อไปนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานแรกนี้ต้องการศึกษาพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยแยกอิทธิพลของอายุออกจากระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบการศึกษา จึงทำการศึกษาค้นที่มีอายุเท่ากัน แต่มีการศึกษาในระดับต่างกัน และมีระยะเวลาที่จบการศึกษาแตกต่างกันว่าจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่ โดยได้ตั้งสมมติฐานที่ 1 ว่า "ผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำและจบมานานมักจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าผู้มีการศึกษาสูงและเพิ่งจบ เมื่อควบคุมอายุให้เท่ากัน" ซึ่งเป็นข้อความที่คาดถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคลอายุเท่ากัน และจากการวิเคราะห์คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดเป็น 4 ประเภทในบทที่ 3 พบว่า คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษาในกลุ่มคนที่อายุน้อยกว่า 25 ปี คือพบว่าผู้มีการศึกษาต่ำจบมานานให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 มากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำเพิ่งจบ

และในกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป พบว่าผู้มีการศึกษาค่ำจบมานานและผู้มีการศึกษาสูงพึงจบ ให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6 มากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำเพ็งจบ จะเห็นว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาในคนที่มียุ่เท่ากันสรุปได้ว่าทั้งในกลุ่มคนอายุน้อยกว่า 25 ปี และกลุ่มคนอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปนั้น ผู้มีการศึกษาค่ำเพ็งจบ เป็นกลุ่มคนที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูงน้อยที่สุด ส่วนกลุ่มที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูงมากที่สุดคือ กลุ่มผู้มีการศึกษาค่ำจบมานานและการศึกษาสูงเพ็งจบ ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ที่คาดว่าผู้มีการศึกษาสูงเพ็งจบจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูงมากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำและจบมานาน เมื่อควบคุมอายุให้เท่ากัน

แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้พบสิ่งที่น่าสนใจหลายประการ ที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการให้การศึกษาแก่บุคคลในวัยที่เหมาะสมหรือในช่วงวิกฤต (critical period) ซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้บุคคลสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปในชั้นสูงได้เองเมื่อเขามีอายุมากขึ้น คือการที่พบว่าในกลุ่มคนที่มียุ่่น้อยกว่า 25 ปี ผู้มีการศึกษาค่ำจบมานานให้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 มากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำเพ็งจบ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอายุน้อยกว่า 25 ปีนี้เป็นอดีตนักเรียนที่จบการศึกษาในหลักสูตรปกติ ดังนั้นการที่พบว่าผู้มีการศึกษาค่ำจบมานานมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 มากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำเพ็งจบ ย่อมแสดงว่าคนที่เรียนตามหลักสูตรปกติคือเรียนเมื่ออายุน้อยและขณะที่จบการศึกษาไปใหม่ ๆ นั้น เหตุผลเชิงจริยธรรมอาจอยู่แค่ชั้น 3 ทั้งนี้เพราะขณะที่เรียนชั้นประถมปีที่ 6 ในหลักสูตรปกติ ผู้เรียนอายุประมาณ 10 - 15 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่เหมาะสมที่จะพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมจากชั้น 2 ไปชั้น 3 ได้อย่างมั่นคง และเมื่อจบไปแล้วและอายุมากขึ้นจึงสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมต่อจากชั้น 3 ไปชั้น 4 และชั้นอื่น ๆ ได้ง่ายด้วย จึงทำให้พบว่าในหมู่คนที่อายุเท่ากันและจบการศึกษาในระดับเดียวกัน บุคคลที่จบการศึกษามานานนั้นมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่เพ็งจบ การอภิปรายผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับผลที่พบในกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ที่ปรากฏว่าผู้มีการศึกษาค่ำจบมานานให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 5 และ 6 มากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำเพ็งจบ ย่อมแสดงให้เห็นว่าถ้าผู้เรียนได้รับการศึกษาเมื่ออายุน้อย มีพื้นฐานทางเหตุผลเชิงจริยธรรมที่มั่นคง ทำให้สามารถพัฒนา

ต่อไปในชั้นสูง ๆ ได้เมื่ออายุมากขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้มีอายุมากเท่ากัน มีการศึกษาในระดับต่ำเหมือนกัน แต่เพิ่งเรียนจบ ซึ่งคนกลุ่มนี้คือผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่พบว่าคนในกลุ่มนี้ได้คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5, 6 น้อยกว่า ซึ่งก็อาจแสดงให้เห็นว่าคนที่เพิ่งเข้ามาศึกษาเมื่ออายุมากเลยช่วงวิกฤต (critical period) ซึ่งเหมาะสมในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นใดชั้นหนึ่งนั้น จะมีผลทำให้การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูงต่อจากนั้นเป็นไปได้ยาก แตกต่างจากผู้ที่ได้รับการศึกษาในวัยที่เหมาะสม ซึ่งมีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูงขึ้นมาเรื่อย ๆ เป็นลำดับอย่างต่อเนื่องจนถึงชั้นสูงได้ แม้ว่าอาจจะไม่ได้ศึกษาต่อกก็ตาม ดังนั้นจึงทำให้สิ่งที่คาดไว้ในบทที่ 2 ว่าระยะเวลาที่จบการศึกษานั้นอาจเป็นสาเหตุของความเสื่อมของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามเวลาที่เพิ่มขึ้นนั้นไม่เป็นความจริงโดยทั่วไป ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุและการศึกษากับเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น ได้เคยมีผู้ศึกษามากบ้างแล้วในต่างประเทศ แต่ไม่ได้ศึกษาในตัวแปรที่ละเอียดดังเช่นกับงานวิจัยไทย ได้แก่การวิจัยของดอร์สบัค (Dortzbach. 1972) และคอดเดอร์ (Corder. 1975) ที่ศึกษาผู้ใหญ่อายุ 25 - 74 ปี ที่สุ่มจากทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเมืองยูจีน รัฐโอเรกอน พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา แต่จะลดลงเมื่อพิจารณาตามระดับอายุ แต่การวิจัยเรื่องนี้ไม่ได้ควบคุมตัวแปรด้านการศึกษาคือ ผู้มีอายุ 65 - 74 ปีนั้นส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเกรด 1 เท่านั้น ส่วนผู้ที่มีอายุน้อยได้รับการศึกษาในระดับวิทยาลัย ดังนั้นการที่พบผลเช่นนี้ก็อาจเป็นเพราะผู้มีอายุมากนั้นได้รับการศึกษาน้อยเกินไป หรืออาจจะออกจากโรงเรียนก่อนวัยอันสมควร จึงทำให้การศึกษาที่ได้รับเป็นฐานไม่เพียงพอ ที่จะทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาได้เองเหมือนผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับวัย จึงทำให้พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา และลดลงเมื่อพิจารณาตามระดับอายุได้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 2 สมมติฐานนี้ต้องการศึกษาว่าระดับการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมเพียงใด ในบุคคลที่มีอายุเท่ากัน ทั้งนี้เพราะมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาพบว่า ผู้มีการศึกษาสูงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ โดยมีคำอ้างถึงตัวแปรอายุว่าอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า

"ผู้มีการศึกษาสูงจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ เมื่อเปรียบเทียบในบุคคลที่มีอายุเท่ากัน" จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีการคิดคะแนน 4 แบบ เป็นตัวแปรตาม และพิจารณาเฉพาะระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระตามตาราง 8 ในบทที่ 4 พบในกลุ่มรวมว่าผู้มีการศึกษาสูงให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูง (ชั้น 5 และ 6) มากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ และผู้มีการศึกษาค่ำให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่ำ (ชั้น 2 และ 3) มากกว่าผู้มีการศึกษาสูง และเมื่อพิจารณาข้อกำหนดตามสมมติฐานที่ให้พิจารณาผู้มีอายุเท่ากัน คือกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี ก็พบผลเช่นเดียวกับในกลุ่มรวม และก็พบผลเช่นนี้อีกในกลุ่มเพศชาย เพศหญิง กลุ่มฐานะสูง และกลุ่มผู้กำลังศึกษา ดังนั้นจึงสรุปว่าผลการศึกษาในคนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปีนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเรสต์ (Rest, 1975) ที่ศึกษาพบว่าบุคคลที่มีอายุเท่ากัน แต่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน โดยทำการศึกษาวัยรุ่นอายุ 16 - 20 ปี พบว่าในกลุ่มวัยรุ่นที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ผู้ที่เรียนต่อในระดับวิทยาลัยจะได้คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อในการวัดครั้งแรก และเมื่อศึกษาในระยะยาวคือทำการวัดอีกครั้งใน 2 ปีต่อมา ก็พบว่าผู้ที่เรียนต่อในระดับวิทยาลัยได้คะแนนมากเป็น 2 เท่าของผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อ ทั้ง ๆ ที่สองกลุ่มนี้ได้คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันเมื่อศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ส่วนในกลุ่มผู้มีอายุ 25 ปีขึ้นไป ไม่พบว่าผู้มีการศึกษาต่างกันจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันแต่ประการใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่มีอายุมากแต่มีการศึกษาค่ำอาจมีประสบการณ์ด้านอื่น ๆ ที่เสริมให้พัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นได้ จึงมาทดแทนอิทธิพลของการศึกษาที่จะมีผลทำให้ผู้มีการศึกษาต่างกันมีเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันได้ เช่น ประสบการณ์ที่ได้จากการประกอบอาชีพ ดังเช่นในการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย ที่ศึกษาผู้มีอายุตั้งแต่ 11 ปีถึง 25 ปี พบว่าในหมู่ผู้ตอบที่มารดาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น ถ้ามารดาประกอบอาชีพด้วย ผู้ตอบซึ่งเป็นบุตรจะมีจริยธรรมสูงกว่าผู้ตอบที่มารดาไม่ประกอบอาชีพ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม)

2520 : 177) ซึ่งทำให้คาดได้ว่ามารดาที่ประกอบอาชีพมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ามารดาที่ไม่ประกอบอาชีพด้วยเป็นเบื้องต้น นอกจากนั้นในการวิจัยยังพบว่าผู้มีการศึกษาค่ำรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มากกว่าผู้มีการศึกษาสูง ในการวิจัยเรื่องหนึ่งพบว่า การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้รับ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์ 2529) ดังนั้นจึงอาจทำให้ไม่พบว่าผู้มีการศึกษาในระดับต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน

จากการวิเคราะห์ผลทั้งหมดในส่วนนี้ อาจสรุปได้ว่าสนับสนุนสมมติฐานส่วนเกี่ยวคือกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี ส่วนในกลุ่มผู้มีอายุมากกว่า 25 ปีนั้น อาจมีปัจจัยอื่น ๆ มาทดแทนอิทธิพลของการศึกษาจึงทำให้ไม่พบผลตามที่คาดไว้ในสมมติฐานที่ 2

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 3 สมมติฐานนี้ต้องการทดสอบผลการวิจัยที่มีผู้ศึกษาและรวบรวมไว้ว่า ก่อนที่บุคคลจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงได้ จะต้องมีความพร้อมทางด้านจิตใจ 3 ด้านคือ 1) มีสติปัญญาดีพอสมควร 2) มีสุขภาพจิตดี 3) มีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวางพอสมควร (Kohlberg. 1976 : 31 - 53) จึงตั้งสมมติฐานว่า "ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้านเป็นตัวทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดีกว่าลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงลักษณะเดียว" และจากการวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีการให้คะแนนเป็น 4 แบบ ด้วยสถิติแบบถดถอยพหุคูณเป็นขั้น ปรากฏว่าไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 3 คือมักพบว่า มีลักษณะพื้นฐานทางจิตเพียงด้านเดียว หรืออย่างมากที่สุดด้านเท่านั้นที่ทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดต่าง ๆ ในทุก ๆ กลุ่มที่ศึกษา แต่เมื่อได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดทั้งหมดมาพิจารณาร่วมกัน ก็พบว่าลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้านนี้เป็นตัวทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมในการวัดต่าง ๆ กัน แต่ไม่เข้าสมการทำนายพร้อมกัน โดยพบว่าความสันทัดภาษาไทยเป็นลักษณะทางจิตที่เข้าสมการทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดปรนัยน้อยที่สุด แต่สุขภาพจิตก็เป็นตัวแปรที่ทำนายคะแนนจากแบบวัดปรนัยได้สูงสุดคือ 11.7 % ในกลุ่มผู้ไม่ได้ทำงาน ส่วนการทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 5 และ 6 ที่วัดจากแบบวัดคิไนน์ฮิสซูส์เฮสตันั้น ปรากฏว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตด้านเดียวที่เข้าสู่สมการทำนาย ส่วนการทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรม

ชั้น 4 นั้นพบว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นตัวทำนายที่เข้าสู่สมการบ่งชี้ที่สุด รองลงมา คือ ความสันทัดภาษาไทย ส่วนตัวสุดท้ายคือเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 พบว่า สุขภาพจิตเป็นตัวทำนายเพียงตัวเดียว และทำนายได้ในกลุ่มเดียวคือกลุ่มเพศหญิงเท่านั้น ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบหญิงที่มีสุขภาพจิตเสื่อมเท่าใดก็จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้น 2 และชั้น 3 มากเท่านั้น การที่พบว่าลักษณะทางจิตด้านเดียวหรืออย่างมากก็เพียงสองด้านเท่านั้นที่เป็น ตัวทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาใน ครั้งนี้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทางจิตทั้งสามด้านจำนวนน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตทั้งสามด้าน ในการวิเคราะห์ผลเพิ่มเติมในบทที่ 4 พบว่าความสันทัดทางภาษาไทยกับความสามารถในการร่วมรู้สึก เป็นลักษณะทางจิตเพียงคู่เดียว ที่พบผลอย่างชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับที่ยอมรับได้ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความ สันทัดภาษาไทยกับสุขภาพจิตมีค่อนข้างต่ำ สำหรับสุขภาพจิตกับความสามารถในการร่วมรู้สึก พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ยอมรับได้ในทุกกลุ่มที่ศึกษา

ดังนั้นเพื่อที่จะทดสอบสมมติฐานที่ 3 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงทำการศึกษาเพิ่มเติม ต่อไปอีกโดยจัดคนออกเป็น 2 ประเภทคือกลุ่มผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านสูง และกลุ่มผู้มีจิตลักษณะ ทั้งสามด้านต่ำ พบว่าผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านสูงนั้น ให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม ในชั้นสูง (ชั้น 5 และ 6) มากกว่าผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านต่ำอย่างชัดเจน ดังนั้นจึง อาจกล่าวได้ว่า แม้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 แต่เมื่อทำการศึกษาเพิ่มเติม และพิจารณาอย่างละเอียดแล้วก็พบว่าโมเดลที่กล่าวว่า ก่อนที่บุคคลจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ในชั้นสูงได้จะต้องมีความพร้อมทางด้านจิตใจ 3 ด้านนั้นก่อน ก็ยังได้รับการสนับสนุนในการ วิจัยนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 4 สมมติฐานนี้กล่าวว่า "ลักษณะพื้นฐาน ทางจิตทั้งสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ร่วมกัน ทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน และสุดท้ายคือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ตามลำดับ" ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการจะแสดงให้เห็นว่า การจะทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะต้องอธิบายด้วยตัวแปรทั้งทางด้าน

จิตใจ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และคุณภาพของการรับสื่อมวลชนร่วมกัน มากกว่าที่จะใช้ตัวแปรด้านใดด้านหนึ่งมาอธิบายเพียงด้านเดียว ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดเป็น 4 ประเภท เป็นตัวแปรตาม ก็พบผลที่สนับสนุนสมมติฐานที่ 4 ในทุกกลุ่มที่ศึกษา คือพบว่าลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปริมาณการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ ร่วมกันทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้มากกว่าการใช้ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้านเพียงอย่างเดียว หรือการใช้ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังเพียงอย่างเดียว แต่อันดับความสำคัญระหว่างตัวทำนายด้านจิตลักษณะ และด้านชีวสังคมและภูมิหลังนั้น ยังสรุปไม่ได้แน่นอนว่าด้านใดจะมีความสำคัญมากกว่ากัน เพราะในการวิจัยนี้มีแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม 2 แบบ ซึ่งพบว่าเมื่อวัดด้วยแบบวัดปรนัย ตัวแปรทางด้านจิตใจสามารถทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้มากกว่า แต่เมื่อวัดด้วยแบบวัดแบบดีไพนิงอิช্যูเฮสต์ พบว่าลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังสามารถทำนายได้มากกว่า จึงทำให้สรุปแน่นอนไม่ได้ และเนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาไม่เคยเปรียบเทียบการทำนายตัวแปรทั้ง 2 ประเภทนี้ เราจึงได้เพียงข้อมูลที่เป็นจุดเริ่มต้นที่น่าจะได้มีการศึกษาให้ชัดเจนต่อไป

จากการวิเคราะห์ผลข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมา สรุปได้ว่าสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้บางส่วนจำนวน 2 ข้อ และไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้เลยจำนวน 2 ข้อ นอกจากนี้ในการวิจัยครั้งนี้ยังได้วิเคราะห์ข้อมูลอื่น ๆ ที่นอกเหนือสมมติฐาน ซึ่งอาจจะทำให้เข้าใจว่าเหตุผลผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การสรุปผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม

การวิเคราะห์ผลเพิ่มเติมนี้ต้องการศึกษาว่าคนที่มีความรู้ระดับการศึกษาต่างกันและจบการศึกษามาเป็นระยะเวลาต่างกัน จะมีลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้านและการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์แตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้นำมาอธิบายผลที่พบเกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และจบการศึกษามาเป็นเวลานานต่างกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์ผลในบทที่ 4 พบว่ามีจิตลักษณะเพียงด้านเดียวคือความสันถักภาษาไทย ที่แปรปรวนไปตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษาร่วมกัน โดยพบในบางกลุ่มที่

ศึกษาได้แก่กลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี อายุมากกว่า 25 ปี กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ส่วนจิตลักษณะอีกสองด้าน และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์นั้นไม่พบว่าแปรปรวนไปตามตัวแปรทั้งสองร่วมกันเลยในทุกกลุ่มที่ศึกษา แต่เมื่อพิจารณาโดยดูตัวแปรอิสระทีละตัว พบผลอย่างชัดเจนว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง และมีความสันต์ภาษาไทยสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงมีความสันต์ภาษาไทยสูงกว่าผู้มีการศึกษาค่ำนั้นสอดคล้องกับการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวัน (ดวงเดือน พันธุมนาวัน 2521) ซึ่งศึกษานักเรียนชั้น ป.6 ม.ศ.1 ม.ศ.3 ม.ศ.5 และอุดมศึกษาปี 2 พบว่านักเรียนชั้น ป.6 จนถึง ม.ศ.5 มีพัฒนาการของความสันต์ภาษาไทยเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาอย่างชัดเจน ส่วนจิตลักษณะอีกสองด้านแม้ยังไม่มีการวิจัยใดกล่าวถึง แต่ก็พบผลตามที่คาดไว้ในบทที่ 2 ว่า ผู้มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง เพราะการศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมาก ทำให้พบปะกับบุคคลที่มีบทบาทและสถานภาพต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นผู้ที่ผ่านการศึกษาจำนวนมากก็ว่าก็ย่อมจะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนมากกว่า ซึ่งมีผลทำให้มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษามาเป็นเวลาน้อยกว่า และการที่พบว่าผู้มีการศึกษาสูงเป็นผู้มีความสันต์ทางภาษาไทยสูง มีสุขภาพจิตดี และมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงนี้เองที่ทำให้พบผลตามสมมติฐานที่ 2 ว่าผู้มีการศึกษาสูงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูงกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ ส่วนการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์นั้นพบความแปรปรวนเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวเช่นกัน แต่กลับพบว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำมีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์สูงกว่าผู้มีการศึกษาระดับสูง ซึ่งการที่พบผลเช่นนี้ก็อาจจะเป็นเพราะว่าพวกที่มีการศึกษาระดับต่ำคือจบ ป.6 นั้น ส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่กำลังเรียนต่อชั้น ม.1 ในหลักสูตรปกติ หรือกำลังเรียนชั้น ม.1 - ม.3 ในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ มีส่วนน้อยที่กำลังทำงาน ซึ่งแสดงว่าพวกมีการศึกษาระดับต่ำส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาทั้งนั้น ส่วนพวกที่มีการศึกษาระดับสูงคือจบ ม.6 นั้น ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างเป็นพวกที่กำลังทำงาน มีส่วนน้อยที่กำลังเรียน ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงอาจทำให้พบว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำมีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มากกว่าผู้มีการศึกษาระดับสูงได้

ส่วนการพิจารณาโดยมีระยะเวลาที่จบการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว พบว่าความสามารถในการร่วมรู้สึก และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์เป็นตัวแปรที่พอจะกล่าวได้ว่าแปรปรวนไปตามระยะเวลาที่จบการศึกษา เมื่อศึกษาในกลุ่มย่อยที่ละเอียดลงไป คือ พบว่าผู้จบการศึกษามานานมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษา ในกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และกลุ่มผู้ทำงานรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ แต่เมื่อพิจารณาโดยมีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์เป็นตัวแปรตาม พบว่าผู้ที่เพิ่งจบการศึกษามีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มากกว่าผู้ที่จบการศึกษามานาน จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรตามทั้งสองนี้มีความขัดกัน ซึ่งอาจแสดงว่าสามารถทดแทนกันได้ คือผู้ที่จบมานานมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่เพิ่งจบ แต่ผู้ที่เพิ่งจบมีการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มากกว่าผู้ที่จบมานาน และเนื่องจากตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้อาจมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม จึงทำให้ไม่พบว่าผู้ที่จบการศึกษามาเป็นระยะเวลานานต่างกัน จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันแต่ประการใด

เนื่องจากการวิจัยนี้วัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยใช้แบบวัด 2 แบบ คือ แบบปรนัยและแบบเคอะคี่ไพนิงอิชชูล์เทสต์ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็พบว่าแบบวัดทั้งสองนี้ให้ผลที่แตกต่างกัน แต่ก็เสริมกันในทุกด้านที่วิเคราะห์ข้อมูล เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบวัดทั้งสองปรากฏว่า ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดแบบปรนัยกับการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4, 5 และ 6 (ดีไอที 1 และดีไอที 2) แต่พบความสัมพันธ์กับการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 (ดีไอที 3) โดยมีค่าอาร์ - .10 เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าแบบวัดทั้งสองนี้อาจจะวัดคนละด้านในเรื่องเดียวกันก็ได้ ส่วนการที่ไม่พบว่าแบบวัดแบบปรนัยและการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4, 5 และ 6 มีความสัมพันธ์กัน อาจเป็นเพราะแบบวัดดีไอทีนั้นยากที่จะเข้าใจสำหรับคนไทย โดยเฉพาะข้อที่เป็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูง จึงทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว แต่พบเพียงข้อที่เป็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นต่ำ ๆ ซึ่งเข้าใจได้ง่ายกว่าว่ามีความสัมพันธ์ทางลบกับแบบวัดแบบปรนัยเท่านั้น

ข้อดีและข้อจำกัดในการทำวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการหลังจากการศึกษาศึกษาทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และได้พยายามวางแผนการวิจัยให้ถูกต้องตามแบบแผนการวิจัยที่สุด และได้พยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ผลการวิจัยสามารถตอบคำถามตามสมมติฐานได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยแต่ละเรื่องย่อมจะต้องมีข้อดีและข้อจำกัด ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ก็เช่นกัน สำหรับข้อดีในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ประการคือ

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ศึกษาตัวแปรทั้งประเภทจิตวิทยา สังคมวิทยา และการศึกษา ดังนั้นจึงทำให้ผลการวิจัยมีความกว้างขวาง และสามารถนำไปตอบคำถามเกี่ยวกับพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้เป็นอย่างดี
2. การวิจัยในครั้งนี้นำแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม 2 แบบคือแบบปรนัย และแบบดีไฟนิงอิช্যูเทสต์ ซึ่งแบบวัดชนิดหลังนี้มีการตรวจคะแนนอย่างละเอียดเป็นขั้นต่าง ๆ ของจริยธรรม จึงทำให้พบความแตกต่างของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคลต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะบางครั้งเราอาจไม่พบความแตกต่างของเหตุผลเชิงจริยธรรมเมื่อเราวัดจากแบบวัดชนิดหนึ่ง แต่เมื่อเราใช้แบบวัดอีกชนิดหนึ่ง หรือมีการคิดคะแนนที่ละเอียดลงไป เราอาจจะพบความแตกต่างในบุคคลเหล่านั้นได้
3. การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ละเอียด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลนอกเหนือจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ด้วย ซึ่งจะมีประโยชน์ในการนำไปใช้อธิบายผลที่เกี่ยวกับสมมติฐานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และยังเป็นข้อมูลเริ่มต้นในการทำวิจัยเรื่องอื่น ๆ ต่อไปอีกด้วย
4. การวิจัยนี้ศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีต่อพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งทำให้พบผลที่อาจจะมีคามสำคัญยิ่งทั้งในทางปฏิบัติและในทางการวิจัยเกี่ยวกับช่วงวิกฤตต่อไป

ส่วนข้อจำกัดของการวิจัยที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาตัวแปรหลายประเภท ดังนั้นแบบสอบถามที่ใช้ศึกษาจึงมีหลายฉบับ ผู้ตอบจึงต้องใช้เวลาานพอสมควรในการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นคำตอบที่ได้รับกลับมานั้น อาจมีบางส่วนที่ผู้ตอบอาจตอบด้วยความเร็วเพราะมีเวลาตอบจำกัด ซึ่งอาจมีผลทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ตรงกับความเป็นจริงได้บ้าง
2. การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบดีไฟนิงอิช્યูเทสต์ ของเรสต์ (Rest. 1974) ซึ่งแปลโดยสุพัชรศรี ชุมทรัพย์ (สุพัชรศรี ชุมทรัพย์ 2522) เป็นแบบวัดชนิดหนึ่ง ซึ่งก่อนจะนำมาใช้ ได้นำมาทดลองกับผู้ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน หลังจากนั้นได้ปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แต่เมื่อนำแบบวัดชนิดนี้มาหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการทางสถิติ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นค่อนข้างต่ำ ซึ่งความไม่คงที่ของแบบทดสอบนี้อาจทำให้เป็นข้อจำกัดของการวิจัยนี้ได้
3. ตัวแปรตามบางตัวมาจากแบบวัดเดียวกันเช่น เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2, 3 เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 และเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5, 6 จึงอาจมีลักษณะที่ขึ้นต่อกันได้ เช่นถ้าบุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5, 6 มากก็ย่อมเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2, 3 น้อย โดยอัตโนมัติ หรือกลับกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไปนี้ได้มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล และข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยนี้ ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดอันจะเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลต่อไป ดังที่สามารถเสนอแนะได้ดังนี้

1. ควรทำการปรับปรุงคุณภาพของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมให้มีความเชื่อมั่นสูง และหาแบบวัดที่แยกต่างหากในการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2, 3 และเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5, 6 เพื่อแก้ไขปัญหาคำตอบที่ขึ้นต่อกันของคำตอบ

2. ควรทำการศึกษาปรากฏการณ์เกี่ยวกับช่วงวิกฤต (critical period) ว่าเป็นจริงหรือไม่ในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยอาจทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาคนที่พัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมล่าช้าในช่วงอายุต่าง ๆ กัน และมีการวัดผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วย

3. ควรทำการศึกษาเพื่อศึกษาว่าจะมีสิ่งใดที่สามารถทดแทนการศึกษา เช่น การประกอบอาชีพ การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ การทัศนอาจร การช่วยพัฒนาชุมชน การเข้ากลุ่มการเมืองระดับตำบล ที่จะช่วยพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ โดยสามารถทดแทนในคนประเภทใดได้บ้างและมากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ

1. ในการวิจัยให้พบว่าบุคคลบางประเภทมีพัฒนาการทางจริยธรรมล่าช้า เช่น ผู้มีอายุมาก แต่เพิ่งจบการศึกษาระดับต่ำ จึงควรทำการศึกษาพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในบุคคลประเภทนี้เป็นพิเศษ

2. ในการวิจัยพบว่าพวกที่เข้ามาเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ อาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าที่ควรเป็นตามปกติ ดังนั้นเพื่อให้หลักสูตรนี้มีความสมบูรณ์ขึ้น จึงควรเพิ่มการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ด้วย ถ้าหลักสูตรมีอยู่แล้วก็ควรจะมีปฏิบัติในเชิงการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยเร่งการพัฒนาให้บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมเข้าสู่ระดับที่ตรงกับอายุให้มากที่สุด

3. การวิจัยนี้แสดงให้เห็นผลการจัดการศึกษาในหลักสูตรปกติ ว่าสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลให้สูงได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการรับการศึกษาในหลักสูตรปกติให้มาก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ พราวศรี ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
การคิดแบบเอกลัษณ์ การคิดแบบอเนกัษณ์ และการสร้างมโนภาพ ปริญญาโท กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2516, 137 หน้า
- โกศล มีคุณ การวิจัยเชิงทดลองฝึกรวมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการ
สวมบทบาท ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปริญญาโท กศ.ค. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 385 หน้า
- จินตนา บิลมาศ และคนอื่น ๆ คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน สถาบันพัฒนาข้าราชการ
พลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2529
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ หลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงพิมพ์การศาสนา
2524, 196 หน้า
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 2524, 118 หน้า
- _____ ปัจจัยทางจิตสังคมกับความสัหัดภาษาไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 23
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521,
175 หน้า
- _____ ตำราจิตวิทยาการพัฒนาจริยธรรม สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 76 หน้า
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก จริยธรรมของเยาวชนไทย
รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2520, 339 หน้า
- _____ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสัษภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524,
297 หน้า

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินธ์ ชูชม และงามตา วณิชานนท์ ปัจจัยทางจิตวิทยา-
นิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 32

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528,
291 หน้า

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินธ์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์ การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชน
ของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2529, 380 หน้า

ดวงเดือน ศาสตราจารย์ การศึกษาเปรียบเทียบเด็กไทยเชื้อชาติไทยกับเด็กไทยเชื้อชาติจีน
เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจในการอ่าน การรับรู้ทางสายตา และแบบการคิด
ให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์ของเพียเจต์ ในระดับชั้น ป.1 - ป.5 ปรินูยานิพนธ์ กศ.ม.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 156 หน้า

อิทธิพลของชุมชนที่มีต่อพัฒนาการทางสติปัญญาด้านเหตุผลและความสามารถในการ
การเข้าใจบุคคลอื่น สรุปร้อยงานวิจัย 2522, 23 หน้า อักษรสาเนา

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน
ในกรุงเทพมหานคร ปรินูยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2522, 256 หน้า

บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพสมองด้านการ
คิดแบบอเนกนัยทางภาษา ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปรินูยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร 2517, 112 หน้า

บังอร พุ่มสะอาด การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพสมองด้านการคิดแบบ
อเนกนัยทางภาษา ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรินูยานิพนธ์ กศ.ม.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 71 หน้า

บุญชร แก้วส่อง การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและ
ชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดแตกต่างกัน ปรินูยานิพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 90 หน้า

- ประเทือง คล้ายสุวรรณ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุพรรณบุรี ปรินญาณินท์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2513, 123 หน้า
- ปราณี สุทธิพงศ์ การศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพพื้นฐานทางสมอง ด้านภาษาและตัวเลขของ
นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2510
ในภาคเรียน 1 ปรินญาณินท์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511,
108 หน้า
- ปวย อึ้งภากรณ์, ดร. บรรยายทางวิชาการเรื่องการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ระหว่าง 15 กรกฎาคม - 10 สิงหาคม 2508
- ไพบูลย์ จันทยศ "การศึกษากาววิจัยแห่งชาติศีลธรรมเสื่อม" ประชาศึกษา
2 : 15 - 17 พฤศจิกายน 2526
- มาลีนี้ นิมเสมอ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และ
คณิตศาสตร์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตอำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ปรินญาณินท์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 129 หน้า
- รัตนา ศิริพานิช ความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นประถม
ปีที่ 2 ที่พูดภาษาไทยกลางในจังหวัดพระนคร และภาษามลายูในจังหวัดปัตตานี
ปรินญาณินท์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2507, 138 หน้า
- รหัน แดงจวง "สมรรถภาพของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4"
วารสารการศึกษานอกโรงเรียน 122 : 14 - 20 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2527
- ราชวรณีย์, พระ "ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันและแนวทางในการแก้ไข" ปรัชญาการ
ศึกษาและปรัชญาการศึกษาของไทย 66 - 77 ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ บรรณาธิการ
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2523
- วดี ออมสิน พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 86 หน้า
- วรวิทย์ วสันตรากร การศึกษาของไทย มิตรสยาม 2516, 393 หน้า

วิทยากร เชียงกุล "ครูควรมีบทบาทพัฒนาชาติกว่านี้เพียงไร" มติชน 11 มกราคม 2526

วิรัช จาปนอม เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์และศึกษาเหตุผลเชิง

จริยธรรมของนักเรียนระดับอายุ 13 และ 15 ปี ในกรุงเทพมหานครและชนบท

ปริญญาทิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 73 หน้า

วิเชียร ทองบุษ เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิง

จริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน ปริญญาทิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 119 หน้า

วิเชียร รักการ การวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาชีวศึกษา ศึกษาเฉพาะ

กรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2522, 139 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 โรงพิมพ์คุรุสภา

2507, 1133 หน้า

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 โรงพิมพ์ในเค็ดโปรดักชั่น

2520, 20 หน้า

สกล เทียงแท้ ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกกระกับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็ก

ประถมปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน ปริญญาทิพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 220 หน้า

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ สมรรถภาพสมองที่ส่งผลต่อความสามารถในการเขียนเรียงความ

ปริญญาทิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511, 114 หน้า

สุพรรณศรี ชุมทรัพย์ พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 109 หน้า

อินทร์ ศรีคุณ การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางการฟัง การอ่าน การเขียนสะกดคำ

และการแต่งความของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษา

6 แห่งในจังหวัดนครราชสีมา ปริญญาทิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

2507, 175 หน้า

อุทัย แก้วขาว ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความคิดรวบยอด และการอ่านของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปริญญาโท ภา.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515,
 109 หน้า

- Adams, G.R., Schvaneveldt, J.D., & Jenson, G.O. "Sex, age, and perceived competency as correlates of empathic ability in adolescence," Adolescence. 14(56), 811 - 818 : 1979.
- Batt, H.W. Thai Conceptions of justice on Kohlberg's moral development scale. Unpublished manuscript, State University of New York at Albany, 1975.
- Bandura, A. "Influence of models' reinforcement contingencies on the acquisition of imitative responses," Journal of Personality and Social Psychology. 1, 589 - 595 : 1965.
- Block, V.L. "Conflicts of adolescents with their mother," Journal of Abnormal and Social Psychology. 25, 392 - 397 : 1961.
- Bronson, G.W. "Identity diffusion in late adolescence," Journal of Abnormal and Social Psychology. 59 : 414 - 417, 1959.
- Brustein, B.N. "A Comparison of moral judgment and ego development in high school seniors," Dissertation Abstracts International. 44, 3951 - B : 1984.
- Bryan, J.H. & London, P. "Altruistic behavior by children," Psychological Bulletin. 73, 200 - 211 : 1970.
- Cauble, M.A. "Formal operation, ego identity, and principled morality: Are they related ?," Developmental Psychology. 12, 4 : 363 - 364, 1976.
- Coder, R. "Moral judgment in adults," Unpublished doctoral dissertation. University of Minnesota, 1975.
- Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd. ed., New York. Haper and Row, 1970. 572 p.
- Crowder, J.W., "The Defining Issues Test and Correlates of moral judgment," Unpublished master's Thesis. University of Maryland, 1976.
- Deardorff, Finch, Kendall, Lira and Indrisono. "Empathy and socialization in repeat offenders, first offenders, and normals," Journal of Counseling Psychology. 22, 453 - 455 : 1977.

- Dignan, M.H. "Ego identity and maternal identification," Journal of Personality and Social Psychology. 1, 476 - 483 : 1965.
- Dortzbach, J.R. "Moral judgment and perceived locus of control : a cross - sectional development study of adults, age 25 - 74," Unpublished doctoral dissertation. University of Oregon. 1975.
- Edward, De Vos. "Socioeconomic influences on moral reasoning a structural developmental perspective," (1983) Dissertation Abstracts International. 44(11), 3551 - B : 1984.
- Fisenberg - Berg N. & Lennon, R. "Altruism and the assessment of empathy in the preschool year," Child Development. 51, 552 - 557 : 1980.
- Erikson, E.H. Identity and life cycle," Psychological Issues. 1 : 88 - 94. 1959.
- Gendreau, P., Burke, D., & Grant, B.A. "A second evaluation of the Rideau inmate volunteer program," Canadian Journal of Criminology. 22, 66 - 77 : 1980.
- Greif, E.B., & Hogan, R. "The theory and measurement of empathy," Journal of Counseling Psychology. 20 : 280 - 284, 1973.
- Gruen, W. "Rejection of False information about one's self as an indication of ego identity," Journal of Consultant Psychology. 24 : 231 - 233, 1960.
- Haan, N., Smith, B., & Block, J. "Moral reasoning of young adults," Journal of Personality and Social Psychology. 10 : 183 - 201, 1969.
- Hofman, M.L. "Empathy, Role - Taking, Guilt, and Development of Altruistic Motives," in Lickona T. (ed.) Moral Development and Behavior, Theory, Research, and Social Issues. p.124 - 143. Holt, Rinehart and Winston, 1976.
- Hoffman, M.L. "Sex differences in empathy and related behaviors," Psychological Bulletin. 84, 712 - 722 : 1977.
- Hoffman, M.L., & Levine, L.E. "Early sex differences in empathy," Developmental Psychology. 12(6), 557 - 558 : 1976.
- Hogan, R. "Moral conduct and moral character : A Psychological perspective," Psychological Bulletin. 79, 217 - 232, 1973.
- Holstein, C.B. "Irreversible, stepwise sequence in the development of moral judgment : a longitudinal study of males and females," Child Development. 47 : 51 - 61, 1976.

- Howard, L. "Identity conflicts in adolescent girl," Smith College's Studies in Social Work. 31 : 1 - 21, 1960.
- Howard, S. M., Kubis, J. F. "Ego identity and some aspects of personal adjustment," Journal of Psychology. 58 : 459 - 466, 1964.
- Kay, W. Moral education. London, George Allen & Unwin Ltd., 1975
- Kohlberg, L. "Development of moral character and moral ideology," in M. L. Hoffman & L. W. Hoffman (eds.) Review of child development research. Vol. 1, Hartford, Connecticut : Connecticut Printers, Inc., 1964. pp. 383 - 432.
- _____. "Moral stages and moralization : the cognitive developmental approach," in Likona (ed.) Moral development and behavior : theory, research, and social issues. New York : Holt, Rinehart and Winson, 1976. pp. 31 - 53.
- _____. "Stage and sequence : The cognitive - development approach to socialization," in D. A. Goslin (ed.) Handbook of Socialization theory and research. Chicago : Rand McNally and Company, 1969. pp. 347 - 480.
- Kohlberg, L. & Gilligan, C. F. "The adolescent as philosopher : The discovery of the self in a postconventional world," Dacdalus. 100 : 1051 - 1086, 1971.
- Krebs, D. L. "Altruism : An examination of the concept and a review of the literature," Psychological Bulletin. 73, 258 - 303 : 1970.
- Kurtines, & Hogan, R. "Sources of conformity in unspecialized college student," Journal of Abnormal Psychology. 80, 49 - 51, 1972.
- Marcia, J. E. "Ego identity status : relationship to change in self - esteem, general maladjustment, and authoritarianism," Journal of Personality. 35 : 118 - 134, 1967.
- Mehrabian, A. & Epstein, N. "A measure of emotional empathy," Journal of Personality. 40(4), 525 - 543 : 1972.
- Miller, S. M. "Interrelationships among dependency, empathy, and sharing," Motivation and Emotion. 3, 183 - 199 : 1979.
- Piaget, J. The moral judgment of the child. London : Harcourt, Brace, 1932.

- The Moral Judgment of the Child. Tran. by Marjorie Cabian. Glencoe. Illinois, Free Press, 1948. 418 p.
- Podd, M. H. "Ego identity status and morality : the relationship between two developmental construct," Developmental Psychology. 6, 3, 497 - 507 : 1972.
- Poulos, R. W. & Liebert, R. M. "Influence of modeling, exhortive verbalization, and surveillance on children's sharing," Development Psychology. 6, 402 - 408 : 1972.
- Psychology Today : A Introduction. 2 nd. ed., Del Mar, California, CRM Book, 1972. 149 p.
- Raffa, J. B. "Television : the newest moral educator ?," Phi Delta Kappan. 65(3), 214 - 215 : 1983.
- Rasmussen, J. E. "An experimental approach to the concept of ego identity as related to character disorders," Unpublished Dotoral Dissertation. American University, Washington, D. C. 1961.
- Rest, J. R. Developmental in judging moral issues - a summary of research using the Defining Issues Test. (Tech. Rep. 3). Minneapolis : Minnesota Moral Research Projects, 1977.
- "Longitudinal study of the Defining Issues Test : a strategy for analyzing development change," Developmental Psychology. 11 : 738 - 748, 1975.
- Rest, J. R., Cooper, D., Coder, R., Masang, J., & Anderson, D. "Judging the important issues in moral dilemmas - an objective test of development," Developmental Psychology. 10 : 491 - 501, 1974.
- Rogers, E. M. Modernization Among Peasants. Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1969. 429 p.
- Sagi, A., & Hoffman, M. L. "Empathic distress in the newborn," Developmental Psychology. 12(2), 175 - 176 : 1976.
- Sawin, D. B. "Assessing empathy in children : A search for an elusive Construct," Paper presented at the meeting of Society for Research Child Development. San Francisco, April : 1979.
- Simpson, E. L. "A holistic approach to moral development and behavior," in Lickona, T. (ed.) Moral development and Behavior. New York : Holt, Rinehart, and Winston. 1976. pp. 159 - 170.

- Snarey, John R. "Cross - Culture universality of social - moral development : a critical review of Kohlbergian research, " Psychological Bulletin. 2 : 202 - 232, 1985.
- Sullivan, E.V., McCullough, G., & Stager, M. "A development study of the relationship between conceptual, ego, and moral development, " Child Development. 41 : 399 - 411, 1970
- Thompson, S.M. St. G. "Modification in identity : A study of the socialization process during a sister formation program, " Unpublished Doctoral dissertation. Univ. of Chicago, 1963. or cited in Howard & Kubis, 1964.
- Tomlinson - Keasey, G. & Keasey, C.B. "The mediating role of Cognitive development in moral Judgment, " Child Development. 45 : 291 - 298, 1974.
- Wright, D. The psychology of moral behavior. Middlesex, England, Penguin Books Ltd., 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบวัดและแบบสอบถาม

คำชี้แจงเกี่ยวกับการสอบถาม

เรียน นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ข้าพเจ้า นางสาวศิริพร แยมณีล เป็นนิสิตปริญญาโท สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
 ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่องความ
 สัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุและการศึกษาของคนไทย
 ในการศึกษาให้ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของคนไทยในการตอบแบบสอบถาม
 โปรดอ่านแบบสอบถามแต่ละข้ออย่างระมัดระวัง ผู้ตอบแต่ละท่านอาจตอบคำถามได้แตกต่างกัน
 ไป แล้วแต่ความคิดเห็นและประสบการณ์ของแต่ละคน ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด จึงขอให้ตอบตรง
 กับความเป็นจริงที่สุด กรุณาระมัดระวังตอบให้ครบถ้วนด้วย มิฉะนั้นข้อมูลของท่านจะใช้
 ไม่ได้เลย

ขอขอบคุณอย่างสูง

ศิริพร แยมณีล

แบบวัดการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

คำแนะนำในการตอบ ให้อ่านประโยคนำให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับลักษณะของท่านมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่มีคำบรรยายจากจริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย เพียงแห่งเดียว

ต่อข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ

1. ข้าพเจ้ามักจะอ่านหนังสือที่ให้ความรู้โดยเสนอในรูปของความบันเทิง เช่น การ์ตูน-ประวัติศาสตร์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ข้าพเจ้าไม่สนใจติดตามอ่านหนังสือพิมพ์ ในส่วนที่ทำให้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศไทย และของโลก

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. ข้าพเจ้าอ่านหนังสือชีวประวัติบุคคลที่สำคัญของประเทศหรือของโลกจากวงอาชีพต่าง ๆ ที่แสดงถึงความมานะบากบั่นของบุคคลผู้นั้นอยู่เสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้าแอบอ่าน หรือดูหนังสือที่มีภาพหรือเรื่องลามก หยาดกาย อนาจารเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. ข้าพเจ้ามักเลือกอ่านเรื่องที่ทำให้ความเพลิดเพลินในหน้าหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ อาทิเช่น คอลัมน์ข่าวสังคมชุมชน, นวนิยายเรื่องยาว, ตอบปัญหา รัก หายดวงชะตา ฯลฯ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ข้าพเจ้าชอบอ่านข่าวประเภทตีหัวหมาค่าแม่แจ็ก ที่ทำให้สนุกและถึงใจเวลาอ่าน อันได้แก่ข่าวชาวบ้าน ใครเป็นผู้กับใคร ข่าวการข่มขืน ฯลฯ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ข้าพเจ้าไม่เคยติดตามความเคลื่อนไหวของสังคมดาราดาราพยนตร์ นักร้อง นักดนตรีจากหนังสือต่าง ๆ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ข้าพเจ้าอ่านเรื่องตลกขบขัน เบาสมอง เสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ข้าพเจ้าเลือกอ่านหนังสือประเภทสารคดีน่ารู้ต่าง ๆ เสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องซูสาว หรือพฤติกรรมทางเพศบ่อย ๆ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ข้าพเจ้าชอบชมภาพยนตร์ชีวิตในครอบครัวที่ผู้ใหญ่และเด็กมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ชีวิตครอบครัวอบอุ่นและมีความสุข เช่น ชุด "ชีวิตต้องสู้"

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ข้าพเจ้าชอบชมภาพยนตร์จีนที่เน้นความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา และ ครูอาจารย์ เป็นประจำ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. ข้าพเจ้าไม่เคยสนใจติดตามชมรายการข่าวและสารคดี

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. ข้าพเจ้าชอบชมภาพยนตร์สืบสวนที่ใช้สติปัญญาและไหวพริบมาก เพื่อเอาตัวผู้ทำผิดจริง ๆ มาลงโทษ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15. ข้าพเจ้าไม่เคยติดตามชมรายการที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น รายการ "ดร. อุทิศ และดนตรีไทย" รายการ "สยามปริทัศน์" และภาพยนตร์หรือละครอิงประวัติศาสตร์

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. ข้าพเจ้าชมภาพยนตร์จีนประเภทที่มีจุดเด่นเกี่ยวกับการตามล้างแค้น และความอาฆาตพยาบาท เป็นต้น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

18. ข้าพเจ้าไม่ชอบภาพยนตร์บู๊ตึ้ง เค๊อค หังไทย จีน ญี่ปุ่น และฝรั่ง

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

19. ข้าพเจ้าชอบชมรายการต่าง ๆ สำหรับเด็ก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

20. ข้าพเจ้าชอบชมภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ อภินิหาร และภาพยนตร์เกี่ยวกับผี ๆ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบ เกอะดีไฟนิ่งอิซูส์เทสต์

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามฉบับนี้มุ่งวัดเพื่อทำความเข้าใจวิธีการคิดของบุคคลเกี่ยวกับปัญหาสังคม แต่ละบุคคลจะมีความคิดต่างกันในเรื่อง "ความถูกต้อง" และ "ความไม่ถูกต้อง" ของปัญหาต่าง ๆ รวม 4 ปัญหา คำตอบทุกข้อไม่มีข้อใดผิดหรือถูก เป็นแต่เพียงการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหานั้น ฉะนั้นจงตอบปัญหาที่ท่านคิดว่าเหมาะสมและดีที่สุด โดยใช้วิธีประเมินค่า และจัดอันดับความสำคัญ คำตอบของท่านจะถือว่าเป็นความลับ

เรื่องที่จะให้อ่านเป็นเรื่องแรกนี้คือ เรื่องที่เป็นตัวอย่าง

คนยัดจะซื้อรถ เขาแต่งงานและมีลูกเล็ก ๆ 2 คน แต่เนื่องจากเขามีรายได้ปานกลางจึงสามารถซื้อรถไว้ใช้ในครอบครัวได้เพียงคันเดียว ซึ่งจะต้องใช้ขับไปทำงานทำธุระอื่น ๆ และขับไปเที่ยวในวันหยุดพักผ่อนด้วย คนยัดรู้ว่าการตัดสินใจจะซื้อรถอะไรนั้นจะต้องคำนึงถึงปัญหาต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งจะมีตัวอย่างอยู่ในหน้าต่อไป

ถ้าคุณเป็นคนยัด คุณจะพิจารณาให้ความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ว่าข้อใดมีความสำคัญมากหรือน้อยเพียงใด ต่อการตัดสินใจของคุณ

ดูคำถามหน้าต่อไป

ตัวอย่างคำถาม

คำสั่งตอนที่ 1

ให้วางทางซ้ายมือจะเป็นที่ ๆ ให้ประเมินค่าความสำคัญหลังจากพิจารณาแต่ละข้อความแล้วว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจมากน้อยเพียงใด

สำคัญที่สุด	สำคัญมาก	สำคัญพอควร	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ
				✓
✓				
			✓	
				✓
✓				
				✓

1. อยู่ขายรถอยู่ใกล้บ้านคนวัย (ตัวอย่างข้อนี้ขีดช่อง "ไม่สำคัญ" แสดงว่าข้อความนี้ไม่สำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ตอบ)
2. การซื้อรถใช้แล้วจะประหยัดกว่าซื้อรถใหม่หรือไม่ เมื่อใช้ไปนาน ๆ (การขีดในช่องแรก แสดงว่าข้อนี้มีความสำคัญต่อการตัดสินใจมากที่สุด)
3. สีรถควรเป็นสีเขียวซึ่งเป็นสีที่ฉันชอบ
4. มีความจุไม่ต่ำกว่า 200 ลูกบาศก์นิ้ว (ถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจความหมายคำว่า "ความจุลูกบาศก์นิ้ว" ขีด ✓ ในช่องไม่สำคัญ)
5. ควรเป็นรถที่มีเนื้อที่กว้างจะดีกว่ารถขนาดเล็กหรือไม่
6. หน้ารถควรมีลักษณะเป็นพิเศษ (ถ้ามีคำตอบที่ผู้ตอบรู้สึกว่าไม่มีความหมายให้ขีด ✓ ในช่องไม่สำคัญ ถึงตัวอย่างข้อนี้)

คำสั่งตอนที่ 2

นำข้อความจากตอนที่ 1 มาจัดอันดับความสำคัญ 4 อันดับโดยใส่หมายเลขหน้าข้อโปรดสังเกตว่าข้อที่สำคัญที่สุดจะต้องมาจากข้อที่เราทำเครื่องหมายไว้ทางซ้ายมือ ซึ่งตรง

กับข้อ 2 และข้อ 5 ในการตัดสินใจว่าข้อใดสำคัญที่สุดควรอ่านข้อ 2 และข้อ 5 ใหม่
อีกครั้ง แล้วจึงเลือกข้อที่สำคัญที่สุดอีกข้อก็มีความสำคัญรองลงมาเป็นอันดับที่ 2 เป็นต้น
ทำแบบเดียวกันนี้จนครบอันดับความสำคัญ

สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1	<u>5</u>
สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 2	<u>2</u>
สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 3	<u>3</u>
สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 4	<u>1</u>

นายหาญกับยา

ณ จังหวัดเชียงราย หญิงคนหนึ่งกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง หมอแนะนำว่ามียา
ชนิดหนึ่งซึ่งค้นพบโดยเภสัชกร จังหวัดเดียวกัน จะช่วยชีวิตเธอไว้ได้ แต่การทำยานี้ต้อง
ลงทุนแพงมาก และเภสัชกรคนนั้นก็ยังคิดเอากำไรเป็น 10 เท่าตัว คือ ลงทุนสี่พัน
(4,000) บาท แต่ขายถึงสี่หมื่น (40,000) บาท นายหาญผู้เป็นสามีของผู้ป่วยพยายาม
ขอยืมเงินจากคนรู้จักได้มาเพียงสองหมื่น (20,000) บาท ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของราคายาที่จะ
ต้องใช้ จึงไปต่อรองกับเภสัชกรให้ลดราคา หรือขอผลิตไปจ่ายจนครบภายหลัง โดยขอ
ร้องให้เห็นแก่ภรรยาที่กำลังจะตาย แต่เภสัชกรไม่ยอม เขาบอกว่า "ไม่ได้หรอก ผมค้นพบ
ยานี้และกำลังจะร่ำรวยโดยการขายยานี้" นายหาญสิ้นความหวัง จึงคิดจะหาทางขโมยยา
จากร้านเภสัชกรเพื่อช่วยชีวิตภรรยา

ท่านเห็นว่านายหาญควรขโมยยาหรือไม่ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- _____ ควรขโมยยา
_____ ตัดสินใจไม่ได้
_____ ไม่ควรขโมยยา

ตอน ข. จากคำถามข้างบน ให้เลือกข้อที่สำคัญที่สุดมา 4 ข้อ

สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 2 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 3 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 4 คือข้อ _____

นักโทษหญิง

ชายคนหนึ่งถูกพิพากษาให้จำคุกเป็นเวลา 10 ปี หลังจากเวลาผ่านไป 1 ปี เขาได้หลบหนีไปจากคุกโดยย้ายไปตั้งหลักฐานอยู่ในจังหวัดชายแดนเล็ก ๆ จังหวัดหนึ่ง และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นทิม เขาทำงานอย่างหนักเป็นเวลาถึง 8 ปีเต็ม จนกระทั่งเขาเก็บเงินได้เพียงพอที่จะดำเนินกิจการธุรกิจของเขาเอง เขามีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า คนงานก็ได้รับค่าจ้างสูงมาก นอกจากนี้เขายังบริจาคกำไรส่วนตัวของเขาให้กับการกุศล อยู่มาวันหนึ่งนางจันทร์ เพื่อนบ้านเก่าจำได้ว่าเขานี้ออกจากคุกเมื่อ 8 ปีที่แล้ว และตำรวกกำลังต้องการตัวเขา

ควรหรือไม่ที่นางจันทร์จะรายงานเรื่องของนายทิมให้ตำรวจทราบ และจับตัวนายทิมส่งเข้าคุก

(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

_____ ควรรายงาน

_____ ยังตัดสินใจไม่ได้

_____ ไม่ควรรายงาน

ตอน ข. จากคำถามข้างบนนี้ ให้เลือกข้อที่สำคัญที่สุด 4 ข้อ

สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 2 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 3 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 4 คือข้อ _____

เรื่องของการจ้าง

นายดำรงเป็นเจ้าของและผู้จัดการปั้มน้ำมันแห่งหนึ่ง มีความต้องการที่จะจ้าง นายช่างชำนาญงานสักคนหนึ่ง เพื่อมาช่วยงานเขา แต่นายช่างก็ ๆ ก็หาได้ยากยิ่ง บุคคลเพียงคนเดียวที่เขาพบคือนายช่าง แต่นายช่างเป็นคนจีน ตัวนายดำรงเองนั้นไม่ได้รังเกียจคนจีนเลย แต่เขาเกรงว่าถ้าจ้างนายช่างแล้ว ลูกค้าส่วนใหญ่ที่ไม่ชอบคนจีนจะย้ายไปใช้บริการที่อื่น ถ้าเขารับนายช่างเข้าทำงานในปั้มน้ำมันของเขา

เมื่อนายช่างถามนายดำรงว่าจะรับเขาเข้าทำงานหรือไม่ นายดำรงตอบว่า เขาได้จ้างคนอื่นเรียบร้อยแล้ว แม้ว่าความจริงเขาจะไม่ได้จ้างใครเลย เพราะว่าไม่สามารถหานายช่างที่มีฝีมือดีเหมือนนายช่างได้

นายดำรงควรจะทำอย่างไร

(เลือกคำตอบเพียงข้อเดียว)

_____ ควรจ้างนายช่าง

_____ ยังตัดสินใจไม่ได้

_____ ไม่ควรจ้างนายช่าง

นายคำรง

ตอน ก. คำถามแต่ละข้อต่อไปนี้สำคัญมากน้อยเพียงไรในการตัดสินใจของท่านต่อปัญหาข้างต้น
กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางซ้ายมือของแต่ละคำถามว่าสำคัญมากน้อยเพียงไร

สำคัญที่สุด	สำคัญมาก	สำคัญพอควร	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	โปรดอย่าลืมว่า คำถามเหล่านี้เป็นเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจของท่านเท่านั้นไม่ได้ต้องการคำตอบจากคำถามเหล่านี้
					1. เจ้าของกิจการมีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับธุรกิจของเขาหรือไม่
					2. กฎหมายระบุว่าห้ามว่าจ้างคนที่มีเชื้อชาติอื่นหรือไม่
					3. นายคำรงเองมีอคติต่อคนจีนหรือไม่
					4. กิจการของนายคำรงจะเจริญเนื่องจากมีนายช่างผู้ชำนาญงานหรือจากการเอาใจลูกค้า
					5. การให้ความสำคัญที่ผลงานของบุคคลมากกว่าเชื้อชาติของเขา ย่อมช่วยให้สังคมเจริญ
					6. ควรไหมที่จะให้คนมีเงินและมีอำนาจ ที่ชอบเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และชอบถูกแบ่งชนชั้น อยู่ในสังคมอีกต่อไป
					7. ประชาชนในสังคมของนายคำรงส่วนใหญ่มีความรู้สึกเหมือนลูกค้าของเขาหรือส่วนใหญ่ไม่มีความรู้สึกออกอย่างนั้น
					8. การไม่จ้างบุคคลที่มีความสามารถอย่างนายช่างนั้นจะเป็นการสูญเสียเปล่าต่อสังคมหรือไม่
					9. การตัดสินใจว่าจะรับนายช่างเข้าทำงานหรือไม่นั้น ควรขึ้นอยู่กับพิจารณาอย่างรอบคอบของตัวนายคำรงเอง
					10. ควรไหมที่นายคำรงจะทำใจแข็งปฏิเสธนายช่างทั้ง ๆ ที่รู้ว่างานนี้มีความหมายต่อนายช่าง
					11. ความเชื่อทางศาสนาพุทธข้อที่ให้เมตตากรณผู้อื่นนั้น สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้ในการนี้หรือไม่
					12. ถ้าคนมาขอความช่วยเหลือจากท่าน ท่านจะช่วยเหลือเขาโดยไม่หวังว่าจะได้รับสิ่งตอบแทนหรือไม่

ตอน ข. จากคำถามข้างบนนี้ ให้เลือกข้อที่สำคัญที่สุด 4 ข้อ

สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 2 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 3 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 4 คือข้อ _____

ทางเลือกของหมอ

สุภาพสตรีคนหนึ่งกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง ซึ่งไม่รักษาให้หายได้และเธอจะมีชีวิตอยู่อีก 6 เดือนเท่านั้น เธอเจ็บปวดทรมานมากอ่อนเปลี้ยไปหมดได้รับการบรรเทาอาการปวดด้วยยาระงับปวดประเภทมอร์ฟีนซึ่งยาประเภทนี้จะอันตรายต่อชีวิตผู้ป่วยด้วย หากต้องมีการให้ยาไปเรื่อย ๆ เธอมีอาการเบื่อและแสดงอาการใกล้เสียชีวิต เนื่องจากความเจ็บปวด เมื่อยามที่เธอบรรเทาอาการเจ็บปวดลงเธอได้ขอร้องหมอให้เพิ่มปริมาณของมอร์ฟีนขึ้นอีกเพื่อจะได้ตายไปจากความทรมาน เธอลำว่า เธอไม่สามารถทนทานต่อความเจ็บปวดนั้นได้ และถึงอย่างไรในเวลาอีก 2 - 3 เดือนข้างหน้า เธอก็ต้องตายด้วยโรคมะเร็งอยู่แล้ว

หมอควรจะทำอย่างไร

(เลือกคำตอบเพียงข้อเดียว)

_____ ไม่ควรให้ยาเกินขนาด

_____ ยังตัดสินใจไม่ได้

_____ ควรจะให้มอร์ฟีนแก่สุภาพสตรีผู้นั้นเกินขนาดเพื่อจะได้ทำให้เธอตายไป

ตอน ข. จากคำถามข้างบนนี้ ให้เลือกข้อที่สำคัญที่สุดมา 4 ข้อ

สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 2 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 3 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 4 คือข้อ _____

แบบวัดความสามารถในการร่วมรู้สึก

คำแนะนำในการตอบ โปรดขีดเครื่องหมาย (✓) บนคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียง 1 แห่งจากที่ให้ไว้ 6 คำตอบ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. คนอาจร้องไห้เพราะมีความสุขได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

2. ฉันคิดว่าเป็นเรื่องตลกมากที่บางคนร้องไห้ ขณะดูภาพยนตร์ที่แสดงบทเศร้าหรืออ่านนวนิยายเศร้า

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

3. เพลงบางเพลงทำให้ฉันเศร้าและอยากร้องไห้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

4. ฉันคิดว่าการกรีดร้อง เมื่อดีใจหรือเสียใจอย่างสุดซึ้ง เป็นการกระทำที่ไร้มารยาท

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

5. การคบคนหลาย ๆ ลักษณะ จะทำให้เราเป็นคนมองโลกได้กว้าง และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

6. คนที่ทำผิดกฎเกณฑ์ของสังคม ควรต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

7. แม้ฉันไม่ทราบว่าเขาจิงหัวเราะ ฉันก็หัวเราะไปด้วย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

8. ฉันคิดว่าคนที่ปฏิบัติกับสุนัขหรือแมวราวว่ามันมีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ เป็นคนสติไม่ดี

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

9. ขณะที่เพื่อนกำลังเปิดกล่องของขวัญ ฉันรู้สึกตื่นเต้นไปกับเขาด้วย แม้ว่าฉันจะไม่ได้เป็นเจ้าของเองก็ตาม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

10. เป็นเรื่องยากสำหรับฉัน ที่จะเข้าใจความเศร้าโศกของคนอื่น

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

แบบวัดสุขภาพจิต

คำแนะนำในการตอบให้อ่านประโยคนำให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับลักษณะของท่านมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (✓) ลงบนเส้นที่มีคำบรรยายจากไม่จริงเลย จริงบ้างเล็กน้อย จริงไม่ถึงครึ่ง จริงเกินครึ่ง จริง จริงที่สุด เพียงแห่งเดียว ต่อข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ

1. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเป็นคนตื่นตัวง่าย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

2. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณสนใจอะไรไม่ได้นาน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

3. เวลาทำงานถ้าใครมาส่งเสียงดังข้าง ๆ ข้าพเจ้าจะทำต่อไปไม่ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

4. ข้าพเจ้ามีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

5. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจถ้าจะต้องตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

6. ถ้ามีคนมาขัดใจหรือยั่วเพียงเล็กน้อย ข้าพเจ้าจะโกรธเอาง่าย ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

7. ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลใจว่าคุณพ่อ คุณแม่อาจจะไม่รัก

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

8. เมื่อครูถามคำถามในห้องเรียน ถึงจะตอบได้ก็ไม่กล้าตอบ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

9. ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวโดยไม่รู้ว่ากลัวอะไรอยู่บ่อย ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

10. ข้าพเจ้าบังคับตนเองไม่ค่อยได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

11. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนตกใจง่าย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

12. เวลาที่ใจข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมาก และเวลาเสียใจก็รู้สึกเสียใจมาก

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

13. ข้าพเจ้าไม่ค่อยกล้าทำความรู้จักกับคนซึ่งไม่เคยรู้จักมาก่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

14. ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดเล่นเลย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

15. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะทำอะไรผิดอยู่เสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

16. ข้าพเจ้ารู้สึกหวาดกลัวอยู่เสมอว่าคุณพ่อ คุณแม่ หรือครูจะลงโทษ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

17. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองเป็นคนไม่ดีเลย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

18. เมื่อเข้าเรียนตอนกลางคืน ข้าพเจ้ามักนอนไม่ค่อยหลับ เพราะคิดอะไรต่าง ๆ นานา

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

19. บางเวลาข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดอยากจะตะโกนออกไปดัง ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	จริงไม่ถึงครึ่ง	จริงเกินครึ่ง	จริง	จริงที่สุด

20. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็น ๑ ไม่ใคร่อยากจะเล่นกับข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าเล่นผิดกติกา บ่อย ๑

ไม่จริงเลย

จริงบ้างเล็กน้อย

จริงไม่ถึงครึ่ง

จริงเกินครึ่ง

จริง

จริงที่สุด

แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย

คำแนะนำในการตอบ คำถามตอน 1 นี้เป็นเรื่องสั้น ๆ ของบุคคลต่าง ๆ ให้ท่านอ่านซ้ำ ๆ บุคคลในเรื่องจะเลือกกระทำอย่างหนึ่ง ให้ท่านหยุดคิดถึงเหตุผล ว่าถ้าท่านเป็นคน ๆ นั้น ท่านจะกระทำเช่นนั้นเพราะเหตุผลใด เมื่อท่านได้เหตุผลแล้ว จึงอ่านคำตอบที่มีให้เลือก 6 คำตอบ สำหรับแต่ละเรื่อง คำตอบใดตรงกับเหตุผลที่ท่านคิดไว้ล่วงหน้ามากที่สุด ก็ขีดเครื่องหมาย (✓) หน้าตัวเลือกนั้น ในการตอบคำถามแต่ละข้อให้เลือกคำตอบได้เพียงคำตอบเดียว ถ้าท่านไม่เข้าใจคำแนะนำหรือข้อความใด ให้ถามอาจารย์ได้ ถ้าท่านเข้าใจแล้ว ลงมือทำได้ทันที

1. ถ้าหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่มารับบริจาคโลหิตที่โรงเรียนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่ร่วมในการบริจาคโลหิต เพราะ
 - _____ เป็นการเสียสละที่ได้ผลไม่คุ้มค่า
 - _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องรักษาสุขภาพของตัวเอง
 - _____ ข้าพเจ้ากลัวว่าจะรู้สึกเจ็บและเมื่อบริจาคโลหิตแล้วจะทำให้ร่างกายอ่อนแอติดโรคได้ง่าย
 - _____ บุคคลไม่จำเป็นจะต้องละอายใจตนเองเมื่อไม่ได้บริจาคโลหิต
 - _____ เพราะการทำความดีนั้นทำได้หลายทาง
 - _____ ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าเพื่อน ๆ จะหาว่าข้าพเจ้าเป็นคนใจแคบ
 - _____ เพราะมีเพื่อนข้าพเจ้าหลายคนก็คงจะไม่ยอมบริจาคโลหิต
 - _____ คนที่ไม่บริจาคโลหิต เพราะมีเหตุผลอันสมควรยอมไม่ทำให้ความภูมิใจในตนเองลดลง
2. ชายคนหนึ่งกำลังขับรถด้วยความเร็วสูง เพื่อรับนำคนเจ็บหนักไปส่งโรงพยาบาลแต่บังเอิญรถติดไฟแดง ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายคนนั้น ข้าพเจ้าจะหยุดรถตามกฎหมายจราจรเพราะ

_____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยรักษากฎจรรยา
 _____ ข้าพเจ้ากลัวจะถูกตำรวจจับ ไปลงโทษตามกฎหมาย
 _____ การฝ่าฝืนแดงเป็นการกระทำของผู้โง่เขลาเบาปัญญา
 _____ ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นนักขับรถที่ดี
 _____ ชีวิตคน ๆ เดียวมีค่าน้อยกว่าชีวิตคนอื่น ๆ อีกหลายคนรวมกัน
 _____ เป็นการป้องกันมิให้ข้าพเจ้ารับบาดเจ็บ เนื่องจากอาจชนกับรถ
 _____ คันอื่น

3. ถ้าข้าพเจ้าเห็นผู้ร้ายกำลังลักทรัพย์ และต่อมาผู้ร้ายถูกจับได้ ตำรวจขอร้อง
 ให้ข้าพเจ้าเป็นพยาน ข้าพเจ้าจะไม่เป็นพยานให้ เพราะ

_____ ถ้าข้าพเจ้าไม่ยอมเป็นพยานก็ไม่เป็นการกระทำที่ขัดกับกฎเกณฑ์ใด ๆ
 _____ ข้าพเจ้ากลัวผู้ร้ายจะแก้แค้นภายหลัง
 _____ การปรักปรำผู้อื่น โดยข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าเขาเป็นผู้ร้ายจริง
 _____ เป็นสิ่งที่น่าละอายใจเกินกว่าที่ข้าพเจ้าจะทำได้
 _____ เป็นการฉลาดที่จะปฏิเสธไม่ยอมเป็นพยานเพราะคนอื่น ๆ
 _____ ก็คงจะเห็นว่าข้าพเจ้าทำถูกต้องแล้ว
 _____ การเป็นพยานให้ตำรวจจะทำให้ข้าพเจ้ามีแต่ทางเสียมากกว่า
 _____ ทางได้
 _____ ไม่เป็นการเห็นแก่ตัวที่ข้าพเจ้าจะปฏิเสธไม่ยอมเป็นพยาน
 _____ ถ้าข้าพเจ้ามีเหตุผลที่สมควร

4. ข้าพเจ้าตั้งใจจะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถึงแม้มีคนเข้าคิวคอยซื้อตั๋วเป็นแถว
 ยาวมาก และถ้าไปต่อคิวตั๋วอาจหมดเสียก่อน แต่ข้าพเจ้าก็จะเข้าคิวตามลำดับ
 ก่อนหลังเพราะ

_____ ข้าพเจ้ากลัวการแย่งชิง ซึ่งอาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นได้
 _____ เป็นการรักษาความยุติธรรมที่ทุกคนต้องการ

- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยรักษาความเป็นระเบียบของ
_____ สังคม
- _____ ข้าพเจ้าอยากให้คนอื่นเห็นว่าข้าพเจ้ามีมารยาทดี
- _____ ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีใครในแถวอยากให้อข้าพเจ้าแข่งคิว เพราะ
_____ ข้าพเจ้าก็ไม่อยากให้อใครมาแข่งคิวข้าพเจ้าเช่นกัน
- _____ ข้าพเจ้าमतหลังคนอื่น ๆ จึงต้องรับผิดชอบในผลของการมา
_____ ที่หลังนั้น
5. ถ้าข้าพเจ้าจำเป็นต้องซื้อของอย่างหนึ่ง แต่พ่อค้าเรียกราคาแพงกว่าปกติ
เพราะรู้ว่าข้าพเจ้าจำเป็นต้องใช้ของสิ่งนั้น ถ้าพ่อค้าคนนั้นทอนเงิน
เกินมาให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่คืนเงินที่เกินให้คนขาย เพราะ
_____ คนที่ไม่สมควรได้รับการกระทำตอบที่ไม่ดี เช่นเดียวกัน
_____ พ่อค้าทอนเงินให้ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจึงมีสิทธิที่จะเก็บเงิน
_____ นั้นไว้
- _____ การรับเงินที่ทอนเกินมามีใช้การกระทำที่ผิดกฎหมาย
_____ เงินนั้นแม้จะมีค่าเพียงเล็กน้อยแต่ก็ไม่ควรให้เสียไป
- _____ การสอนให้พ่อค้ารู้จักระมัดระวังผลประโยชน์ของตนช่วยลดความ
_____ ละอายใจของข้าพเจ้าที่จะรับเงินเกิน
- _____ ถ้าข้าพเจ้าคืนเงินให้พ่อค้า คนอื่น ๆ จะหาว่าข้าพเจ้าโง่
6. ตามปกติเมื่อข้าพเจ้าจะต้องเดินข้ามถนน ข้าพเจ้าจะเดินไปข้ามตรงทาง
ม้าลาย เพราะ
_____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยไม่ให้เกิดการจราจรติดขัด
_____ การเห็นแก่ความสะดวกของคนฝ่ายเดียวไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ
_____ ในที่นี้
- _____ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยย่อมทำให้เกิดความปลอดภัยและ
_____ ความสงบสุขในสังคม

- _____ ข้าพเจ้าต้องการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนอื่น ๆ
- _____ ถ้าเกิดอุบัติเหตุข้าพเจ้าจะได้เป็นฝ่ายถูก และสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้
- _____ โอกาสที่ข้าพเจ้าจะโดนรถชนบนทางม้าลายมีน้อยกว่าการข้ามทางที่อื่น ๆ

7. ถ้าข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้ทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน แต่มีเพื่อนสนิทของข้าพเจ้าคนหนึ่งกระทำความผิดอย่างร้ายแรงด้วยการหนีโรงเรียนไปเล่นการพนัน และสูบบุหรี่ ข้าพเจ้าจะไม่รายงานความผิดให้ทางโรงเรียนทราบ เพราะ

- _____ ข้าพเจ้าจะได้มีเพื่อนสนิทต่อไป
- _____ การให้อภัยและตักเตือนผู้ทำผิดย่อมจะเหมาะสมกว่า
- _____ ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าจะถูกลงโทษจากทางโรงเรียน
- _____ การทำความผิดเพียงครั้งเดียว แต่ถึงกับต้องออกจากโรงเรียนไม่เป็นการยุติธรรมเลย
- _____ เพื่อน ๆ จะได้ชมว่าข้าพเจ้าเป็นคนรักพวกพ้อง
- _____ การทำตามหน้าที่ของข้าพเจ้าอาจทำให้เพื่อน ๆ เสียอนาคตในการเรียน

8. ในการสอบคราวหนึ่งข้าพเจ้าทำข้อสอบไม่ได้ เพราะไม่ได้เตรียมตัวมาล่วงหน้า เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ส่งสารจึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าก็จะไม่ยอมรับกระดาษคำตอบของเพื่อน เพราะ

- _____ ข้าพเจ้ากลัวจะถูกจับได้และถูกลงโทษให้สอบตก
- _____ เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องเตรียมพร้อมเสมอสำหรับการสอบ
- _____ อยากให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนซื่อตรง
- _____ ข้าพเจ้ากลัวจะเป็นที่ดูถูกดูแคลานของเพื่อนคนอื่นในภายหลัง

_____ เป็นการไม่ยุติธรรมและขาดความรับผิดชอบอย่างมากที่ข้าพเจ้า
จะลอกคำตอบของเพื่อน

_____ ข้าพเจ้าต้องการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง

9. เพื่อนบ้านของข้าพเจ้าปลุกต้นมะม่วงไว้ริมรั้วบ้าน และกิ่งที่ยื่นเข้ามาในเขต
บ้านข้าพเจ้ามีลูกมะม่วงกำลังสุกติดอยู่ ถ้าเจ้าของไม่ทราบข้าพเจ้าจะเก็บ
มะม่วงลูกนั้นก่อนขออนุญาตเจ้าของ เพราะ

_____ ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าจะขออนุญาตเขาทีหลังและบ้านข้าพเจ้า
จะมีโอกาสให้ของตอบแทนเขาได้

_____ การกระทำดังกล่าวเหมาะสมกว่าการที่จะปล่อยให้มะม่วงนั้น
เน่าเสียไปโดยเปล่าประโยชน์

_____ เป็นการน่าละอายใจอย่างมากที่ทำเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้าทำไปเพื่อ
ตนเองจะได้รู้รสของความไม่สบายใจ เพื่อเป็นบทเรียนให้ข้าพเจ้า
ละเว้นจากการกระทำเช่นนั้นต่อไป

_____ การเก็บมะม่วงเพียงสองสามลูกของผู้อื่นมิใช่เป็นความผิดที่
ร้ายแรงอะไร

_____ ข้าพเจ้าคิดว่าคนอื่น ๆ ก็คงทำเช่นนั้นจึงคงไม่มีใครว่าข้าพเจ้า
มากนัก

_____ กิ่งมะม่วงล้ำเข้ามาในเขตบ้านข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงมีสิทธิ
ตามกฎหมายที่จะเก็บมะม่วงนั้น

10. ถ้าข้าพเจ้าขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสารแน่นมาก และกระเป๋ารถล้มเก็บเงิน
ค่าโดยสาร ข้าพเจ้าจะยื่นเงินค่าโดยสารให้เขา เพราะ

_____ ถ้าข้าพเจ้าเป็นกระเป๋ารถ ก็คงต้องการให้ผู้โดยสารเสียเงิน
ค่าโดยสาร โดยไม่ต้องตามทวง

- _____ การช่วยเหลือผู้ที่บกพร่องค่อน้ำที่โดยไม่เจตนาย่อมเป็นการกระทำที่เหมาะสม
- _____ ข้าพเจ้าต้องการจะป้องกันมิให้มีเรื่องบาดหมางกับกระเป๋ารถไม่ว่าในกรณีใด ๆ
- _____ ข้าพเจ้าต้องการจะให้เป็นอย่างที่แก่ผู้พบเห็น
- _____ เป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการที่จะต้องเสียค่าบริการ
- _____ ข้าพเจ้าจะเกิดความละอายใจตนเองมากที่ถือโอกาสไม่ให้เงินแก่เขา

แบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาไทย

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะวัดความสามารถในการใช้ภาษาไทย ลักษณะของคำถามเป็นแบบปรนัย แต่ละข้อมีคำถามและมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ ให้ท่านอ่านคำถามซ้ำ ๆ แล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดหรือสมบูรณ์ที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วขีดเครื่องหมาย

(✓) ไว้หน้าคำตอบนั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมืองหลวงของประเทศไทยคือ

- ก. เชียงใหม่
- ✓ ข. กรุงเทพฯ
- ค. อโยธยา
- ง. ธนบุรี

ขีดถูกที่คำตอบ ข. แสดงว่ากรุงเทพคือคำตอบ ถ้าขีดผิดข้อ ให้ขีดฆ่าออก แล้วขีดถูกที่คำตอบใหม่ กรุณาทำทุกข้อ ถ้าไม่เข้าใจโปรดถามอาจารย์ได้ มีทั้งหมด 20 ข้อ

1. "ทำทวนลม" หมายความว่า

- ก. ลมพัดเข้าหู
- ข. หูตึง
- ค. หันหน้าด้านลม
- ง. แกล้งทำไม่ได้ยิน

2. "ผักขีโรยหน้า" หมายความว่า

- ก. ปากหวานแต่ใจร้าย
- ข. ทำดีแต่เพียงผิวเผิน
- ค. ต่อหน้าคืลับหลังร้าย
- ง. ปากร้ายแต่ใจดี

3. คนกับบ้าน ฉะนั้นคน กับ

- ก. ต้นไม้
- ข. ผลไม้
- ค. ป่า
- ง. รั้ว

4. บ้าน กับ หลังกา ฉะนั้น ร่างกายมนุษย์ กับ

- ก. เล็บ
- ข. เท้า
- ค. ศีรษะ
- ง. หมวก

5. คำที่ตรงข้ามกับ "ตระหนั" คือ

- ก. ชี้เหนียว
- ข. ใจบุญ
- ค. หรุหระ
- ง. ทุ่มเพื้อย

6. คำที่ตรงข้ามกับ "ว่องไว" คือ

- ก. เชื่องช้า
- ข. รวดเร็ว
- ค. คล่องแคล่ว
- ง. อ่อนแอ

7. คำที่ตรงข้ามกับ "เกรงขาม" คือ

- ก. คึงเกรียด
- ข. รื่นเริง
- ค. เศร้าซึม
- ง. พุดน้อย

8. คำที่เข้าพวกกับ "ทุ่ง นา ไร่" คือ
- ก. ควาย
 - ข. สวน
 - ค. วา
 - ง. พืช
9. คำที่เข้าพวกกับ "จิวร ย่าน ตาลบัตร" คือ
- ก. ภิกษุ
 - ข. ระฆัง
 - ค. บาตร
 - ง. โบสถ์
10. คำที่เข้าพวกกับ "ครู ช่างไม้ แพทย์" คือ
- ก. อาชีพ
 - ข. สังคม
 - ค. เกษตรกร
 - ง. งาน
11. ความหมายข้อใดที่แสดงว่าเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของมนุษย์
- ก. หน้าด้าน
 - ข. หน้าแฉ
 - ค. หน้าตั้ง
 - ง. หน้าม้า
12. ข้อใดเป็นประโยคคำถาม
- ก. ฉันจะไม่ยุ่งกับใคร
 - ข. จะไม่มีใครอยู่ในห้อง
 - ค. เช้าวันนี้ใครจะเฝ้าบ้าน
 - ง. ใครจะไปกับฉันก็ได้

13. การรู้จักตีความหนังสืออย่างมีเหตุผลเมื่ออ่านแล้ว เรียกว่าอย่างไร
- การเล่าเรื่อง
 - การวิจารณ์
 - การชี้แจง
 - การแนะนำ
14. "ขอใจนุชที่ฉันสุจริตรัก ให้แน่นหนักเหมือนเพชรรูปเลขาข้า" ข้อความนี้มีความหมายตรงกับ
- จิตใจมั่นคง
 - มีใจเยือกเย็น
 - ใจดีอย่างพระ
 - ใจงามเหมือนรูปร่าง
15. ผู้ใหญ่ชอบพูดเสมอว่า "ระวังน้ำลดตอผุด" ผู้พูดหมายความว่าถึง
- เวลานี้พวมจะมีต่อได้มาพิบณกันมาก
 - คนเราพอมค่านาจความชั่วความเลวก็จะถูกเปิดเผย
 - คนเรามักพยายามซ่อนความผิดเสมอ
 - น้ำขึ้นน้ำลงเหมือนความดีความเลวของมนุษย์
16. หนังสือพิมพ์ลงพาดหัวข่าวว่า "เกลือเป็นหนอน" ในหน่วยงานของเราแห่งหนึ่งหมายความว่า
- พวกเรามีศัตรูเสียแล้ว
 - พวกเรากลายเป็นศัตรูของกันและกัน
 - ศัตรูเข้ามาปลอมเป็นมิตรของเรา
 - คนในพวกเรากลายเป็นฝ่ายศัตรู

17. สุนทรภู่เป็นคนชอบ "เก็บ เบี้ยใต้ถุนร้าน" หมายความว่า
- สุนทรภู่ชอบหารายได้ครั้งละ เล็กเล็กละน้อยมารวมกัน
 - สุนทรภู่ชอบทำงานที่ใต้ถุนบ้าน
 - สุนทรภู่ใช้จ่ายอย่างกระเหม็ดกระแหม่
 - สุนทรภู่ชอบใช้จ่ายเงินมาก ๆ ในคราวเดียวกัน
18. "ธรรมดาว่าคนปากกัน ที่จะนั่งอยู่นั้นไม่ได้ จำจะแกะค้อนก่อนว่าไป ให้เขาชักใจ จิงว่าดี" ในข้อความนี้ คนปากกันคือคนประเภทใด และความพอใจของคนปากกันคืออะไร
- คนพูดมาก พอใจเมื่อเห็นคนอื่นให้ความสนใจตน
 - คนชอบว่าร้ายผู้อื่น พอใจเมื่อเห็นคนอื่นโกรธ
 - คนพูดหยาบ พอใจเมื่อเห็นคนอื่นนิ่ง
 - คนพูดจาห้าวหาญ พอใจเมื่อเห็นคนอื่นคล้อยตาม
19. "เมื่อย่านพิศพรางเพียง มารดา
 ทรัพย์ท่านคืออิฐผา กระเบื้อง
 รักสัวอื่นอาตมา เทียบเท่า กันแฮ
 ตรองจึงจักปล้อง ปลดพันสงสาร"
- ข้อความนี้สอนอะไร
- ให้มีเมตตากรุณา
 - ให้มีสัมมาคารวะ
 - ให้ประหยัดทรัพย์
 - ให้รักษาศีล
20. ตัวเอกในภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง "ทอมสองขา อาสาสองเจ้า" เขามีบทบาทอย่างไรในเรื่องนี้
- ทำงานเกินหน้าที่
 - ทำงานหนักเกินไป
 - ทำงานให้ทั้งฝ่ายตนเองและฝ่ายศัตรู
 - ทรยศต่อเจ้านายของตนจนโดนลงโทษให้ทำงานหนัก

แบบสอบถามภูมิหลัง

1. เพศ ☐ 1 ชาย ☐ 2 หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุดที่จบ หรือเท่ากับจำนวนปีที่เรียนทั้งสิ้น ปี
4. จบการศึกษาสูงสุด (จากข้อ 3) ในหลักสูตร

☐ 1. ปกติ ☐ 2. การศึกษาผู้ใหญ่
☐ 3. อื่น ๆ (โปรดระบุ)
5. จบมาแล้ว ปี หรือ ปีการศึกษาที่จบ
6. ขณะนี้ ☐ 1. ทำงาน
☐ 2. ไม่ทำงาน
☐ 3. กำลังศึกษา
☐ 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)
7. ถ้าทำงานแล้วโปรดระบุอาชีพ
8. ในครอบครัวของท่าน มีรายได้จากด้านต่าง ๆ รวมทั้งสิ้นประมาณเดือนละ

☐ 1. น้อยกว่า 3,000 บาท
☐ 2. 3,001 บาทถึง 7,000 บาท
☐ 3. 7,001 บาทขึ้นไป
9. รายได้ (ในข้อ 8) ใช้เลี้ยงคนทั้งหมด คน

ภาคผนวก ข.

รายชื่อโรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถานที่ที่ให้ความร่วมมือในการจัดนักเรียน
นิสิต นักศึกษา และผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดให้ตอบแบบวัดและแบบสอบถาม ในการเก็บ
ข้อมูลและในการทดลองใช้เครื่องมือวัด

1. โรงเรียนวัดเทพศิลา
2. โรงเรียนวัดลาดพร้าว
3. โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
4. โรงเรียนหอวัง
5. โรงเรียนบางบัว
6. โรงเรียนสารวิทยา
7. โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม
8. โรงเรียนวัดเจ้ามูล
9. โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน
10. โรงเรียนสารพัดช่างสีพระยา
11. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
12. กองการจัดหางาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

ภาคผนวก ก
ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลบางประการ

ตาราง 2 เปอร์เซนต์การทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่าง ๆ ของการให้
ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2, 3 ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	ลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	% ตัวทำนายตัวแรก
กลุ่มรวม	437	0	—	0
อายุน้อยกว่า 25	235	0	—	0
อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25	202	0	—	0
ชาย	235	0	—	0
หญิง	202	2.4	2	2.4
ฐานะต่ำ	203	0	—	0
ฐานะสูง	234	0	—	0
นักเรียน	144	0	—	0
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ บริษัท	107	0	—	0
รับจ้าง	83	0	—	0
ไม่ได้ทำงาน	60	0	—	0
อาชีพอื่น ๆ	26	0	—	0
รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์น้อย	228	0	—	0
รับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มาก	209	0	—	0
ค่าเฉลี่ย % ทำนาย		.17		

หมายเหตุ ตัวทำนาย 1 = ความสันทัดภาษาไทย
2 = สุขภาพจิต
3 = ความสามารถในการร่วมรู้สึก

าง 3 เปอร์เซนต์การทำนายและตัวทำนายตามลำดับความสำคัญในการทำนายการให้
 วามสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

	<u>(1)ลักษณะพื้นฐาน</u>		<u>(2)ลักษณะทางชีวสังคม</u>		<u>(1)+(2)+การรับสื่อมวลชน</u>	
	<u>ทางจิตสามด้าน</u>		<u>และภูมิหลัง</u>		<u>ที่มีประโยชน์</u>	
	% ทำนาย ทั้ง 3 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 5 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 8 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้
รวม	2.9	3	2.7	5	5.1	3,5
	2	1	2.8	5	4.4	5
	5.6	3	5	5	5.6	3

- หมายเหตุ ตัวทำนาย 1 = ความสันติภาพชาวไทย
 2 = สุขภาพจิต
 3 = ความสามารถในการร่วมรู้สึก
 4 = อายุ
 5 = ฐานะ
 6 = ระดับการศึกษา
 7 = ระยะเวลาที่จบการศึกษา
 8 = การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

ตาราง 4 เบอร์เซ็นต์การทำนายและตัวทำนายตามลำดับความสำคัญ ในการทำนายการ
ให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2 และ 3 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	(1)ลักษณะพื้นฐาน		(2)ลักษณะทางชีวสังคม		(1)+(2)+การรับสื่อมวลชน	
	ทางจิตสามด้าน		และภูมิหลัง		ที่มีประโยชน์	
	% ทำนาย ทั้ง 3 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 5 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้	% ทำนาย ทั้ง 8 ตัว	ตัวทำนาย ที่ยอมรับได้
กลุ่มรวม	0	-	4	4,6	5.1	4,6,8
ชาย	0	-	6.2	4	7.6	4
หญิง	2.9	2	4.4	6	5.1	6,8

(ดูความหมายของตัวทำนาย 1 - 8 ใต้ตารางที่ 3)

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสันต์ภาษาไทย โดยพิจารณาตาม
ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มรวม จำนวน 411 คน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमเอส	เอฟ
ระดับการศึกษา (ก)	1	695.81	72.04*
ระยะเวลาที่จบ (ข)	1	3.99	.41
ก × ข	1	.23	.02
ส่วนที่เหลือ	407	9.66	
รวม	410	11.29	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสันทัดภาษาไทย โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 209 คน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
ระดับการศึกษา (ก)	1	546.32	71.11*
ระยะเวลาที่จบ (ข)	1	101.66	13.23*
ก × ข	1	59.38	7.73*
ส่วนที่เหลือ	205	7.683	
รวม	208	11.03	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสันทัดภาษาไทย โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 4 ประเภท ตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบไปพร้อมกัน ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี

กลุ่ม		รหัส	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	(11)	(22)	(21)
กศ.	ระยะเวลาที่จบ		คน		13.41	15.31	15.60
ต่ำ	จบนาน	(12)	54	10.98	2.43 [*]	4.33 [*]	4.62 [*]
ต่ำ	เพิ่งจบ	(11)	54	13.41	-	1.90 [*]	2.19 [*]
สูง	จบนาน	(22)	48	15.31	-	-	.29
สูง	เพิ่งจบ	(21)	53	15.60	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสันทัดภาษาไทย โดยพิจารณาตาม
ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มผู้มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี จำนวน
202 คน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमएस	เอฟ
ระดับการศึกษา (ก)	1	167.69	16.43*
ระยะเวลาที่จบ (ข)	1	62.63	6.14*
ก × ข	1	67.54	6.17*
ส่วนที่เหลือ	198	10.21	
รวม	201	11.61	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสันทัดภาษาไทย โดยแบ่งผู้ตอบแบบ
สอบถามออกเป็น 4 ประเภท ตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มผู้มีอายุ
มากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	(12)	(22)	(21)
กศ. ระยะเวลาที่จบ รหัส	คน		13.96	14.67	14.75
ต่ำ เพิ่งจบ (11)	54	11.72	2.24*	2.95*	3.03*
ต่ำ จบนาน (12)	50	13.96	-	.71*	.79
สูง จบนาน (22)	54	14.67	-	-	.08
สูง เพิ่งจบ (21)	44	14.75	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสันต์ภาษาไทย โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มเพศชาย จำนวน 209 คน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमएस	เอฟ
ระดับการศึกษา (ก)	1	189.41	18.61*
ระยะเวลาที่จบ (ข)	1	3.85	.38
ก × ข	1	40.89	4.02*
ส่วนที่เหลือ	205	10.18	
รวม	208	11.15	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสันต์ภาษาไทย โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 4 ประเภท ตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มเพศชาย

กลุ่ม	ระยะเวลาที่จบ	รหัส	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	(12)	(22)	(21)
กศ.					13.08	14.16	14.82
ต่ำ	เพิ่งจบ	(11)	48	11.96	1.12	2.2	2.86*
ต่ำ	จบนาน	(12)	62	13.08	--	1.08	1.74*
สูง	จบนาน	(22)	50	14.16	--	--	.66
สูง	เพิ่งจบ	(21)	49	14.82	--	--	--

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสันทัดภาษาไทย โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มเพศหญิง จำนวน 202 คน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमएस	เอฟ
ระดับการศึกษา (ก)	1	572.84	68.16*
ระยะเวลาที่จบ (ข)	1	27.47	3.27
ก × ข	1	37.87	4.51*
ส่วนที่เหลือ	198	8.41	
รวม	201	11.35	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสันทัดภาษาไทย โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 4 ประเภท ตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบ ในกลุ่มเพศหญิง

กลุ่ม	กศ.	ระยะเวลาที่จบ	รหัส	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	(11)	(21)	(22)
						13.05	15.63	15.75
ต่ำ	จบ	นาน	(12)	42	11.43	1.62*	4.20*	4.32*
ต่ำ	เพิ่ง	จบ	(11)	60	13.05	-	2.58*	2.70*
สูง	เพิ่ง	จบ	(21)	48	15.63	-	-	.12
สูง	จบ	นาน	(22)	52	15.75	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสันทัด
ภาษาไทย โดยเสนอผลเฉพาะตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษาที่ละตัวใน
กลุ่มรวม และกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน	แหล่งความแปรปรวน	
		ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่จบ
กลุ่มรวม	411	72.04 [*]	< 1
อายุน้อยกว่า 25	209	71.11 [*]	13.23 [*]
อายุตั้งแต่ 25 ขึ้นไป	202	16.43 [*]	6.13 [*]
ชาย	209	18.61 [*]	< 1
หญิง	202	68.16 [*]	3.27
ฐานะต่ำ	185	25.52 [*]	1.64
ฐานะสูง	226	36.05 [*]	< 1
ผู้กำลังศึกษา	144	22.55 [*]	9.35 [*]
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท	107	21.99 [*]	1.52
รับจ้าง	83	3.83	< 1

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนสุขภาพจิต
โดยเสนอผลเฉพาะตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่จบการศึกษาที่ละตัวในกลุ่มรวม
และกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน	แหล่งความแปรปรวน	
		ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่จบ
กลุ่มรวม	411	3.14	1.22
อายุน้อยกว่า 25	209	5.92 [*]	2.71
อายุตั้งแต่ 25 ขึ้นไป	202	< 1	3.09
ชาย	209	1.52	< 1
หญิง	202	4.45	< 1
ฐานะต่ำ	185	3.10	2.03
ฐานะสูง	226	< 1	< 1
ผู้กำลังศึกษา	144	< 1	< 1
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท	107	< 1	1.13
รับจ้าง	83	< 1	1.90

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความสามารถ
ในการร่วมรู้สึก โดยเสนอผลเฉพาะตามระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบการศึกษา
ทีละตัว ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	แหล่งความแปรปรวน	
		ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่จบ
กลุ่มรวม	411	15.64 ^{**}	< 1
อายุน้อยกว่า 25	209	6.94 ^{**}	5.12 [*]
อายุตั้งแต่ 25 ขึ้นไป	202	8.06 [*]	7.22 [*]
ชาย	209	3.1	< 1
หญิง	202	15.63 ^{**}	< 1
ฐานะต่ำ	185	3.99	< 1
ฐานะสูง	226	9.35 ^{**}	< 1
ผู้กำลังศึกษา	144	4.73 ^{**}	2.40
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ	107	4.11 [*]	5.83 [*]
หรือบริษัท			
รับจ้าง	83	1.48	3.07

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการรับสื่อมวลชน
ที่มีประโยชน์ โดยเสนอผลเฉพาะตามระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบที่แต่ละตัวในกลุ่ม
รวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน	แหล่งความแปรปรวน	
		ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่จบ
กลุ่มรวม	411	6.13*	5.64*
อายุน้อยกว่า 25	209	2.63	8.61*
อายุตั้งแต่ 25 ขึ้นไป	202	3.88	< 1
ชาย	209	2.97	< 1
หญิง	202	2.87	7.06*
ฐานะต่ำ	185	1.85	< 1
ฐานะสูง	226	4.15*	6.05*
ผู้กำลังศึกษา	144	2.87	1.99
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ	107	5.25	< 1
หรือบริษัท			
รับจ้าง	83	< 1	1.09

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ในกลุ่มรวมและ
กลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	ความสัมพันธ์ภาษาไทยกับ		
		สุขภาพจิต	ความสามารถ ในการร่วมรู้สึก	สุขภาพจิตกับความ สามารถในการร่วมรู้สึก
กลุ่มรวม	437	.09	.34 [*]	.03
อายุน้อยกว่า 25 ปี	235	.16 [*]	.36 [*]	.07
อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป	202	.08	.32 [*]	.09
ชาย	235	.08	.29 [*]	.03
หญิง	202	.19 [*]	.38 [*]	.09
ฐานะต่ำ	203	.11	.35 [*]	.07
ฐานะสูง	234	.09	.28 [*]	– .03
ผู้กำลังศึกษา	144	.04	.42 [*]	– .06
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท	107	.02	.28 [*]	.04
รับจ้าง	83	.21 [*]	.31 [*]	.11
ไม่ได้ทำงาน	60	.13	.19	– .10
อาชีพอื่น ๆ	26	.32	.27	.19
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์น้อย	228	.11	.32 [*]	.05
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์มาก	209	.07	.36 [*]	.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ที่วัดจากแบบวัดแบบปรนัย กับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม		
		ความสันทัดภาษาไทย	สุขภาพจิต	ความสามารถ ในการร่วมรู้สึก
กลุ่มรวม	437	.13 [*]	.02	.10 [*]
อายุน้อยกว่า 25 ปี	235	.14 [*]	.14 [*]	.10
อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป	202	.12	- .02	.10
ชาย	235	.21 [*]	.02	.07
หญิง	202	.02	.05	.13
ฐานะต่ำ	203	.07	.01	.04
ฐานะสูง	234	.18 [*]	.07	.15 [*]
ผู้กำลังศึกษา	144	.11	.20 [*]	.16 [*]
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท	107	.19	- .07	- .02
รับจ้าง	83	.10	.13	.19
ไม่ได้ทำงาน	60	.21	.34 [*]	.04
อาชีพอื่น ๆ	26	- .05	- .03	- .03
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์น้อย	228	.09	.01	.04
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์มาก	209	.16	.07	.14

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
ชั้น 5 และ 6 กับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5 และ 6		
		ความสันต์ภาษาไทย	สุขภาพจิต	ความสามารถ ในการร่วมรู้สึก
กลุ่มรวม	437	.12*	.01	.14*
อายุน้อยกว่า 25 ปี	235	.13*	.08	.14*
อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป	202	.16*	-.04	.12
ชาย	235	.11	-.05	.13*
หญิง	202	.14*	.14*	.16*
ฐานะต่ำ	203	.08	-.01	.12
ฐานะสูง	234	.12	.04	.13*
ผู้กำลังศึกษา	144	.15	.03	.06
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท	107	.05	-.03	.12
รับจ้าง	83	.11	-.06	.21*
ไม่ได้ทำงาน	60	.11	.14	.15
อาชีพอื่น ๆ	26	.35	.25	.27
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์น้อย	228	.13*	.01	.04
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์มาก	209	.11	-.02	.15

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
ในชั้น 4 กับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4		
		ความสันทัดภาษาไทย	สุขภาพจิต	ความสามารถ ในการร่วมรู้สึก
กลุ่มรวม	437	- .12 [*]	- .03	- .16 [*]
อายุน้อยกว่า 25 ปี	235	- .09	.01	- .06
อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป	202	- .16 [*]	- .06	- .21 [*]
ชาย	235	- .14 [*]	- .03	- .08
หญิง	202	- .12	- .06	- .23 [*]
ฐานะต่ำ	203	- .08	- .03	- .21 [*]
ฐานะสูง	234	- .15	.05	- .06
ผู้กำลังศึกษา	144	- .03	.03	.06
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท	107	- .09	.03	- .20
รับจ้าง	83	.10	.13	.19
ไม่ได้ทำงาน	60	.11	- .14	- .15
อาชีพอื่น ๆ	26	- .20	- .17	- .30
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์น้อย	228	- .13 [*]	- .05	- .22 [*]
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์มาก	202	- .12	.04	.09

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 แก่สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
ในชั้น 2, 3 กับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 2,3		
		ความสันทัดภาษาไทย	สุขภาพจิต	ความสามารถ ในการร่วมรู้สึก
กลุ่มรวม	437	- .06	.03	.01
อายุน้อยกว่า 25 ปี	235	- .03	- .03	- .06
อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป	202	- .03	.09	.04
ชาย	235	- .02	.10	.05
หญิง	202	- .10	- .16*	- .05
ฐานะต่ำ	203	- .04	.03	.01
ฐานะสูง	234	- .04	.05	- .06
ผู้กำลังศึกษา	144	- .12	- .04	- .08
ทำงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท	107	- .08	.11	- .01
รับจ้าง	83	.05	.03	.06
ไม่ได้ทำงาน	60	- .11	.11	.01
อาชีพอื่น ๆ	26	- .29	- .20	- .06
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์น้อย	228	- .11	.07	- .05
รับสื่อมวลชนมีประโยชน์มาก	209	.09	- .05	.05

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 23 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของจิตลักษณะด้านที่สามกับคะแนนการวัดเหตุผล
เชิงจริยธรรม 4 ประเภท ใน 3 กลุ่มที่มีจิตลักษณะอีก 2 ด้านสูง

จำนวนผู้ที่มีจิตลักษณะ 2 ด้านสูง	จิตลักษณะ ด้านที่สาม	ประเภทการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม			
		ปรนัย	ดีไอที 1	ดีไอที 2	ดีไอที 3
116	ความสันต์ภาษาไทย	.02	.02	.09	-.16*
90	สุขภาพจิต	-.03	-.07	-.01	-.17
90	ความสามารถในการ ร่วมรู้สึก	.02	-.01	.02	-.13

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ที่วัดจากแบบวัดปรนัย โดยจำแนกตามความพร้อมของจิตลักษณะพื้นฐานทั้งสามด้าน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ความแปรปรวน	t
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านสูง	90	42.28	6.96	< 1
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านต่ำ	347	41.51	6.92	

ตาราง 25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
ชั้น 5 และ 6 โดยจำแนกตามความพร้อมของจิตลักษณะพื้นฐานทั้งสามด้าน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ความแปรปรวน	ที
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านสูง	90	13.53	9.13	2.17*
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านต่ำ	347	11.37	5.13	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
ในชั้น 4 โดยจำแนกตามความพร้อมของจิตลักษณะพื้นฐานทั้งสามด้าน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ความแปรปรวน	ที
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านสูง	90	13.52	4.71	< 1
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านต่ำ	347	13.51	6.60	

ตาราง 27 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรม
ในชั้น 2 และ 3 โดยจำแนกตามความพร้อมของจิตลักษณะพื้นฐานทั้งสามด้าน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ความแปรปรวน	ที
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านสูง	90	10.37	4.14	- 2.46*
กลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้านต่ำ	347	11.62	4.85	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 28 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มผู้ตอบทั้งหมด
จำนวน 437 คน

	คิไอที 1	คิไอที 2	คิไอที 3
แบบปรนัย	.002	.041	- .100*
คิไอที 1		- .327*	- .350*
คิไอที 2			- .354*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 29 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มผู้ตอบอายุ
น้อยกว่า 25 ปี จำนวน 235 คน

	คิไอที 1	คิไอที 2	คิไอที 3
แบบปรนัย	.003	.045	- .208*
คิไอที 1		- .323*	- .331*
คิไอที 2			- .421*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 30 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มผู้มีอายุมากกว่า 25 ปี จำนวน 202 คน

	ดีไอที 1	ดีไอที 2	ดีไอที 3
แบบปรนัย	- .001	.046	.022
ดีไอที 1		- .374*	- .402*
ดีไอที 2			- .298*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 31 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มเพศชาย จำนวน 235 คน

	ดีไอที 1	ดีไอที 2	ดีไอที 3
แบบปรนัย	.087	.056	- .116
ดีไอที 1		- .497*	- .394*
ดีไอที 2			- .413*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 32 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มเพศหญิง
จำนวน 202 คน

	คิไอที 1	คิไอที 2	คิไอที 3
แบบปรนัย	- .075	.030	- .079
คิไอที 1		- .237 *	- .325 *
คิไอที 2			- .322 *

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 33 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มผู้กำลังศึกษา
จำนวน 144 คน

	คิไอที 1	คิไอที 2	คิไอที 3
แบบปรนัย	.141	-.001	- .221 *
คิไอที 1		- .528 *	- .371 *
คิไอที 2			- .435 *

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 34 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มทำงานราชการ
รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท จำนวน 107 คน

	คีโอที 1	คีโอที 2	คีโอที 3
แบบปรนัย	-- .079	.047	- .145
คีโอที 1		- .288*	- .342*
คีโอที 2			-- .259*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 35 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มอาชีพรับจ้าง
จำนวน 83 คน

	คีโอที 1	คีโอที 2	คีโอที 3
แบบปรนัย	- .020	.122	.030
คีโอที 1		- .440*	- .465*
คีโอที 2			- .375*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 36 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มผู้ยังไม่ทำงาน
จำนวน 60 คน

	ดีไอที 1	ดีไอที 2	ดีไอที 3
แบบปรนัย	.076	.130	- .158
ดีไอที 1		- .457*	- .175
ดีไอที 2			- .560*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 37 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มผู้รับสื่อมวลชน
ที่มีประโยชน์มาก จำนวน 209 คน

	ดีไอที 1	ดีไอที 2	ดีไอที 3
แบบปรนัย	.044	.098	- .153*
ดีไอที 1		- .481*	- .330*
ดีไอที 2			- .501*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 38 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มผู้รับสื่อมวลชน
ที่มีประโยชน์น้อย จำนวน 228 คน

	ดีไอที 1	ดีไอที 2	ดีไอที 3
แบบปรนัย	- .024	.004	- .039
ดีไอที 1		- .249*	- .374*
ดีไอที 2			- .253*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 39 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มฐานะต่ำ
จำนวน 185 คน

	ดีไอที 1	ดีไอที 2	ดีไอที 3
แบบปรนัย	.023	.080	- .159*
ดีไอที 1		- .367*	- .406*
ดีไอที 2			- .329*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 40 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มฐานะสูง
จำนวน 226 คน

	ดีไอที่ 1	ดีไอที่ 2	ดีไอที่ 3
แบบปรนัย	- .015	- .003	- .046
ดีไอที่ 1		- .312*	- .309*
ดีไอที่ 2			- .438*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
กับอายุและการศึกษาของคนไทย

บทคัดย่อ

ของ

ศิริพร แยมนิล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

กันยายน 2530

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่จบการศึกษามาต่างกัน จุดมุ่งหมายทางการวิจัยมี 4 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างกัน แต่มีอายุเท่ากัน จะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่ ประการที่สองเพื่อศึกษาว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างกันและจบมานานต่างกัน แต่มีอายุเท่ากัน จะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันหรือไม่ ประการที่สามเพื่อเปรียบเทียบปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน คือความล้มเหลวภาษาไทย สุขภาพจิต และความสามารถในการร่วมรู้สึก กับปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะทางจิตด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว ประการที่สี่เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับลักษณะพื้นฐานทางจิต 3 ด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 5 ด้าน และการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ร่วมกัน เปรียบเทียบกับปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้านเพียงอย่างเดียว หรือกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังเพียงอย่างเดียว

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ที่กำลังศึกษาและผู้จบการศึกษาแล้ว ที่มีอายุระหว่าง 10 - 50 ปี ในกรุงเทพมหานคร ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาในระบบ (หลักสูตรปกติ) และการศึกษานอกระบบ (การศึกษาผู้ใหญ่) โดยจบมาแล้วเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี หรือกำลังจะจบ และจบมาแล้วเป็นเวลากว่า 4 ปี รวมทั้งสิ้น 437 คน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งวัดโดยใช้แบบวัดสองฉบับ คือ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบดีไทมิงอิชชูล์เทสต์ (ดีไอที) แบบวัดชนิดหลังนี้มีการคิดคะแนนอย่างละเอียดโดยคิดเป็น 3 แบบคือ ดีไอที 1 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 5 และ 6) ดีไอที 2 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 4) และดีไอที 3 (การให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 2 และ 3) (2) จิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม 3 ด้าน

วัดโดยแบบวัดความสันต์ภาษาไทย แบบวัดสุขภาพจิต และแบบวัดความสามารถในการ
ร่วมรู้สึก (3) ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิลัษ 5 ตัวแปร วัดโดยแบบสอบถามภูมิลัษ
(4) การรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ วัดโดยแบบวัดการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง
(Two - way Analysis of Variance) และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณเป็นขั้น
(Multiple Regression Analysis, stepwise) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้
4 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนี้กระทำในกลุ่มรวม และกลุ่มที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคม
และภูมิลัษของผู้ตอบ เพื่อให้ได้ผลที่จะเอื้ออำนวยยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญมี 4 ประการ ประการแรกพบว่าในกลุ่มผู้มีอายุ
น้อยกว่า 25 ปี ผู้มีการศึกษาคำจบมานานให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4
มากกว่าผู้มีการศึกษาคำเพ็ญจบ ส่วนในกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป พบว่าผู้มีการศึกษา
คำจบมานานและผู้จบการศึกษาระดับสูงให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 5, 6
มากกว่าผู้มีการศึกษาคำเพ็ญจบ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการให้
การศึกษาแก่บุคคลในช่วงวิกฤต (critical period) ซึ่งจะพื้นฐานให้บุคคลสามารถ
พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปในขั้นสูงขึ้นได้เองเมื่อเขามีอายุมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญประการที่สองคือ ในกลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี
พบว่า ผู้มีการศึกษาสูงให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูง (ชั้น 5, 6) มากกว่า
ผู้มีการศึกษาคำ และผู้มีการศึกษาคำให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นต่ำ (ชั้น 2,
3) มากกว่าผู้มีการศึกษาสูง และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย กลุ่ม
เพศหญิง กลุ่มฐานะสูง และกลุ่มผู้กำลังศึกษา ส่วนกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ไม่พบว่า
ผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันแต่ประการใด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญประการที่สาม พบว่า ความสันต์ภาษาไทย สุขภาพจิต
และความสามารถในการร่วมรู้สึก เป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตที่สามารถทำนายเหตุผลเชิง-
จริยธรรมแต่ไม่เข้าสมการทำนายพร้อมกัน คือมักพบว่ามีความสัมพันธ์พื้นฐานทางจิตเพียงด้านเดียว
หรืออย่างมากก็สองด้านเท่านั้นที่ทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดจากแบบวัดต่าง ๆ ในทุก ๆ
กลุ่มที่ศึกษา แต่เมื่อทำการวิเคราะห์ผลเพิ่มเติมต่อไปอีกโดยจัดคนออกเป็น 2 ประเภท คือ

กลุ่มผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านสูง และกลุ่มผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านต่ำ พบว่าผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านสูงนั้น ให้ความสำคัญแก่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูง (ชั้น 5 และ 6) มากกว่าผู้มีจิตลักษณะทั้งสามด้านต่ำอย่างชัดเจน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าโมเดลที่กล่าวไว้ว่า ก่อนที่บุคคลจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมไปในชั้นสูงได้จะต้องมีความพร้อมทางด้านจิตใจ 3 ด้านนี้ก่อน ยังได้รับการสนับสนุนในการวิจัยนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประการที่สี่ พบว่าลักษณะพื้นฐานทางจิตทั้งสามด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปริมาณการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ สามารถร่วมกันทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมได้มากกว่าลักษณะพื้นฐานทางจิตสามด้าน หรือลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังเพียงอย่างเดียว

การวิจัยนี้มีประโยชน์เกี่ยวกับการชี้ช่วงวิกฤต ในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล ว่าถ้าบุคคลได้รับการศึกษาในวัยที่เหมาะสมก็จะทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาไปในชั้นสูงขึ้นได้ง่ายและสามารถพัฒนาต่อไปได้เองเมื่ออายุมากขึ้น นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นผลระยะยาวของการศึกษาไทย ว่าสามารถเอื้อต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้

RELATION OF MORAL REASONING ABILITY TO AGE
AND EDUCATION OF THAI INDIVIDUALS

AN ABSTRACT

BY

SIRIPORN YAMNILL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Science degree
at Srinakharinwirot University

September 1987

This present study was designed to examine the moral reasoning ability of persons who have different age, level of education and length of post education period. There were four major research objectives. First, to examine the moral reasoning ability of persons of the same age level who have different levels of education. Secondly, to investigate the moral reasoning ability of persons who have different levels of education and different length of post education period but are within the same age level. Thirdly, to compare the amount of relationship between the moral reasoning ability and the three basic psychological traits with the relationship between the moral reasoning ability and each of these three psychological traits. Finally, to compare the amount of variances of the moral reasoning ability accounted for by the following independent variables, the three psychological traits, five bio - social characteristics and background variables, and the mass media usage, combine or separated into 3 groups.

The samples in this study consisted of 437 students and non - students in Bangkok, whose ages ranged from 10 - 50 years. All of these respondents have completed prathomsuksa 6 and mathayomsuksa 6 within 1 year or would complete at the end of the year, some of them have finished prathomsuksa 6 and mathayomsuksa 6 for more than 4 years under formal education or non - formal education.

In this field study, the respondents were asked to respond to sets of questionnaires. There were 4 sets of variables being assessed. (1) level of the moral reasoning assessed by two types

of questionnaires namely, the objective moral reasoning test and the Defining Issues Test (D.I.T.). The Defining Issues Test generated 3 types of scores ; D.I.T. 1 (sum of weighted ranks given to all stage 5 and 6 items), D.I.T. 2 (sum of weighted ranks given to all stage 4 items), D.I.T. 3 (sum of weighted ranks given to all stage 2 and 3 items) (2) The three basic psychological traits of the moral reasoning development were assessed by the tests of Thai language skills, mental health and empathy. (3) The bio - social characteristics and background variables of the respondents were assessed by background questionnaire. (4) The mass media usage was assessed by a test.

Four hypotheses were tested in this study by carrying out the Analysis of Variance with two - way Factorial Designs, and the Stepwise Multiple Regression Analysis on the data of the total sample, as well as on the data of different groups of respondents, classified by the bio - social and background variables.

There were four major findings in this study.

First, it was found that in the respondents who were younger than 25 years old with low education, the persons whose post education period was longer (more than 4 years) gave more importance to stage 4 reasoning than the persons with shorter period of post education (not more than one year). In the older group (more than 24 years old), the low - education persons with long post period and the high - education persons with short post period gave more importance to stage 5 and 6 reasoning than the low - education

persons with short post period. This part of the result pointed to the fact that there may exist a critical period during which individuals should receive an appropriate level of education which could easily induce moral reasoning development in the receivers. This in turn could lead to further development of moral reasoning when they get older.

Secondly, it was found that in the younger group, the highly educated persons gave more importance to stage 5 and 6 reasoning than the lowly educated persons. At the same time the lowly educated persons gave more importance to stage 2 and 3 reasoning than the highly educated persons. The same results were also founded in the total sample, the male group, the female group, the high economic status group and the student group. In the older individuals (more than 24 years old), it was not evident that whether the individuals with different level of education would differ on moral reasoning ability.

Third, it was found that Thai language skill, mental health and empathy each could in turn predict moral reasoning ability, but together they could not. However it was found that the respondents who had high scores on all three tests of basic characteristics (Thai language skills, mental health, empathy) stressed the importance of stages 5 and 6 of moral reasoning more strongly than the respondents who had low scores on all these three tests.

Finally, it was found that the three basic psychological traits, the bio - social characteristics and background variables and the advantageous mass media usage together predicted moral reasoning